

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 76 - Zagreb, 1. studenoga 2011. godine

Predsjedništvo SABA RH

**ODLUČNO
PROTIV
FALSIFICIRANJA
POVIJESTI**

Antifašisti Jadransko-jonske regije
POVIJESNI REVIZIONIZAM NA DJELU

Napolitano - Josipović
**PORUKE MIRA
HRVATSKE
I ITALIJE**

Istra
**PAZINSKE
ODLUKE -
DOGAĐAJ
20. STOLJEĆA**

Muzej AVNOJ-a
**POSTAVLJEN
IZLOŽBENI
DIO
HRVATSKE**

Savez društava Tito

ISTINOM PROTIV NAPADA NA TITA I ANTIFAŠIZAM

Dani AVNOJ-a 2011.

♦Trodnevna manifestacija Dani AVNOJ-a održat će se u Jajcu od 25. do 28. studenog ove godine

Prvog dana će Javna ustanova »Muzej II. zasjedanja AVNOJ-a« biti domaćin Svečanoj sjednici Općinskog vijeća Jajce povodom Dana državnosti Bosne i Hercegovine, a nakon toga organiziran je odlazak autobusima u Mrkonjić grad, u posjet Muzeju ZAVNOBiH-a.

Sljedećeg dana, 26. studenog građani Jajca će zajedno s organizatorima manifestacije dočekati ispred Muzeja II. zasjedanja AVNOJ-a posjetitelje iz Bosne i Hercegovine i drugih država s područja bivše Jugoslavije. Na pozornici, ispred Muzeja, prije podne je predviđen prigodni glazbeni program, a istovremeno će biti otvorena i izložba fotografija »Jajce, avgust – novembar 1943. – život u miru uz straže s visova«, kao i izložba 60 brojeva »Glasa antifašista« – lista SABNOR BiH. Poslije

podne u dvorani Muzeja održat će se predavanje o AVNOJ-u, a navečer će gosti iz Slovenije održati prigodni cjelovečernji koncert.

Zadnjeg dana manifestacije, u

nedjelju, domaćini će povesti goste u obilazak kulturno-povijesnih i prirodnih znamenitosti grada Jajca, a potom će gosti biti ispraćeni uz program Limene glazbe iz Jajca.

UOČI SVIH SVETIH

♦Bandić posjetio Spomen-područje Jasenovac

Zagrebački gradonačelnik *Milan Bandić* s brojnim suradnicima, među kojima su bili predstavnici zagrebačkog Saveza antifašista i Ureda za manjine, u povodu blagdana Svih svetih posjetio je Spomen-područje Jasenovac.

Nakon što je u pratnji ravnateljice Javne ustanove spomen-područja *Nataše Jovičić* i kustosa *Ive Pejakovića* razgledao Memorijalni muzej, u čijem je sastavu i obrazovni centar, gradonačelnik Bandić položio je vijence kod spomenika Cvijet te na grobnim lokalitetima Krečane i Uštica, gdje je odao počast svim stradalnicima zloglasnog ustaškog logora. Milan Bandić tom se prigodom upisao i u knjigu dojmova.

Fotografije na 1. stranici:
Sjednica Predsjedništva SABA RH (gore). Antifašisti jadransko-jonskih regija na skupu u Rijeci (dolje)

Odlučno protiv falsificiranja povijesti

♦**Predsjedništvo
Saveza antifa-
šističkih boraca
i antifašista Re-
publike Hrvatske
razmatralo je, na
sjednici održanoj
15. rujna, aktualne
napade na tekovi-
ne NOB-a i antifa-
šizam**

Uvodno izlaganje podnio je predsjednik SABA RH Ratko Marićić koji je na početku upozorio da smo »suočeni s bezočnim falsificiranjem zbivanja vezanih za II. svjetski rat i poraće. Sve nacionalističke i kleronacionalističke snage iz petnih žila uprle su se nastojeći iz narodnog pamćenja izbrisati najbitnije činjenice vezane uz Narodnooslobodilački rat u Jugoslaviji, po kojem nas je prepoznavao cijeli svijet, a naročito narodi Europe.«

Marićić je podsjetio da je naša antifašistička borba bila »simbol otpora svim okupiranim narodima, kao i luč vodilja kolonijalnim narodima u borbi za slobodu. Impresioniralo ih je što je jedan mali narod ustao protiv najveće tadašnje sile svijeta i uspješno se borio i k tome u toj borbi pobijedio.«

U nastavku uvodnog izlaganja Ratko Marićić je, uz ostalo, rekao: »Pojaviše se brojni falsifikatori, koji su na sve načine nastojali prikazati ustaše pozitivnima, a borce NOR negativnima. Sav šljam koji je 1945. godine izbjegao zasluženu kaznu, pod vidom nacionalne pomirbe, vratio se u Hrvatsku, gdje je dobio visoke političke i vojne dužnosti. Ohrabreni takvom politikom vladajuće stranke, nemilosrdno su nasrnuli na antifašiste, na spomeničku baštinu, te počeli

veličanje ustaških zločinaca i ustaškog poretka. Ti falsifikatori sugerirali su da su II. svjetski rat ustvari započeli komunisti, a ne nacisti i fašisti te da su komunisti i Srbi podigli ustanak protiv NDH, jer su mrzili hrvatsku državu. Tvrde također da su nakon rata, komunisti ubijali Hrvate, ne radi počinjenih zločina, već zato što su Hrvati i katolici.

Sabor je postao pokrovitelj obilježavanja kraha NDH kod Bleiburga, kao mjesta stradanja Hrvata, iako je na tom mjestu NDH doživjela svoj logički kraj. U školskim udžbenicima nestali su podaci o NOB, a ni danas na maturi nema ni jednog pitanja vezanog uz tu borbu. Iz knjižnica su izbačene knjige vezane za NOB i radnički pokret. Bjesomučno su rušeni spomenici podignuti u čast i na sjećanje na brojne žrtve ustaškog i okupatorskog terora. Pojavili su se ustaški simboli. Javno su se veličali ustaški zločinci Boban i Francetić, čak i na službenoj konvenciji HDZ. Borcima NOR radikalno su smanjena prava i primanja, nekima su oduzeti stanovi, a bilo je i slučajeva fizičkog napada, pa i likvidacija.

U Hrvatskoj danas ima više ekstremno desnih organizacija, koje direktno djeluju protiv interesa Hrvatske, a da

ih državni organi u tome ne sprečavaju. To nije ni čudo, kada se ministar unutarnjih poslova također bavi sličnim djelovanjem. On bi iz Ustava RH izbacio odredbu o antifašizmu, jer mu smeta za njegovo djelovanje protiv antifašista. Ni ministar, a ni drugi nacionalisti očito ne shvaćaju koliku štetu nanose Hrvatskoj svojim ekstremističkim izjavama i ponašanjem. Prema tim izjavama, u kojima govore da je Tito zločinac, proizlazi da je i NOB bila zločinačka, te da je Hrvatska stvorena na zločinu. Ovakve tvrdnje potпадaju pod kaznenu odgovornost, kao i slična pisanja pojedinih novinara u Večernjem listu, Hrvatskom listu i Hrvatskom slovu, kojeg k tome financira država.

Djelovanje raznih ekstremista najbolje se vidi u njihovim prosvjedima protiv antifašista u Srbu, Kumrovcu, Brezovici. Iz njihovog ponašanja vidi se kakav bi nam poredak bio da nekim nesretnim slučajem dođu na vlast. Sve te pojave moraju brinuti građane Hrvatske, jer smo jednom itekako osjetili vladavinu nacionalnih ekstremista, iza kojih su ostale hrpe leševa. No, ta grobišta ne obilaze ti nacionalisti, već ona, raznih zločinaca i kolaboracionista, što dovoljno govori o kome se radi.«

Rasprava

Europa treba zaštititi antifašizam u Hrvatskoj

U raspravi na sjednici Predsjedništva SABA RH Krešimir Sršen je ocijenio da su izjave ministra unutarnjih poslova Republike Hrvatske Tomislava Karamarka, izrečene u Dubrovniku, revisionistički stavovi. Antifašizam je narodna svojina, a on ga napada. To je zabrinjavajuće, kaže Sršen, jer se radi o ministru koji zloupotrijebio svoj položaj i ovlasti. Winston Churchill, koji je bio antikomunist, odao je priznanje Josipu Brozu Titu u Drugom svjetskom ratu, upozorio je Sršen i naglasio da Karamarko na ovaj način ne može biti ministar.

Mato Orešić prenio je stavove sa sastanka predstavnika I., VI., i X. korpusa NOVH u kojima je istaknut zahtjev da se slučaj Karamarka čim prije internacionalizira. On napada antifašizam, falsificira povijest i slijedi teze dr. Ive Banca da nije moguće biti antifašist, ako nisi antikomunist. Svojim stavovima povrijedio je i Ustav Republike Hrvatske

kojeg bi kao ministar unutarnjih poslova trebao štititi, kazao je Orešić.

Branko Grošeta je upozorio da se u Hrvatskoj ništa ne mijenja prema antifašizmu, jer se spomenici i dalje ruše, redizajniraju i uklanjuju, a Deklaracija o antifašizmu ne provodi. Pred izbore s ovakvim stavovima oživljava desnica, a naročito Crkva, dok ljevica ne reagira, iako bi i te kako trebala, kazao je Grošeta. Mi smo u Dubrovniku jasno kazali da Karamarko zaziva aveti prošlosti i da je izašao iz okvira Ustava, kojeg je i prekršio. Podnijet ćemo kaznenu prijavu protiv ministra Karamarka, najavio je Grošeta.

Nikola Opačić je napomenuo da je svaki atak na antifašizam i antifašiste prekravanje povijesti. Najodlučnije osuđujemo napade na antifašizam i njegove tekovine. Nedopustivo je to što Karamarko izjavljuje o antifašizmu, a na njegove izjave ne reagiraju vladajuće strukture, što znači da se slažu s njegovim stavovima.

Tražimo ostavku Karamarka

Josip Milat je zatražio od Vlade da se ogradi od stavova Karamarka i da jasno dade do znanja jesu li to i stavo-

vi Vlade. Moramo internacionalizirati ovaj problem vezan za izjave ministra Karamarka i zahtijevati od Vijeća Europe zaštitu antifašizma u Hrvatskoj. Tražimo da Karamarko podnese ostavku na mjesto ministra unutarnjih poslova, odlučno je kazao Milat.

Slavko Goldstein, koji je na sjednici Predsjedništva SABA RH nastupio kao pozvani gost, izjavio je da je zgrožen izjednačavanjem fašizma i antifašizma, odnosno, kako oni kažu, fašizma i komunizma. Goldstein je najavio da priprema knjigu zajedno sa svojim sinom dr. Ivom Goldsteinom, o Jasenovcu i Bleiburgu. U njoj ćemo se oštrosuprotstaviti izjednačavanju Bleiburga i Jasenovca, kazao je Goldstein.

Jovan Vejnović smatra da je to što govori Karamarko vrh ledene brijege koji djeluje u kontinuitetu već dvadeset godina. Tome se moramo suprotstaviti jer se radi o smišljenoj hajci na antifašizam. To nije samo s pozicija nacionalizma, nego čistog šovinizma. Radi se o revisionizmu koji je uperen protiv demokratske i europske Hrvatske, upozorio je Vejnović i dodao da se trebaju povezati sve antifašističke snage i zajednički se oduprijeti ovakvim nasrtajima.

Dr. Tomislav Badovinac je naglasio da SABA raspravlja o Karamarku zato što on direktno napada antifašističku borbu. U sprezi s dr. Ivom Bancem izjednačava antifašizam i komunizam, a to je platforma fašističke ideologije, ocijenio je dr. Badovinac. Karamarko je nosilac aktivnosti politizacije policije u Hrvatskoj, a predsjednica Vlade je potvrdila da se slaže s Karamarkom jer mu je, upravo nakon tih izjava, uručila člansku iskaznicu HDZ-a.

Katica Sedmak je istaknula da bi bilo logično da na izjave Karamarka reagira Vlada čiji je on ministar. Međutim Vlada šuti, a odšutio je i ministar pravosuđa. Umjesto odlučne reakcije, dobio je člansku iskaznicu HDZ-a kao nagradu. Karamarko u svojim izjavama čak spominje djecu i članove obitelji komunista što je nedopustivo. Uz to, on ističe da će glavni zadatak policije biti istraživanje komunističkih zločina. Razočarana sam što ni oporba ne reagira na Karamarkove izjave, kazala je Sedmak.

Rade Bulat je pozvao na jedinstvo antifašista i naglasio da treba odlučno braniti antifašizam. Važno je što narod misli, a narod je na našoj strani, kaže Bulat i dodaje da u javnosti nema dovoljno pravih i istinitih informacija.

Priopćenje Predsjedništva SABA RH

Karamarko napada izvorisne osnove Ustava

Predsjedništvo Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske objavilo je 15. rujna 2011. Godine, istog dana kada je održana sjednica, i kratko priopćenje za javnost, u kojem „poručuje Vladu Republike Hrvatske da je ogorčeno istupom ministra unutarnjih poslova Tomislava Karamarka koji je u više navrata napao izvorisne osnove Ustava Republike Hrvatske.

SABA RH očekuje od Vlade Republike Hrvatske da se jasno odredi prema ovoj činjenici jer ministar Karamarko nasrće i na Povelju Ujedinjenih naroda, na temelje Europske unije i Hrvatsku gura u novu međunarodnu izolaciju.

Predsjedništvo SABA RH odlučilo je internacionalizirati ovaj novi skandal u dugoj povijesti nasrtaja na antifašiste i antifašističku borbu, bez

koje ne bi bilo suvremene Republike Hrvatske. SABA RH će svoje zaključke u duhu ovog priopćenja uskoro uputiti na više adresa u svijetu i Republici Hrvatskoj, no već sada poziva sve građanke i građane naše zemlje da se odlučno odupru inicijativi rušenja ustavnog poretku i čvrsto suprotstavne nakanama revizionizma koje imaju za cilj izjednačavanje fašizma, nacizma i ustaštva s antifašizmom. Antifašizam nikako ne može i ne smije biti nazivan totalitarizmom, niti može biti izjednačen s komunizmom.

Predsjedništvo SABA RH još jednom ističe da svi ratni zločini moraju biti istraženi, jer za njih nema zastare, a odgovorni procesuirani“, kaže se u priocenju kojeg je potpisao predsjednik SABA RH Ratko Maričić, a kojeg je prenijela novinska agencija HINA.

Internacionalizirati problem napada na antifašiste

Tomislav Ravnić je podsjetio da je za Dan Europe uzet Dan pobjede nad fašizmom, što jasno govori da je Europa antifašistička. Prema tome, Karamarko govori direktno protiv Europe. I Crkva djeluje kao politička snaga. Ja ipak vjerujem da je većina vjernika poštena i moralna, ali im treba reći istinu. Moramo internacionalizirati ovaj problem i kroz svjetsku organizaciju ratnih veterana, rekao je Ravnić.

Dinko Tamarut je kazao da su oni koji daju ovakve izjave protiv antifašizma proizvod ovog sistema u posljednjih dvadeset godina. Posebno je istaknuo da je pripajanje Istre, Rijeke, Zadra i otoka izuzetno značajna tekovina naše antifašističke borbe i da bi to mlade generacije morale znati.

Svetozar Livada, kao gost na sjednici Predsjedništva, podsjetio da je antifašizam civilizacijska tekovina koju je napao ministar unutarnjih poslova Hrvatske Karamarko. Hrvatska je u Europi pod prizmom, a mi taj problem moramo internacionalizirati jer su antifašisti u Hrvatskoj stigmatizirani, a u Europi im se odaju priznanja za njihovu borbu.

Gordana Lacković je navela da nismo toliko sami jer ima udruga i pojedinaca koji reagiraju javno, koristeći internet. Oni osuđuju Karamarka i mi ćemo zajedno s njima nastaviti dalje.

Vinko Šunjara je ocijenio da ne treba podcenjivati te snage, ali niti im davati preveliku važnost, jer smo mi ipak pobjednici, a imamo i Europu koja jest antifašistička.

Branko Dolenc je podržao stavove po kojima se treba povezati s antifašističkim snagama u nas, pa i s tako orijentiranim političkim strankama. I one trebaju reagirati na ovakve pojave.

Ivan Fumić je upozorio da su ovakvi istupi, kao Karamrakov, zapravo napadi na temelje hrvatske države, na Ujedinjene narode i Europu. Podržao je kaznenu prijavu protiv Karamarka koju je podnose antifašisti Dubrovnika. Naše stavove treba objaviti i na internetu i u tisku, a uputiti ih i veleposlanicima onih zemalja u Hrvatskoj koje imaju antifašističku tradiciju.

Adam Dupalo je podsjetio da u Europi nije bilo dječjih logora osim ovdje i da se to zaboravlja. Ministar vanjskih poslova Jandroković u Brezovici

je govorio o komunističkim zločinima na Dan antifašističke borbe, a upravo su u Prvom partizanskom odredu većinu činili komunisti.

Ante Morić kaže da je Deklaracijom o antifašizmu određeno da se trebaju izjednačiti prava branitelja Domovinskog rata i boraca NOR-a. To se neće dogoditi sve dok je ova desna vlast na sceni, smatra Morić.

Na kraju rasprave, u kojoj su sudjelovali i drugi članovi Predsjedništva, predsjednik SABA **Ratko Maričić** je zaključno podsjetio da zamjenjivanjem

riječi antifašizam s antitotalitarizmom, Karamarko zapravo dovodi u pitanje i sam naziv ZAVNOH-a na kojem se temelji državni suverenitet Hrvatske. Ministar ne poštuje ni saborsku Deklaraciju o antifašizmu. Deklaracija jasno kaže da državna tijela ne smiju izjednačavaju antifašizam i komunizam. A ministar Karamarko upravo to radi i čini krimen i prema Ustavu.

Predsjedništvo je formiralo radnu skupinu za izradu zaključaka s ove sjednice.

S. Tomašević

Zaključci Predsjedništva SABA RH

1.

Dugotrajnim i u posljednje vrijeme sve češćim napadima na antifašizam i Narodnooslobodilačku borbu, bez koje ne bi bilo suvremene Republike Hrvatske, revidira se povjesna istina o antifašizmu kao trajnoj slobodarskoj vrijednosti i opredjeljenju, te se nanosi šteta interesima Republike Hrvatske na njenom putu prema Europskoj uniji,

2.

Ministar unutarnjih poslova Republike Hrvatske Tomislav Karamarko u izbornoj se godini svojim izjavama priključio napadima na antifašističku borbu, njene sudionike i njenog vrhovnog komandanta J. B. Tita,

3.

Ministar Karamarko predlaže da se namjesto izraza »antifašizam« u Ustav RH unese izraz »antitotalitarizam«, čime bi se poništile ustavne izvorišne osnove, koje za »uspovastu temelja državne suverenosti« Republike Hrvatske utvrđuju »odluke Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske«.

4.

Upornim zahtjevima za uklanjanjem antifašizma, odnosno ZAVNOH-a iz Ustava RH, ministar Karamarko napada i osnove Povelje Ujedinjenih naroda, koja se izričito temelji na tekovinama antifašizma.

5.

Ministar Karamarko nasrće i na samu Deklaraciju o antifašizmu koju je donio Hrvatski sabor te suprotno točci 8. Deklaracije pokušava izjednačiti ustaški i narodnooslobodilački pokret,

6.

Ministar Karamarko poziva borce Narodnooslobodilačkog rata i

bez ikakvih dokaza optužuje ih za neistražene zločine, prijeteci čak i njihovoj djeci i potomcima,

7.

Zabrinjava što na te antiustavne objede ministra Karamarka Vlada RH šuti, iako on time kompromitira i samu Vladu,

8.

Tražimo da se Vlada RH decidirano izjasni podržava li izjave ministra Karamarka ili mu svojom šutnjom daje potporu,

9.

Ciljevi i tekovine Domovinskog rata pripadaju tradiciji hrvatskoga antifašizma, što upućuje na prirodnu suradnju antifašističkih udruga iz NOB-a s udrugama proizašlim iz Domovinskog rata,

10.

Pozivamo sve građanke i građane Republike Hrvatske da se odlučno odupru svakom pokušaju rušenja ustavnog poretku, povjesnog revizionizma Narodnooslobodilačke borbe i odricanja tekovina antifašističke borbe,

11.

Opetovanje osuđujemo sve zločine počinjene u vrijeme Drugog svjetskog rata, bez obzira tko ih je počinio, te pozivamo da nadležna tijela utvrde istinu, temeljem propisane procedure i uz puno poštivanje međunarodnih kriterija.

Predsjedništvo Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske odlučilo je obavijestiti i svjetsku javnost o ovim napadima na izvorišne osnove Ustava RH u sklopu dugogodišnjih nasrtaja na antifašiste i Narodnooslobodilačku borbu, koja je u temeljima suvremene Republike Hrvatske.

Poruke mira predsjednika Italije i Hrvatske

•Talijanski predsjednik Giorgio Napolitano i hrvatki predsjednik dr. Ivo Josipović sastali su se 3. rujna ove godine u Puli, gdje su prisustvovali koncertu »Hrvatska i Italija zajedno u Europi« u pulskoj Areni

Koncert u čast dvojice predsjednika, a povodom 20. obljetnice državnosti Republike Hrvatske i 150. obljetnice ujedinjenja Italije, organizirali su Talijanska unija, Istarska županija i Grad Pula.

Po dolasku u Pulu Josipović i Napolitano su se sastali s udrugama esula te s predstavnicima Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

Predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske Ratko Maričić prije susreta s predsjednicima, u izjavi za novinare, kazao je kako ovaj današnji susret predstavlja »pomirenje i novo razvijanje prijateljskih odnosa između Hrvatske i Italije«.

»Za nas antifašiste ovaj susret znači svojevrsno simbolično priznanje da Hrvatska počiva na temeljima antifašizma i da kao

takva i formalno ulazi u Europu«, naglasio je Maričić. Dodao je kako u Europi postoje razni oblici novih fašističkih pojava, što je

Dopredsjednik federacije esula u Italiji Lucio Toth, prije susreta s predsjednicima, kazao je kako ovaj susret predstavlja novi zaokret u odnosima ovih dviju država, a sve u okviru zajedničke europske budućnosti, gdje postoji suživot svih naroda.

Poslije svečanog prijema i susreta s predstavnicima talijanske zajednice, predsjednici Josipović i Napolitano sudjelovali su u simboličnoj sadnji masline ispred pulske Arene.

U Areni je zapravo bio drugi dio koncerta, čiji se prvi čin odvijao na tršćanskem Trgu ujedinjenja, potkraj kolovoza prošle godine. Tada su predsjednici Italije, Hrvatske i Slovenije odali počast stradanju Talijana,

Slovenaca i Hrvata, čime su simbolično zatvorili stare rane i krenuli putem mira koji, vjerujemo, više nikakvi nesporazumi ne mogu zaustaviti.

Predsjednici Josipović i Napolitano sastali su se s predstavnicima SABA RH i udruga esula

samo potvrda da udruge antifašista trebaju postojati kako bi upozorile one institucije koje imaju snagu i moć, da se treba boriti protiv takvih fašističkih pojava.

Zajednička izjava Josipović-Napolitano

Predsjednici Republike Hrvatske i Talijanske Republike Ivo Josipović i Giorgio Napolitano zajedničkom izjavom su se iz pulskoj Arene obratili javnosti.

Zajedničku izjavu hrvatskog i talijanskog predsjednika donosimo u cijelosti:

»Dragi prijatelji, dragi sugrađani, večeras smo ovdje pred vama u ime naših država i naših naroda. Želimo posvjedočiti, kao što smo to već učinili lani u Trstu, našu čvrstu volju da prevlada ono što nas udružuje, nad onim što nas je bolno dijelilo u teškom povjesnom razdoblju, obilježenom ratovima između država i naroda.

Republika Hrvatska i Talijanska Republika prigrilile su zajedničke vrijednosti, iznad svega vrijednosti slobode i prava pojedinca, jednakost, dostojanstvo i ravnopravnost građana pred zakonom, slobodu poduzetništva, vrijednosti suradnje i solidarnosti među narodima. Danas su naše zemlje i naša društva slobodni od svih ideologija zasnovanih na diskriminaciji.

Sada, nakon završetka pristupnih pregovora za članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji, hrvatski i talijanski narod imaju pred sobom zajedničku budućnost

koja počiva na temeljima demokracije u ujedinjenoj Europi. Uskoro neće više postojati granice između naših zemalja. Naše narode povezuje više od tisuću godina suživota unutar zajedničke civilizacije i kulture.

Na tim povijesnim temeljima možemo izgraditi stabilan i plodan mir. Dijeleći radost i pouzdanje koje u nama pobuđuju buduće mogućnosti, osjećamo također dužnost da se prisjetimo mračnih stranica naše zajedničke povijesti. U prošlosti su počinjene teške greške i nepravde. U proteklom su stoljeću, stoljeću užasa za povijest čovječanstva, te greške i te nepravde plaćene tragičnim sudbinama stotina tisuća nevinih ljudi.

Ovo je prigoda da se prisjetimo tragedije žrtava talijanskog fašizma koji je progonio manjine i koji se oružjem obrušio na susjede Hrvate. Taj isti fašizam uvijek je djelovao i protiv sloboda i života samih Talijana. Ovo je također trenutak da se prisjetimo talijanskih žrtava osvete vlasti poratne bivše Jugoslavije. Za sve te počinjene užasne zločine nema nikakvog opravdanja.

U ujedinjenoj Europi, oni se neće moći ponoviti - nikad više. Još jednom osuđujemo

totalitarističke ideologije koje su okrutno zatrle slobodu i povrijedile pravo pojedinca da bude drukčiji rođenjem ili vlastitim izborom. U ime naših naroda i budućnosti svih nas i naše djece, klanjamо se žrtvama koje su izgubile svoje živote ili su im presjećeni zavičajni korijeni.

U svakoj od naših zemalja njegujemo, kako i treba biti, sjećanja na proživljene patnje i na žrtve te suosjećamo s onima koji su preživjeli te krvave događaje iz prošlosti. Opratajući jedni drugima za počinjena zla, usmjeravamo naš pogled prema budućnosti koju, zahvaljujući presudnom doprinosu najmlađih, želimo i možemo izgraditi u Europi koja sve doličnije predstavlja svoje mnogobrojne tradicije i još se čvrše povezuje pred novim izazovima globalizacije.

Naše manjine, brojna talijanska manjina u Hrvatskoj i nešto manja, ali vitalna hrvatska manjina u Italiji, izraz su duboke isprepletenosti naših korijena. Hrvatska i Italija, zajedno i pojedinačno, će se zdušno zalagati za prava i ljudsko dostojanstvo, bratstvo naroda i pojedinaca u zajedničkom europskom domu.«

Spomenik »Bratstvo-jedinstvo« u Vodoteču kod Brinja

POČAST POGINULIMA ZA SLOBODU

♦Istaknuta uloga branitelja u Dovinskom ratu koji su uspjeli sačuvati spomen područje od uništavanja

O bilježavajući 70. godišnjicu ustanka i 20. obljetnicu početka Domovinskog rata, borci i antifašisti Primorsko-goranske županije i ove su godine komemoracijom u mjestu Vodoteč, općina Brinje, u Ličko-senjskoj županiji, kod spomenika »Bratstvo-jedinstvo« odali počast poginulim borcima i žrtvama fašističkog terora. Tu su na 14 ploča uklesana imena 425 boraca i 509 žrtava fašističkog terora za vrijeme Drugog svjetskog rata.

U organizaciji UABA grada Crikve-

nice, grada Novog Vinodolskog i Općine vinodolske, a pod pokroviteljstvo SABA Primorsko-goranske županije, delegacije antifašista iz Rijeke, grada Bakra, općine Čavle, Gorskog kotara, Senja, Ogulina i Drežnje položile su vijence i odale počast žrtvama.

U pozdravnim riječima prisutne su pozdravili **Dinko Tamarut**, predsjednik ZUABA Primorsko-goranske županije i član Predsjedništva SABA RH, **Matija Koščić**, predsjednik UABA grada Crikvenice, grada Novog Vinodolskog i Općine vinodolske, **Miljenko Fak**, predsjednik UABA Delnica i član Predsjedništva SABA RH i **Ivica Bajor**, član Predsjedništva SABA RH.

Ističući značaj i ulogu boraca za slobodu tog kraja, posebno su istakli i ulogu branitelja u Domovinskome ratu, koji su

uspjeli sačuvati to spomen područje od uništavanja.

»Naša je obveza prisjetiti se žrtava koje su donijele slobodu, ali smo isto tako zahvalni i braniteljima u Domovinskome ratu koji su sačuvali ono što je u Drugom svjetskom ratu izvojevano, a to je sloboda i sve ono što danas uživamo«, istakao je Dinko Tamarut.

Ugodan boravak stotinjak boraca i antifašista završio je druženjem, uz obećanje da će se okupiti i sljedeće godine.

Na putu prema Vodoteču delegacije su položile vijence i na Kosturnici na brdu Nehaj u Senju, gdje je domaćin bio **Tomislav Zrinski**, predsjednik Županijskog odbora SDP-a. Zahvalio se antifašistima na pomoći u obilježavanju datuma iz antifašističke prošlosti. Odana je i počast borcima poginulim za oslobođenje Senja.

D.T.

Međunarodna suradnja

Studenti iz Berlina posjetili SABA RH

Osmeročlana grupa studenata iz Berlina, koju su činili **Allegra Schneider**, **Josephine Schmitt**, **Miram Luge**, **Konstantin Rosenberg**, **Lars Kirsten**, **Ludvik Kessur**, **Roland Zschachner** i **Mara Puškarević**, razgovarala je 23. kolovoza 2011. u Zagrebu s **Ivanom Fumićem**, članom Predsjedništva i **Miroslavom Kirinčićem**, tajnikom SABA RH.

Ta grupa, u kojoj su stipendisti fondacije njemačkog sindikata Hans-Bockler Stiftung,

provodi projekt o Narodnooslobodilačkoj borbi i sjećanju na te događaje na području bivše Jugoslavije. U sklopu projekta studenti iz Berlina, uz posjet nekim organizacijama u Sloveniji, Bosni i Hercegovini i Srbiji, razgovarali su i s predstavnicima SABA RH i Mladim antifašistima Zagreba, a 24. kolovoza posjetili su Memorijalni centar Jasenovac.

Tijekom trosatnog razgovora u sjedištu Ivan Fumić je upoznao studente iz Berlina s

prilikama uoči i tijekom NOB-a u Hrvatskoj. Potaknuti izlaganjem Fumića njemački studenti sa zanimanjem su se uključili u razgovor o Narodnooslobodilačkoj borbi i zbivanjima u Drugom svjetskom ratu u našoj zemlji. Tom prigodom studenti iz Berlina s interesom su saslušali i informaciju o organiziranju i djelovanju Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

M.K.

POVIJESNI REVIZIONIZAM NA DJELU

•Stjepan Mesić: U Hrvatskoj nema i ne može biti bilo kakvih razloga da se antifašizam izjednači s komunizmom, pogotovo boljševičkog tipa

Pod pokroviteljstvom Saveza antifašističkih boraca i antifašita Primorsko-goranske i Istarske županije, u Rijeci i Puli je 15. i 16. listopada održana skupština Forum-a permanente - stalnog Forum-a udrug-a antifašista, partizana i povijesnih instituta jadransko-jonskih gradova, a na temu »Problemi i perspektive fašizma u Europi«. Na dvodnevnom skupu sudjelovalo je šezdesetak delegata iz Italije, Slovenije, Albanije i Crne Gore te predstavnici antifašističkih udrug hrvatskih gradova Dubrovnika, Splita, Zadra, Rijeke i Pule.

U svojim, izlaganjima oni su, među ostalim, upozorili na probleme jačanja neonacizma i ekstremne desnice u vremenu u kojem Europa prolazi kroz najtežu gospodarsku, socijalnu i političku krizu od vremena Drugog svjetskog rata.

Predsjednik Forum-a **Nazareno Re** ocijenio je kako je zadatak antifašističkih snaga diljem Europe danas važniji nego ikad, a to je braniti, širiti i veličati vrijednosti oslobodilačkog rata, koji se vodio u svim našim zemljama, i uz to aktualizirati te vrijednosti.

Antifašizam danas je borba protiv diskriminacije

Antifašizam danas znači biti protiv svih oblika rasizma i ksenofobije, protiv svih oblika diskriminacije među spolovima i vjerskim i političkim uvjerenjima. Naravno, pritom ostajemo na našoj nepopustljivoj averziji prema subverzivnoj i fašističkoj

desnici, poručio je Re, koji je uputio apel vodama hrvatskih antifašista, da sa srpskim antifašistima nađu način pristupanja organizacija iz te zemlje Forumu permanente.

Počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Stjepan Mesić**, koji je na skupu govorio u svojstvu osobnog izaslanika predsjednika **Ive Josipovića**, antifašizam je ocijenio kao jednu od temeljnih vrijednosti na kojoj je sazdana današnja Europa.

Mesić je poručio da s rastućom zabrinutošću prati drugu ofenzivu povijesnog revizionizma u Hrvatskoj i drugim tranzicijskim zemljama. »Svjesno koristim izraz ofenziva jer je samo taj izraz prikladan da opiše ono čemu je izvršena naša javnost, a to je sustavno indoktriniranje, dezinformiranje i zaglavljanje«, rekao je Mesić, dodavši da je žalosno da u tome sudjeluju ljudi s akademskim titulama, predstavnici Crkve, poznati ljudi iz javnog života, »čak i neki koji su se na temelju tko zna kakvih zasluga provukli u članstvo HAZU-a.«

- Radi se o drugoj ofenzivi povijesnog revizionizma, jer prvu smo već doživljeli početkom devedesetih godina. Na djelu je vrlo šarolika koalicija, koja ima samo jedan jedini cilj, a to je da umanji značenje antifašizma, da ga diskvalificira, izjednačajući ga s komunizmom, uz istodobno bespogovornu osudu komunizma, kojeg se izjednačava s nacifašizmom, koalicija koja cijelinu našeg NOB-a prikazuju kao žločin protiv hrvatskog naroda i hrvatske države.

U Hrvatskoj nema, ne može i ne smije biti bilo kakvih razloga da se antifašizam

izjednačava s komunizmom, pogotovo ne s komunizmom boljševičkog tipa, te da ga se na taj način diskvalificira, izjavio je Mesić.

Ne radi se tu samo o grubom falsifikatu prošlosti nego to može postati velika smetnja na putu daljeg demokratskog razvoja Hrvatske i njene pune integraciju u Evropu i prihvaćanju i implementaciji demokratskih standarda i vrijednosti.

Mladima serviraju propagandu umjesto istine

- Zbog mlađih generacija treba tražiti da se antifašizam ponovno i nepovratno afirmira kroz obrazovanje i medije. Mladi su već dva desetljeća izloženi političko-propagandnoj akciji usmjerenoj na uklanjanje antifašizma iz naših života. Školski udžbenici, odnosno puka politička beletristica iz pera samoproglašenih povjesničara, te medijski sadržaji formiraju mlade generacije, pogrešno ih usmjeravajući i usađujući u njih netoleranciju i nacionalizam, koji nerijetko prelaze u šovinizam, pa i antieuropsizam, kaže Mesić. Upozorio je da se u pojedinim tranzicijskim zemljama mogu vidjeti mimo-hodi uniformiranih ljudi s bakljama, kao u vremenima Mussolinija i Hitlera.

- Europa pokazuje i previše dobrohotnosti prema takvim ekscesima, samo zato što se prodaju pod firmom antikomunizma, dodaje Mesić.

Skup je pozdravio zamjenik župana Primorsko-goranske županije **Vidoje Vujić**, koji je kazao da je antifašizam danas mlad i avangardan diljem svijeta, svugdje gdje pravda za sve nije ista i gdje siromaštvo i recesija kucaju na vrata građana.

Predsjednica Gradskog vijeća Rijeke **Dorotea Pešić Bukovac** rekla je da, zahvaljujući antifašističkim borcima, mi danas imamo slobodu, a to je najveća vrijednost svakoga čovjeka i naroda, koja se mora znati braniti i sačuvati.

Na Skupštini su sudjelovali mladi antifašisti iz europskih zemalja, kojima je predana Opatijska deklaracija o vrijednostima u suvremenom društvu. Deklaraciju su sastavili mladi antifašisti na Danima antifašizma u Opatiji, a već je prevedena na talijanski i francuski jezik.

N.L.

Na Skupštini je bilo šezdesetak delegata iz pet država

Izlaganje potpredsjednika SABA RH Jovana Vejnovića na skupu antifašista jadransko-jonskih regija

Naletu na antifašizam treba odlučan otpor

♦Danas smo stigli do toga da se nastavljaju žestoki napadi na dokazanu antifašističku prošlost kao i na njegove najpoznatije protagoniste uključujući i Tita koga se proglašava jednim od najvećih zločinaca 20. stoljeća

D evedesetih godina doživjeli smo proustaški nalet i revival odredjenih krugova koji su dijelom bili potpomognuti povratnicima iz emigracije. To je činjenica od koje se mora krenuti. Taj nalet ostavio je ozbiljne tragove čije se posljedice povlače do danas. NOB je tada smatran protivnikom NDH, a partizani zločincima koji su se borili protiv Hrvata i hrvatske države. Tvdili su da se partizani nisu bavili ničim drugim, nego samo likvidacijom pripadnika hrvatskog naroda. Vrhunac ove priče je vezan za mitologizaciju i stvaranje mita o Bleiburgu, gdje je navodno poginulo između tristo i petsto tisuća Hrvata koje su likvidirali partizani.

Ova konstrukcija imala je za cilj da partizansku vojsku i NOB u cijelini prikaže kao zločince. Dakle trebalo je ustaše i ustaški pokret prikazati kao branioce hrvatstva, a NOB kao zločinačku organizaciju i partizane kao najveće krvnike hrvatskog naroda. Bleiburg je prikazivan kao gubiliste i najveće stratište Hrvata u povijesti. Ovim se nastojalo potisnuti u drugi plan Jasenovac, tako da se prikaže kako je logor i sve što je tamo rađeno bilo u funkciji zaštite NDH.

Nema pravog odgovora od strane demokratskih snaga

Nažalost, ni tada nije bilo pravog odgovora koji bi raskrinkao ovu podlu konstrukciju. Ako ga je i bilo dolazio je od pojedinaca. Dakle nije bilo pravog odgovora od strane demokratskih snaga pa ni od političkih stranaka demokratske i lijeve orientacije. I tada smo, nažalost bili svjedoci da su oni koji su se morali na organiziran i kontinuiran način suprostaviti, potcjenili taj organizirani nalet.

Danas smo stigli do toga da se, ne samo od strane proustaških grupa nego i nekih nacionalno važnih institucija, nastavljaju žestoki napadi na dokazanu antifašističku prošlost kao i na njegove najpoznatije protagoniste, uključujući i Tita, koga se proglašava jednim od najvećih

zločinaca 20. stoljeća. U to se uključio i dio vladajućeg establišmenta koji se okomio na antifašizam i antifašiste. Ovo je dosta zanimljiva promjena odnosa prema antifašizmu. Podsjecam samo na činjenicu da, kad je to bilo potrebno, prema inozemstvu i tijekom pregovora sa EU, Vlada je uvijek naglasavala antifašizam kao tekovinu na kojoj je izgradjena i današnja hrvatska država.

Sada se suočavamo s činjenicom da ministar te Vlade želi izbaciti antifašizam iz Ustava. Iz vadajuće stranke su sve prisutniji pozivi da se zaustavi crvena Hrvatska. Oni koji to rade svjesni su činjenice da nema opasnosti od crvene Hrvatske niti se oni nje boje. Oni zapravo priželjkuju crnu Hrvatsku. Pa i zakon o obilježavanju grobnica tzv. komunističkih zločina je na foni priželjkivanja crne Hrvatske.

Napadi su protudemokratski i protueuropski

Ovakvi stavovi nisu samo protuustavni, oni su u osnovi protudemokratski i protueuropski. Posebno zabrinjava to da autori ovakvog projekta žele na njemu dobiti predstojeće izbore. Oni zapravo žele proizvesti tenzije i nacionalnu homogenizaciju pred navodnom komunističkom

opasnošću. Time objektivno guraju Hrvatsku u izolaciju i žele zaustaviti demokratske procese i približavanje Hrvatske, ne samo EU, nego i evropskim demokratskim vrijednostima. Žele se prijatno osjećati u nacionalističkom glibu. Ne zanima njih napredak Hrvatske, oni žele čvrsto sjesti na grbaču ovoga naroda.

Imajući sve ovo u vidu, danas ozbiljno brine izostanak odgovora, i to odlučnog i bez oklijevanja, odgovora organiziranih političkih snaga demokratske orientacije. Ne kažem namjerno lijeve orientacije, nego demokratske, jer antifašizam nije ideološka kategorija nego je stvar svih ljudi građanske i demokratske orientacije. Sve ozbiljne političke i građanske organizacije ne smiju ostati nijeme na grubo kršenje Ustava od strane istaknutog člana Vlade. A našu Vladu treba samo pitati kako ne vrši svoju ustavnu funkciju, a to je obrana Ustava od napada jednog njezinog člana. Vjerujem da će je netko iz Bruxellessa to pitati.

Uvjeren sam da svi ti pokušaji ne mogu zaustaviti demokratske procese u Hrvatskoj. Mogu ih, međutim, usporavati, komplikirati i stvarati ozbiljne tenzije. Zato je potreban adekvatan, osmišljen i odlučan odgovor svih demokratskih snaga jer se njegovo odsustvo kroz povijest pokazalo opasnim i neodgovornim za ukupan društveni i ekonomski razvoj.

Radno predsjedništvo skupštine Forum-a-permanente

Borba za istinu i čast antifašizma

♦ Već više od dva desetljeća hrvatski antifašisti vode jednu od najtežih bitaka - za istinu, čast i dostojanstvo NOB-a i njegovih sudionika. U zemlji koja je dala značajan doprinos pobjedi antifašističke koalicije u Drugom svjetskom ratu, vodi se borba za zaštitu antifašizma, jednu od najvećih tekovina čovječanstva. To je bitka protiv vraćanja Hrvatske u prošlost za koju smo se nadali da se nikada više neće ponoviti

Postavlja se pitanje kako je to danas moguće u zemlji koja je antifašizam unijela kao bitnu sastavnicu Ustava, zemlji koja se deklarira kao demokratska i teži biti ravnopravnom članicom europskih i svjetskih organizacija i integracije. Moguće je prvenstveno zbog neprimjerenog odnosa aktualne vlasti koja se u raznim prigodama poziva na ustavnu definiciju antifašizma, daje lažna obećanja, donosi saborsku Deklaraciju o antifašizmu, sve u cilju dodvoravanja međunarodnoj javnosti. Istovremeno čini sve što je u njezinu moći da ponizi omalovaži i što sustavno izbriše iz sjećanja antifašističku Hrvatsku, njegove sudionike i sljedbenike.

Koketira sa sljedbenicima poraženih snaga i ideologija, a u pojedinim sredinama inicira daljnju devastaciju i rušenje spomeničke baštine, tolerira povjesne falsifikate i krivotvorine u udžbenicima, sistemom financiranja onemogućava rad postojećih i osnivanje novih udrug SABA. Svojim ponašanjem potiče otvorene napade, optužbe, prijetnje, obmane javnosti od strane ekstremne desnice »NDH«-nostalgičara.

Dužnosnici Vlade odlaze, polažu vijence i odaju počast suradnicima okupatora, poginulima nepoznatog identiteta, pod obilježjima zločinačke »NDH«, a Vlada tolerira njihove krivotvorine, govore mržnje i neprimjerene propovjedi.

Ministri prijete uhićenjima istaknutih sudionika NOB-a, najavljaju masovna iskopavanja kostiju, žale za neprovedenom lustracijom nosilaca bivšeg sistema, uz poziv na linč, ne samo njih, već i njihove djece.

Značajan doprinos ataku na antifašizam pripada i crkvenim strukturama, osobito Katoličkoj crkvi. U cilju zaštite vlastitog statusa i privilegija, kakve crkvene strukture ne uživaju ni u jednoj zemlji, a dijelom i zbog negativne hipoteke sudjelovanja i suradnje na strani okupatora i domaćih izdajnika, osobito na strani zločinačke takozvane NDH i četničkog pokreta, stvaraju plodno tlo za afirmaciju nacionalizma, šovinizma, neonacizma i neofašizma.

Ataci na Tita i antifašizam

U ovim uvjetima ljevica uglavnom šuti, a ekstremna desnica jača. Ataci na NOB i antifašizam sve je snažniji. U obračunu s antifašizmom uočljivo je nekoliko strateških ciljeva:

1. Pokušaj vremenskog limitiranja antifašizma u povjesni okvir Drugog svjetskog rata

2. Poistovjećivanje antifašizma s fašizmom na način da se antifašizam izjednačava s komunizmom, komunizam s totalitarizmom, totalitarizam sa zločinom i fašizmom.

3. Napadi i diskreditiranje Josipa Broza Tita - proglašavajući ga diktatorom tražeći da se osudi kao ratni zločinac. Znaju da bi kompromitiranjem Tita lako ostvarili svoj cilj, otvarajući put za obračun s antifašističkom Hrvatskom. Na sreću ta suluda ideja ne može i neće proći.

4. Manipuliranje sadržajem Rezolucije vijeća Europe o osudi totalitarnih režima.

Protivnici antifašizma učestalo postavljaju pitanje kojim nastoje manipulirati javnošću - Zašto antifašizam danas kada je Drugi svjetski rat završio 1945. godine?

Antifašizam je sustav vrijednosti i mnogo je obimniji i sadržajniji. On je samo jedna od najsvjetlijih točaka i dostignuća Drugog svjetskog rata. Svijet je ušao u jednu od najtežih političkih i ekonomskih kriza u svojoj povijesti. U moralnoj i ekonomskoj krizi, siromaštvu, nezaposlenosti jača nezadovoljstvo i stvaraju se uvjeti za jačanje snaga ekstremne desnice, neofašizma i neonacizma.

Što se tiče Republike Hrvatske, pojavičani napor u zaštiti antifašizma potrebni su iz razloga što je odnos vlasti prema slavnoj prošlosti neprimjeren, usmjerena ka njegovom zaboravu, a kada su sudionici NOB-a u pitanju, diskriminirajući i krajnje ponizavajući. Odnos vlasti je prevarantski, već više od šest godina ne žele ostvariti Deklaraciju o antifašizmu, a ponašanje oporbe uglavnom je pasivno i usmjereno na izbore. Sadašnja vlast se dodvorava desnicu,

manipulira braniteljima, zastrašuje antifašističke borce, a one koji baštine tradicije NOB-a straši crvenom opasnošću.

Transformacija u modernu antifašističku organizaciju

Zabrinjavajuće je i ponašanje Europe koja ne reagira na sve ove negativnosti i pojave koje ozbiljno ugrožavaju temelje na kojima počiva. Olako prelazi preko kršenja ljudskih prava, preko napada na antifašizam i koketiranja s poraženim snagama iz Drugog svjetskog rata.

Dio odgovornosti za postojeće stanje snosimo i mi, hrvatski antifašisti. Moramo se zapitati da li smo mogli učiniti više u cilju bolje, kvalitetnije i brže organizacione i kadrovske transformacije iz klasične boračke u modernu antifašističku organizaciju, spremnu i sposobljenu da se uhvati u koštac s izazovima vremena i sredine u kojoj djeluje

Ne smijemo smetnuti s uma da su, uz časne iznimke, Savez i udruge antifašista danas jedini baštinici antifašizma i posljednja brana sve agresivnijoj desnici i pojavama neofašizma u Republici Hrvatskoj.

Da bismo bili uspješniji, potrebna je i naša bolja organiziranost i energična aktivnost. U toj borbi potrebno je koristiti sve zakonski raspoložive metode i sredstva, uključujući krajnju radikalizaciju i internacionalizaciju, osobito kada se radi o borbi za status i vraćanje stečenih prava sudionika NOB-a. Podmlađivanje članstva i rukovodstava na svim nivoima treba pretočiti u praksu.

Nama nije potrebna milostinja, već odnos dostojan doprinos i žrtava koje su pale u borbi za slobodu. Izbori su pred nama. Vrijeme je da strankama ljevice, i ne samo njima, jasno i glasno poručimo da nam je dosta obećanja i izbornog antifašizma. I da ne očekuju naše glasove bez jasnog izbornog opredjeljenja i garancija za prevladavanje ovog sramotnog odnosa prema antifašizmu i antifašistima.

SJEĆANJE NA VELIKU BITKU

Povodom 70. obljetnice antifašističke borbe u Hrvatskoj i 68. godišnjice Šemovečke bitke, Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije i Općina Trnovec Bartolovečki upriličili su komemorativnu svečanost u Šemovcu. Delegacije antifašističkih boraca i antifašista i tijela vlasti Varaždinske i Međimurske županije, te braniteljskih udruga proisteklih iz Domovinskog rata, položile su vijence ispred spomen kosturnice »Plamen revolucije« u Šemovcu i kod spomenika palim borcima u Žabniku.

Neprobojan bedem

Skup su, među inim, pozdravili **Stjepan Hren**, načelnik Općine Trnovec Bartolovečki i **Tito Grah**, predsjednik ZUABA Varaždinske županije. O ulozi i značaju Šemovečke bitke, antifašizmu kao općoj civilizacijskoj stičevini suvremenog svijeta koji je ugrađen u temelje hrvatske državnosti i hrvatski Ustav, kazivao je **Josip Skupnjak**, potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, naglasivši:

-Bila je to veličanstvena bitka na ovim prostorima. Bila je to i jedna od najkrvavijih bitaka koju su do tada vodile jedinice Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske na prostoru sjeverozapadne Hrvatske, a za brigadu »Braća Radić« jedna od najtežih bitaka koju je vodila za vrijeme čitavog rata. Čudnovat je bio odnos snaga (1:10 u korist neprijatelja). Iako su se napadi redali jedan za drugim, ni tenkovski odred ni ustaško-domobrantska pješadija, ni artiljerija iz Mađarske, ni riječni dešant, čak ni bombardersko zrakoplovstvo nisu uspjeli probiti borbenu crtu koju je držao 2. bataljun brigade »Braća Radić«. Neprijatelj se nije usudio krenuti prema Ludbregu, već se poražen povlačio u svoje baze u Varaždinu...

Presudan trenutak

Upravo tadašnje pobjede Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske omogućile su, ne samo oslobođenje Podravine i Međimurja, nego i snažno jačanje narodnooslobodilčkih pokreta u krajevima sjeverozapadne Hrvatske. Borba brigade »Braća Radić« kod Šemovca bila je najteža i najslavnija stranica na borbenom putu te jedinice. Šemovečka bitka rijedak je primjer hrabrosti i odvažnosti partizanskih boraca. Oni su u najpresudnijem trenutku bili neprobojan bedem kojeg nisu mogle probiti deseterokrsto brojnije snage okupatora. Svojim suborcima iz 17. udarne brigade 28.

•Šemovečka bitka rijedak je primjer hrabrosti i odvažnosti partizanskih boraca – istaknuo je Josip Skupnjak, potpredsjednik SABA RH

Komemoracija kod spomen kosturnice »Plamen revolucije«

slavonske divizije tada su uputili poruke: »Mi ćemo se boriti do posljedne kapi krvi, izvršit ćemo naš zadatak, a vama poručujemo da samo preko nas mrtvih neprijatelj može doći do Ludbrega«.

Borci 17. brigade proko noći 2. na 3. listopada 1943. godine napali su Ludbreg i zauzeli ga nakon osmosatnih borbi. Istodobno su u Šemovcu borci brigade »Braća Radić« postavili zasjedu za brojne fašističke postrojbe koje su iz Varaždina krenule pomoći svojim snagama u Ludbregu. U teškoj borbi, u kojoj su fašističke snage imale potporu oklopnih borbenih vozila i zrakoplova, brigada je uspjela sprječiti prodor neprijatelja kroz Ludbreg. U toj neravnopravnoj, ali pobjedosnoj bici poginulo je 76, a ranjeno 30 boraca brigade »Braća Radić«.

Odlučan otpor

Poslije napada na Varaždinske Toplice, partizanske su se jedinice pregrupirale. Slavonska 17. brigada pripremala se za napad na Ludbreg, 21. brigada za osiguranje pravaca iz smjera Koprivnice, a Kalnički partizanski odred je zaposjeo Apatovac i kontrolirao pravce od Križevaca, dok je Osječka četa rasporedom oko Ljubeja nadzirala prilaze od Novog Marofa.

Brigada »Braća Radić« štitila je napad iz pravca Varaždina na liniji: Šemovec – Jalžabet. Sedamnaesta brigada napala je Ludbreg 2. listopada navečer i zauzela ga u ranim jutarnjim satima sljedećeg dana. Tamo je poginulo više od dvadeset neprijateljskih vojnika, a zarobljeno ih je oko 550. Zaplijenjene su velike količine oružja i ostale vojne opreme.

Zračna potpora

Drugi bataljun brigade »Braća Radić« potpomognut 1. bataljunom vodio je za to vrijeme tešku borbu s ustašama i tenkovima varaždinskog garnizona, koji su imali zračnu potporu. Brigada, poglavito njen 2. bataljun, nije dopustila prodor neprijatelja prema Ludbregu.

Ustrajnost 2. bataljuna prilikom napada na Varaždinske Toplice, kao i odlučan otpor ustašama u nezaboravnoj borbi kod Šemovca, te uporna obrana 3. bataljuna na Tonimir Brijegu, u vrijeme napada na Varaždinske Toplice, uvrstilo je brigadu »Braća Radić« u red udarnih.

U prigodnom kulturno-umjetničkom programu, među ostalim, učenici osnovne škole Šemovec recitirali su stihove partizanskih pjesnika.

B.M.

PORUKE GENERACIJAMA

•Sjećanje na žrtve 13. kolovoza 1942. u Kusonjama

U organizaciji UABA Pakrac-Lipik u Kusonjama kod Pakraca održan je komemorativni skup posvećen obilježavanju 13. kolovoza *Dana sela*. Naime, od ukupno stradalih 437 žrtava fašističkog terora 1942. godine, samo su 13 zaklane i baćene u bunare 251 žrtve.

U nazočnosti većeg broja građana Pakraca i Lipika te mještana sela, rodbine i gostiju iz Predsjedništva UABA Požege na čelu sa predsjednikom **Katom Holjevac** na mjestima ustaškog zločina

položeni su vijenci i upaljene svijeće.

Skup je otvorio predsjednik UABA Pakrac-Lipik **Veljko Mandić**, a potom su se prigodnim govorima obratili gosti dožupan Požeško-slavonske županije **Miroslav Grozdanić**, predsjednik Forum-a seniora Požeško-slavonske županije **Vicko Njavro** i član Sekcije antifašističkih boraca Šestog slavonskog korpusa, koji je ujedno i preživjeli sudionik pokolja u Kusonjima 1942. **Pero Kovačević - Cicvara**. Kovačević je veoma dirljivim riječima

slikovito opisao dramatične posljedne trenutke nevino stradalih žrtava. Između ostalog rekao je: »*Nama i našim pokoljenjima, ma gdje oni bili, ostaje da sve ružno i tužno, sve ono nečovječno i zločinacko ostavimo iza leđa i većim ljudskim razumom i iskrenim radom i zalaganjem gradimo čvrše međunalacionalne i međuljudske odnose...*« Pozvao je i sve nazočne građane i goste da se svake godine u Kusonjama okupe i prisjetе nevino stradalih žrtava.

P.M.

Sjećanje na početak ustanka

Kod bunara Alaginac koji se nalazi u blizini sela Lisičine kod Voćina održan je 1. listopada skup kojim su evocirane uspomene na događaj od prije sedamdeset godina kada je grupa boraca iz sela Lisičine postavila zasjedu satnici ustaša iz Virovitice koja je zarobila četrnaest seljaka iz sela Nova Krivaja i vodila ih na strijeljanje.

Događaj se zbio 4. listopada 1941. godine i značio je početak ustanka u ovom dijelu Slavonije. To je bila prva veća borba u Slavoniji. Skup su organizirali Savez antifašističkih boraca iz Slatine i Srpsko nacionalno vijeće iz Voćina, prisustvovali su mu delegacije UABA Daruvar, SNV-a općine Đulovac, općine Suhopolje, grada Slatine, saborski zastupnik **Mile Horvat** i mnogi mještani okolnih sela, Slatine i predstavnici lokalnih vlasti spomenutih općina. Skup je bio dobro organiziran i posjećen. Govorili su predstavnik Srpskog nacionalnog vijeća gospodin Nogić i predstavnik antifašista

Komemorativni skup kod bunara Alaginac

Vladimir Jurić. Za dobru organizaciju skupa posebno su zasluzni drugovi **Petar Kavgić, Joco Vuković, Vlado Jurić i Igor Pavković.**

Komemorativni skup u spomen na početak ustanka u Slavoniji održan je prvi put poslije Domovinskog rata.

V.J.

Priznanje Rudolfu Komadini

Dodijeljene su Zahvalnice Općine Lokve koje na temelju Članka 37. Statuta Općine Lokve može dodjeliti načelnik **Anton Mihelčić**. Čelni čovjek Općine Lokve iskoristio je to svoje pravo i Zahvalnicu dodijelio **Rudolfu Komadini**, uz druge zasluzne građane, i **Milutinu Buriću, Dragutinu Šaferu i Udrizi »Ljubitelji lokvarske starine«**.

Rudolf Komadina priznanje je za-

služio za dugogodišnju aktivnost u lokvarske podružnici Udruge antifašističkih boraca i antifašista te turističkoj promidžbi Općine Lokve. Obavljajući od 2005. godine dužnost predsjednika lokvarske podružnice UABA. Komadina je obradio niz tema značajnih za to razdoblje lokvarske povijesti, a predanim je radom dao i veliki obol razvoju turizma.

N.L.

Vrgorčani u spomen na žrtve

•Povodom 69. obljetnice četničkog pokolja u vrgorskoj krajini, članovi Udruge antifašista Grada Vrgorca, na čelu sa predsjednikom Draganom Brljevićem, položili su vijence i zapalili svijeće, te održali minutu šutnje u spomen na sve žrtve kod spomenika žrtvama u Kozici i Dragljanim

Kao i svake godine, antifašistima su se pridružili i članovi SDP-a Vrgorac, na čelu s predsjednikom Radom Bobancem i potpredsjednikom Robertom Rešetarom. Komemoraciji se pridružio i predsjednik Mjesnog odbora Dragljane Igor Majstrovic, kao i nekolicina građana Kozice i Dragljana. Tom prilikom se partizanski borac Slavko Antunović prisjetio događaja koji su se odvijali toga datuma u Kozici i okolnim mjestima.

Odvjeno od njih, i predstavnici Grada Vrgorca, na čelu sa gradonačelnikom Borisom Matkovićem, položili su vijence i zapalili svijeće za poginule kod spomenika žrtvama u Kozici i Rašćanima, nakon čega su uslijedile mise zadušnice za stradale u župnim crkvama Kozice i Rašćana.

Tijekom talijanske operacije »Albia« koja je imala za cilj okruženje i uništenje biokovskih partizana, talijanska vojska dovela je 28. kolovoza 1942. godine nekoliko stotina nevesinjskih četnika u akciju čišćenja u vrgorskoj krajini. Tijekom njihove akcije 29. kolovoza,

Počast žrtvama četničkog i talijanskog zločina

četnici su ubili preko dvije stotine ljudi, mahom stanovnika vrgorskih sela Vlaka, Dragljane, Kozica i Rašćane, smještenih

duž Napoleonove ceste, kuda je četnička postrojba i prolazila.

Branko Radonić

Sisak

Sisački povjesni prsten - ni riječi o antifašizmu

Pokraj zgrade Malog Kaptola i Šetnice uz Kupu, otvoren je 17. rujna ove godine Sisački povjesni prsten, projekt koji priča o povijesti grada Siska, a nositelj mu je Turistička zajednica grada Siska, uz finansijsku potporu Hrvatske turističke zajednice i Ministarstva turizma. U sedam slika, smještenih ispod razine poda, tako da se preko njih može hodati, predstavlja sedam najvažnijih razdoblja tisućletne povijesti grada Siska.

No, jedan važan dio povijesti Siska nedostaje.

Obrađeni su svi bitni događaji grada Siska i povijesna razdoblja u kojima je Sisak igrao značajnu ulogu, no nema ni riječi o Prvom partizanskom odredu, dijelju sisačke povijesti po kojem je Sisak, uz Sisciu i bitku s Turcima 1593. godine najpoznatiji u Hrvatskoj i svijetu.

Srami li se Sisak svoje antifašističke prošlosti i činjenice da se prema datumu

osnivanja sisačkog partizanskog odreda obilježava Dan antifašističke borbe u Hrvatskoj, kao državni blagdan? To je pitanje moguće postaviti nakon otvaranja »Sisačkog povjesnog prstena«, novog kulturno-povjesnog projekta Turističke zajednice grada Siska, kojeg je otvorio ministar turizma **Damir Bajs**. Naime, u sedam podzemnih staklenih vitrina, u kojima je prikazano sedam slika iz dvije tisuće godina duge prošlosti Siska, nema sisačkih partizana i antifašista, oni se ne spominju, kao da ih nije ni bilo. Zašto nema slike o sisačkim partizanima, pitanje je koje se ispod glasa postavljalo i na otvorenju nove turističke atrakcije Siska.

Na ovu činjenicu ukazao je i sisački HNS koji se pita, može li se povjesni prsten zatvoriti bez jasne naznake antifašizma?

»Ono što smatramo spornim, izostanak je bilo kakve poveznice između Siska i antifašizma. Znamo li da je u izvorišnim osnovama Ustava Republike Hrvatske naznačeno

uspостavljanje temelja državne suverenosti kroz antifašistički pokret, kao i činjenicu da je Europska unija utkala antifašizam u svoje temelje, a uvažavajući činjenicu da je Sisak u tim ključnim vremenima dvadesetog stoljeća zaista napravio iskorak kroz prvi organizirani otpor fašizmu u Europi, što je valorizirano i kroz državne blagdane u Republici Hrvatskoj, zaista je civilizacijski neprimjereno da isti nije našao mjesto u Sisačkom povjesnom prstenu. Pitanje koje se postavlja pred nas je, da li je moguće zatvoriti taj prsten bez te bitne odrednice, na koju svi skupa možemo biti ponosni. Način na koji će se to obilježiti ostavljamo ljudima od struke, no izostavljanje istog, ostaviti će ovaj prsten otvorenim do ispravka ove »pogreške« – stoji u priopćenju kojeg je potpisao **Vlado Andučić**, predsjednik Hrvatske narodne stranke-liberalni demokrati.

G.A.

Savez Društava Tito ima 22 društva u Hrvatskoj, a Skupštinu čine po dva predstavnika. Od ukupno 44 delegata Skupštini je prisustvovalo njih 38 iz cijele Hrvatske.

Uvodno izlaganje podnio je predsjednik dr. Tomislav Badovinac upozoravajući da su od prošle do ove Skupštine sljedbenici ustaških, filoustaških i klerikalnih skupina nesmanjeno napadali Josipa Broza Tita, a preko njega Antifašističku narodnooslobodilačku borbu, samoupravnu socijalističku izgradnju, odnosno civilizacijske tekovine.

No, trebamo biti svjesni da slijedi kredjeno jer njihov je moto da se kao gubitnici izjednače s pobednicima, a postat će pobednici u klevetanjima, lažima i reviziji činjenica, kazao je dr. Badovinac i dodaо:

»Stoga ostaje naša obaveza da se suprotstavljamo klevetanju Tita, njegovog lika i djela, manipuliranju s povijesnim događajima i prekravanju povijesnih činjenica. To je naš stalni zadatak, borba istinom za istinu o vrijednostima antifašizma i tekovinama NOB-a. Treba očekivati da će iduće godine biti pojačani napadi na Tita, imajući u vidu da se iduće godine navršava 120 godina od njegovog rođenja.«

Stjecajem pogodnih okolnosti iduće godine HRT će emitirati dokumentarni serijal TITO »Posljednji svjedoci testamenta«, rekao je dr. Badovinac, i ocijenio da je na osnovu neposrednih svjedočenja svojih suvremenika, Tito tu prikazan s brojnih aspekata, sa svojim ljudskih osobinama, bez crno-bijele tehnike.

Dr. Badovinac se posebno založio za okupljanje mladih i njihovo uključivanje u programe Saveza društava »Josip Broz Tito«. Neophodno je da svako društvo Tito okupi najmanje 5 ljudi koji su spremni požrtvovno djelovati i angažirati se na izradi programa

Istinom protiv napada na Tita i antifašizam

♦Savez društava »Josip Broz Tito« održao je 15. listopada u Zagrebu izbornu Skupštinu na kojoj je za predsjednika Saveza ponovno izabran dr. Tomislav Badovinac, za zamjenika predsjednika Ilija Labus

koje bi mladi koncipirali na osnovi Statuta Društva Tito.

»Isto tako, svatko od nas treba samokritički ocijeniti da li osjeća zamorenost ili zasićenost, da li poslove obavlja rutinski i da li može raditi takvim intenzitetom da ostvari nove djelotvornosti. Osobno sam procijenio svoje psihofizičke mogućnosti i bio bih sretan da me zamjenite«, rekao je dr. Badovinac prije glasanja za izbor predsjednika Saveza.

U raspravi je Romeo Matošević govorio da se Društvo Tito Rovinj nalazi u reorganizaciji. Društvo je imalo 149, a danas ima 238 članova. Objećao je da će se Društvo Tito Rovinj registrirati do prosinca ove godine.

Slobodan Colović iz Splita upozorio je da se mladi ne uključuju dovoljno, a jedan od bitnih razloga je utjecaj medija u kojima se vodi psihološki rat protiv Tita. Naglasio je da su izrečeni stavovi Tomislava Karamarca opasniji nego što to na prvi pogled izgleda.

Antun Ferlin govorio je o manifestaciji »Titovi dani u Fažani« koju organiziraju svake godine i koja je, kako je naglasio, sve veća i posjećenija.

Nada Boban iz Zagreba predlaže da sva društva Tito, zajedničkim povodom, na isti

Skupštinu Saveza društava Josip Broz Tito pozdravlja član Predsjedništva SABA RH Vinko Šunjara

Članovi Predsjedništva

Za članove Predsjedništva Sveza društava »Josip Broz Tito« izabrani su:

Đorđo Černac – Bujština, Silvana Komar – Buzet, Antun Gavranic – Dubrovnik, Čedomir Poljak – Grožnjan – Oprtalj, Đovani Broz – Hrvatsko Zagorje, Lucijan Martinčić – Labinština, Juraj Švenda – Međimurje, Božidar Caković – Novigrad,

Miljenko Benčić – Pazin, Martin Matošević – Poreština, Ratko Crnobori – Pula, Biserka Perman – Rijeka, Romeo Matošević – Rovinj, Berislav Rubelj – Šibenik, Slobodan Colović – Split, Drago Mindoljević – Trogir, Radovan Ilić – Umag, Štefanija Novak – Varaždin, Engels Devescovi – Vodnjan, Fažana i Svetvinčenat, Ivan Kukolja – Zabok, Bare Juraga – Zadar i Nada Boban – Zagreb.

Predsjednik i zamjenik predsjednika su dr. Tomislav Badovinac i Ilija Labus.

Formiran je i Izvršni odbor, kao organ Predsjedništva, u sastavu: dr. Tomislav Badovinac, Ilija Labus, Zdravka Vučković, Jovan Vejnović, Dragica Lovreković i Nada Boban.

dan, u isto vrijeme izraze stavove, kako bi to postao događaj u cijeloj Hrvatskoj.

Ratko Crnobori iz Pule izvijestio je da su održavali konferencije za novinare, predavanja, organizirali tribine i otvorene razgovore, sve s ciljem da probiju blokadu u medijima.

Božidar Caković iz Novigrada napomeuo da su sve aktivnosti ostvarili uglavnom u suradnji s udruženjima antifašističkih boraca i antifašista, ali da ne mogu prodrijeti u škole, jer treba odobrenje ministra obrazovanja.

Martin Matošević iz Poreštine naveo je da Zajednica društava Tito županije Istre okuplja 10 društava Tito s oko 2.000 članova.

Predložio je da se s ove Skupštine pošalje priopćenje za javnost u kojem bi se izrazio stav u vezi događanja oko preimenovanja Trga maršala Tita.

Drago Mindoljević iz Trogira naglasio da je suradnja s udružama antifašističkih boraca i antifašista vrlo dobra i da su u Trogiru članovi UABA i članovi Društva Tito i obratno.

Zdenko Juričić iz Rijeke predlaže da se pokrene akcija sadnje 120 stabala u čast 120 godina od rođenja Tita, u lokalnim zajednicama.

Milovan Borojević iz Zadra upozorava da se sada posebno podstiče međunarodna netrpeljivost te da se i kler uključio u trovanje i zastrašivanje omladine.

U raspravi su sudjelovali i **Štefica Novak, Graciano Modrušan, Juraj Švenda, Emilija Ivošević, Nikola Vicković, Mijo Juretić i Radovan Ilić**

U ime Izvršnog odbora, Član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Vinko Šunjara** pozdravio je Skupštinu Saveza društava »Josip Broz Tito« i izrazio zadovoljstvo suradnjom dviju organizacija koje se kao jedno tijelo zalažu za afirmaciju antifašizma.

Skupština je usvojila Izvještaj o radu i Smjernice za rad Saveza društava Josip Broz Tito u kojem je navedeno niz aktivnosti i manifestacija koje organiziraju i u kojima sudjeluju članovi Saveza.

»Antifašistički borci su ponosni na svoju borbu i pobjedu. Hrvatska mora biti zahvalna antifašističkim borcima Narodnooslobodilačke borbe koji su joj omogućili da je bila na strani

Sve antifašiste okupiti u jedan Savez

Na skupštini Saveza društava »Josip Broz Tito« rečeno je da su danas u Hrvatskoj prisutne udruge (društva) čija je temeljna odrednica antifašizam: Savez antifašističkih boraca i antifašista, Ratni vojni invalidi i Savez društava Tito Hrvatske. Stoga je naša odgovornost da učinimo sve da se okupi, što veći broj antifašista u općem nazivu Savez antifašista Hrvatske (SAH), kako bi produžili vijek postojanja antifašističkih organizacija. Da bi se to postiglo, neophodno je izraditi adekvatan program za stvaranje budućeg Saveza antifašista Hrvatske. To je naš prioritetan zadaci jer smo itekako odgovorni za budućnost daljeg postojanja antifašističkih organizacija, zadržavši su članovi Skupštine Saveza društava Tito.

Priopćenje za javnost

S redovne izborne skupštine Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske, 15. listopada objavljeno je i priopćenje za javnost sljedećeg sadržaja:

»Ove 2011. godine nastao je pogrom na antifašizam. Ponovila se ovog puta poznata sintagma dr. Ive Banca u svojstvu predsjednika Hrvatskoga helsinskog odbora: »Antifašist može biti samo antikomunist« koju je izustio ministar unutrašnji poslova Tomislav Karamarko. On je pokrenuo lavinu izrijekom protiv antifašizma, kao civilizacijske tekovine, u zamjenu za antitotalitarizam. Time bi se poništile postojeće ustavne osnove koje se temelje na odlukama ZAVNOH-a kojima se uspostavila državna suverenost Republike Hrvatske.

Suština tih izjava odnosi se i na Povelju Ujedinjenih naroda, koja se temelji na tekovinama antifašizma, na temeljne odrednice Europske unije i na Deklaraciju o antifašizmu koju je donio Sabor Hrvatske. O izjavama Karamarka nije se decidirano ogradiла vlada, kao svog ministra, a niti drugi organi vlasti ili političke stranke, pa se može zaključiti da te izjave nisu samo njegove već da je Karamarko samo glasnogovornik onih koji nasreću na antifašizam. No, unatoč svim tih izjavi kao udarna vijest na televiziji je bila da je Karamarko ponovo postao član HDZ-a i da mu premijerka Jadranka Kosor uručuje člansku iskaznicu.

Dokaz za takvo zaključivanje je i način na koji se pronalaze grobišta i utvrđuju, bez obzira tko se u njima nalazi i bez valjanih činjenica, da se u njima nalaze žrtve komunističkih zločina. Sve se to radi da bi se pod maskom osude komunistički zločini, odnosno totalitaristički režim osudio antifašizam, koji simbolizira NOB- u i SFRJ-e. To je dugoročan program jer

pobjednika, i tako skinuli ljagu, koju joj je nanijela zločinačka ustaška Nezavisna Država Hrvatska. Međutim, postoje i oni koji nastoje nacifašističku tvorevinu Nezavisnu Državu Hrvatsku proglašiti temeljem i uzorom današnje hrvatske samostalnosti. Ona je bila sramota i uvreda za cijeli hrvatski narod, naglašeno je u raspravi.

Temeljni ciljevi i zadaci Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske su da se u 2012. godini obilježe godišnjice značajnih povijesnih događanja te da to bude osnova za ukupnu programsku aktivnost Saveza, uključujući predavanja, tribine, okrugle stolove i znanstvene skupove.

Iduće godine je 120. obljetnica rođenja Josipa Broza Tita pa će i središnja proslava Dana mladosti-radosti u Kumrovcu, u su-

se ne optužuju samo antifašistički borci za komunističke zločine, već se prijeti njihovoj djeci i potomcima.

Nakon Tomislava Karamarka, koji je razradio temeljne postavke dr. Ive Banca, bivšeg predsjednika Hrvatskog helsinskog odbora, i proširoio napadima na antifašizam, favorizirajući antitotalitarizam. Poznata je sprega i svjetonazor bivšeg i sadašnjeg predsjednika HHO. Čičak koji se ovog puta okomio na Trg maršala Tita sa zahtjevom da se preimenuje u Sveučilišni trg, pozivajući se na osobnu interpretaciju Rezolucije parlamenta EU, koja osuđuje počinjene zločine u totalarnim režimima.

Prije nekoliko dana objelodanili su nove – stare inicijative za preimenovanja Trga maršala Tita u Trg republike. Interesantno je da su Trg Republike 1991. godine ne samo preimenovali nego i izbrisali, iako je bilo opće oduševljenje s ostvarenjem samostalne Republike Hrvatske. Tome nije potreban komentar, jer je vidljivo i jasno da je u toku osvetnički hladni rat.

Pozivamo sve građanke i građane Republike Hrvatske da se odlučno odupru svakom pokušaju rušenja ustavnog porjetka, kao i povjesnog revisionizma i djela Josipa Broza Tita. Ta su djela: Narodnooslobodilačka borba i sjedinjenje Istre i povrat gradova i otoka, koji su predani fašističkoj Italiji, sukob i razlaz sa staljinizmom, samoupravljanje kao alternativa neoliberalizmu, borba za mir putem Pokreta nesvrstanosti.

Opetovano osuđujemo sve zločine počinjene u vrijeme Drugog svjetskog rata, bez obzira tko ih počinio, te pozivamo da nadležna tijela utvrde istinu, temeljem propisane procedure i uz puno poštivanje međunarodnih kriterija«.

botu 26. svibnja 2012., biti posvećena tom značajnom jubileju. Za sva Društva Tito to treba biti veličanstvena manifestacija i prilika da iskažu svoju privrženost Titu i odgovore onima, kojima smeta Tito i njegova veličina, kojima smeta veličina njegovih djela koja su i danas priznata širom svijeta, naglašeno je u Programskim smjernicama.

Svako Društvo Tito treba dostojanstveno obilježiti događaje iz NOB-a na svom području te sudjelovati u manifestacijama iz programa udruge SABA, zaključeno je na Skupštini i naglašeno da svako društvo treba napraviti svoj plan za ostvarenje ovih Programske smjernice za pojedinu godinu.

S. Tomašević

GODIŠNICA OSNUTKA BRIGADE »BRAĆA RADIĆ«

♦Svečanosti u povodu 70. obljetnice antifašističke borbe u Hrvatskoj i 68. godišnjice prve brigade sjeverozapadne Hrvatske

Dolazak Štaba 2. operativne zone na svoj matični teritorij, formiranje Oblastnog komiteta KPH za Zagrebačku oblast, osnivanje prve brigade (»Braća Radić«) kao operativne jedinice – povoljno je utjecalo na daljnji razvoj NOP-a i NOB-a na području sjeverozapadne Hrvatske. Kalnički partizanski odred, zajedno s Moslavačkim partizanskim odredom, koji je stvoren približno u isto vrijeme, bili su borbeni jezgra iz koje će kasnije nastati drugi partizanski odredi: Bilogorski, Zagrebački, Zagorski, Bjelovarski, ali i mnoge druge operativne jedinice – brigade, divizije i 10. korpus (zagrebački)...

To je, među inim, poručeno na komemorativnim svečanostima u Ludbreškom Ivanecu i Velikom Pogancu, u povodu 70. obljetnice antifašističke borbe u Hrvatskoj i 68. godišnjice osnutka brigade »Braća Radić« (prve operativne jedinice u sjeverozapadnoj Hrvatskoj). Brojne delegacije županijskih tijela vlasti iz sjeverozapadne Hrvatske, SABA RH i Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske položili su vijence kod spomenika brigade »Braća Radić«, centralnog spomen-obilježja poginulim borcima Kalnika i kod spomen kosturnice, gdje je pokopan narodni heroj Nikola Severović. Kako je istaknuo Josip Skupnjak, potpredsjednik SABA RH, svi spomenici (njih dvadesetak) na širem području sjeverozapadne Hrvatske primjereno se održavaju, nisu oštećeni, kao što je to slučaj s brojnim antifašističkim spomen-obilježjima u drugim dijelovima Hrvatske.

Borbeni jezgra

Na skupovima su govorili: Miško Bašlija (ZUABA Krapinsko-zagorske županije), Marija Varović (ZUABA Varaždinske ž.), Vladimir Jurak (ZUABA Zagrebačke ž.) i Dragutin Mrkoci, ratni pripadnik brigade »Braća Radić«. Evocirana su sjećanja na jačanje narodnooslobodilačke borbe u sjeverozapadnoj Hrvatskoj te osnivanje brigade »Braća Radić«. Kako su istaknuli, aktivnošću Štaba 2. operativne zone i partizanskih jedinica došlo je do znatnog priliva novih boraca, što je omogućilo formiranje brigade »Braća Radić«, 4. rujna 1943. godine na Kalniku, Zagrebačkog NOP odreda, 13. rujna na Zagrebačkoj gori i Zagorskog NOP odreda, 5. listopada u Sambolićima kod Zlatara. Ojačao je i narodnooslobodilački pokret u Međimurju. Velik broj Međimuraca odlazio

Centralni spomenik poginulima na Kalniku

je preko Drave na područje Kalnika, gdje su ušli u sastav jedinica Kalničkog NOP odreda (Međimurska četa).

Stvaranjem prve brigade na području sjeverozapadne Hrvatske, završava važan, možda i najvažniji period u cijelom razvoju i borbenom putu Kalničkog partizanskog odreda. Formiranjem brigade »Braća Radić«, uloga Kalničkog partizanskog odreda limitirat će se na teritorijalnu partizansku jedinicu, dok će operativnu ulogu preuzeti brigade i divizija. Mnogi borci i kadrovi iz Kalničkog NOP odreda ušli su u sastav Kalničkog vojnog područja i komande mesta. Kraj rata odred je dočekao s jednim bataljunom na Kalniku.

Prva brigada u sjeverozapadnoj Hrvatskoj je formirana u šumi između Ludbreškog Ivanca i Donje Rijeke. Dobila je ime 1. brigada NOV i PO, pa 2. brigada, da bi napokon bila nazvana brigada »Braća Radić«. U sastav brigade ušli su udarni bataljun »Matija Gubec« (kao prvi bataljun u brigadi), 1. bataljun (oba iz Kalničkog partizanskog odreda) kao treći u brigadi. Moslavački udarni bataljun postao je drugi bataljun brigade. Brigada je imala 710 boraca. Već drugog dana nakon osnivanja, 6. rujna 1943. Godine, brigada je vodila prvu borbu na položajima Segleda i Svibovca, s njemačko-ustaškim snagama iz Varaždinskih Toplica, postigavši svoju prvu pobjedu i tako krenula putem slave, koja ju je, kao udarnu brigadu, pratila sve do kraja rata. Istog dana bio je formiran i Operativni štab za usmjeravanje borbenih djelovanja brigade i Kalničkog partizanskog odreda,

u čijem su sastavu bili rukovodioci Rade Bulat, Izidor Štok i Ivo Robić.

Najteža bitka

Osiguravajući napad 17. brigade 10. divizije (kasnije nazvana 28. divizija) na Ludbreg, brigada je 3. listopada kod Šemovca odbila nekoliko juriša dijelova Poglavnikovog tjelesnog zdruga, a 31. listopada proglašena je udarnom. Borba birgade »Braća Radić« kod Šemovca je bila najteža i najslavnija na borbenom putu te jedinice.

Kasnije je brigada sudjelovala u borbama za oslobođenje Ivanca i Koprivnice, a 12. prosinca ušla je u sastav novoformirane 32. divizije kao njena 1. brigada. U 1944. godini napadala je veći broj neprijateljskih garnizona i vodila niz obrambenih borbi. U završnim operacijama brigada je (u sastavu 32. divizije) sudjelovala u oslobođenju sjeverozapadnog dijela Slavonije, Moslavine i Bilogore. Posljednje borbe vodila je 5. svibnja 1945. godine kod Trnovca.

Nakon komemorativnih svečanosti, svi sudionici okupili su se u Mjesnom domu u Velikom Pogancu na »okruglom stolu« o aktualnom trenutku antifašizma kao trajnoj vrijednosti u Hrvatskoj. U raspravi su sudjelovali: Ratko Maričić, predsjednik, Josip Skupnjak, potpredsjednik i Vinko Šunjara, član Predsjedništva SABA RH, Štefica Novak, predsjednica Društva »Josip Broz Tito« Varaždinske županije i Danko Kolman, načelnik općine Veliki Poganac.

B.M.

•Svečanost obilježavanja 68. obljetnice osnutka prve brigade u Moslavini završila kozaračkim kolom koje su poveli djevojke i mladići u narodnim nošnjama

U organizaciji udruge antifašističkih boraca i antifašista Čazme i Ivanić Grada pred spomen-obilježjima u Andigoli upriličena je komemorativna svečanost u povodu 70. obljetnice antifašističke borbe u Hrvatskoj i 68. obljetnice formiranja prve brigade u Moslavini. Položeni su vijenci i odana počast palim borcima.

O razvoju narodnooslobodilačke borbe u Moslavini, značenju partizanskih jedinica za daljnje okrupnjanje vojnih formacija od 33. divizije do 10. korpusa i općenito antifašističkom pokretu, s presjekom povijesnog i kulturnog razvoja Moslavine, posebice o formiranju moslavačkih brigada, ali i aktualnom položaju antifašizma u Hrvatskoj – govorili su **Josip Skupnjak**, potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i **Josip Herceg**, predsjednik UABA Ivanić Grada i član Predsjedništva SABA RH. Skup su pozdravili **Stjepan Gomerčić**, predsjednik UABA Čazma, **Boris Kovačić**, gradonačelnik Ivanić Grada, **Rade Jovičić**, predsjednik ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije i **Franjo Milčić**, predsjednik GO SDP Čazma. Među uzvanicima zamijetili

PRVE BORBENE GRUPE

Pristup Kraljevine Jugoslavije Trojnom paktu dočekan je demonstracijama i u malim moslavačkim selima Miklečeškoj i Ciglenici. Njihov organizator **Petar Vučinić** uhapšen je odmah poslije okupacije zemlje, a kasnije i pogubljen u Gospicu.

Na partijskom savjetovanju za Moslavinu (6. travnja 1941. godine) u Gornjem Šarampovu kod Ivanić Grada, smjernice za daljnje akcije dali su članovi CK KPH **Josip Kraš** i **Stjepan Kendjel-Sijedi**. U svibnju na teren Moslavine stiže dr. **Pavle Gregorić-Brzi**, koji će iz svoje ilegalne baze zvane »Jama« u mlinu **Bogumila Vojáčeka** rukovoditi pripremama za dizanje oružanog ustanka. Valja posebice istaknuti i neprocjenjiv doprinos **Kasima Čehaića-Turčina**, sekretara OK KPH Bjelovar, u organizaciji ustanka. Tijekom lipnja 1941. godine formiraju se i prve borbene grupe, izvode se diverzantske akcije i prikuplja oružje.

MLADI U KOZARAČKOM KOLU

Folklorna skupina mladih na svečanoj komemoraciji

smo i **Vinka Šunjaru** i **Vladimir Juraka**, članove Predsjedništva SABA RH, te **Zdenku Brčić**, ratnu pripadnicu moslavačkih partizanskih jedinica.

Službeni dio svečanosti završili su djevojke i mladići u narodnim nošnjama koji su poveli kozaračko kolo. Veselom raspoloženju u predivnom ambijentu na ograncima Moslavačke gore pridonijeli su i KUD »Graničar« iz Čazme te folklorni sastav »Bojančica« iz Bojane, koji su uz partizanske pjesme otpjevali splet zavičajnih melodija i zaplesali izvorne plesove Moslavine.

Prije 68 godina, 21. Rujna, na brdu Stara straža u šumi Garić na Moslavačkoj gori, od boraca iz sastava Moslavačkog NOP odreda osnovana je Druga brigada 2. operativne zone Hrvatske (prva brigada u Moslavini). Imala je četiri bataljuna, s oko 700 boraca. Za zapovjednika je postavljen **Nikola Kličković** (zamjenik **Štef Kučić**), politički komesar bio je **Joža Horvat**, a njegov zamjenik **Milivoj Mičić**. Zapovjednici bataljuna bili su **Alojz Kovačić**, **Ljuban Čolak** i **Ivan Kosak**. Formiranju brigade, među ostalima, prisustvovali su i **Marko Belinić**, politički komesar i **Rade Bulat**, načelnik 2. operativne zone. Odmah nakon formiranja, Druga moslavačka brigada dobila je naređenje od Štaba 2. operativne zone da se pripremi za borbena djelovanja na željezničkoj pruzi Zagreb – Kutina, te prema Bjelovaru radi proširenja slobodnog teritorija i povezivanja s partizanskim snagama Slavonije, Bilogore, Kalnika, Zagorja i Posavine.

Početkom studenog Moslavačka brigada prebačena je na Kalnik gdje je osiguravala napad jedinica 2. operativne zone i 28. divizije na Koprivnicu, osujetivši prodror ustaških i njemačkih snaga iz Križevaca. Po povratku u Moslavinu, 29. studenog

2. moslavačka brigada i Moslavački NOP odred slomili su jak neprijateljski garnizon i oslobodili Čazmu. U toj akciji sudjelovale su kao osiguranje 21. i 17. brigada 28. divizije iz pravca Bjelovara i Zagreba, te brigada »Braća Radić« iz pravca Križevaca. U siječnju 1944. godine, 2. moslavačka brigada dvaput je porušila željezničku prugu između Ivanić Grada i Popovače. Od njenih boraca i boraca Moslavačkog i Bjelovarskog NOP odreda formirane su 19. siječnja 1944. godine Prva i Druga (moslavačka) brigada 33. divizije.

U tijeku NOR-a u Moslavini su formirane tri brigade pod tim nazivom: 2. brigada 2. operativne zone Hrvatske i 1. i 2. brigada 33. divizije. Spomenimo i Moslavački NOP odred, formiran početkom listopada 1942. godine na Moslavačkoj gori koji je stalno jačao i davao ljudstvo za formiranje i popunu drugih jedinica. Od siječnja 1944. do kraja veljače 1945. godine, odred je djelovao u Moslavini i bjelovarskom okrugu, napadao manja neprijateljska uporišta, rušio komunikacije. Po ulasku u sastav novoformirane Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa (14. ožujka 1944. godine), odred je u travnju dao jedan od svoja dva bataljuna za popunu 2. brigade 33. divizije. Krajem rujna 1944. godine dao je jedan od svoja tada tri bataljuna za formiranje brigade »Miloš Obilić«. Od 11. veljače 1945. godine bio je u sastavu Grupe NOP odreda 10. korpusa (zagrebačkog), a i ubrzo nakon toga je rasformiran.

Usporedno s jačanjem snaga Narodnooslobodilačke vojske i njihovom povećanom aktivnošću, u Moslavini su postignuti novi uspjesi i izgradnji narodne vlasti i uključivanju najvećeg dijela stanovništva u narodnooslobodilački pokret.

B.M.

snimio: B. Čanković

Posjet Vukovaru i Srebrenici

♦Uz posjet i odavanje počasti žrtvama Srebrenice i Vukovara, dubrovački antifašisti bili su i u Iloku, Đakovu, Kopačkom Ritu i Starom Travniku

U druga antifašista Dubrovnik ostvarila je svoj ovogodišnji jesenji izlet od 29. rujna do 2. listopada. Bio je to četverodnevni izlet autobusom, koji je, uz posjet Potočarima kod Srebrenice i Vukovaru, gdje su dubrovački antifašisti odali počast žrtvama fašističkih zločina u ratu iz prošlih devedesetih, obuhvaćao i posjetu Đakovu, Ilok, rezervatu prirode Kopački rit i Travniku, mjestu rođenja nobelovca Ive Andrića. Uz predivno, gotovo ljetno vrijeme tokom sva četiri dana, put je preko Metkovića, Mostara, Jablanice, Sarajeva, Olova i Kladnja, vodio najprije u Memorijalni centar Potočari kod Srebrenice, grada gdje je izvršen neviđeni zločin genocida nad muslimanskim stanovništvom toga kraja.

U Memorijalnom centru u Potočarima dubrovački antifašisti su obišli Mezarje, vječno počivalište više od osam tisuća žrtava strašnog srebreničkog zločina, s njihovim imenima na Zidu sjećanja, poklonili se i odali počast njihovoj žrtvi i, uz odlučnu misao "ne ponovilo se više nikada" i iznova osudili fašizam gdjegod da se pojavi. **Kemal Tursunović, Ljerka Depolo i Vice Usorac** su položili lotorov vjenac na središnje spomen obilježje, a potom na Mezarju.

Dubrovački antifašisti su ponovno pohodili i Vukovar, ovaj put dvadeset godina poslije goleme tragedije tога grada na Dunavu i velike žrtve njegovih ljudi.

Počast poginulim braniteljima na Vukovarskom groblju

Vukovarska žrtva je pregolema, kao i sotvorenina žrtva dubrovačka, zasigurno je doprinijela da Hrvatska dobije međunarodnu podršku za svoju neovisnost. U tom smislu, vukovarska tragedija iz jeseni 1991. godine, stradanje njegovih ljudi, patnja, tuga, suze i nezaborav, ključni su trenutak rata za obranu Lijepe naše u kojem su njeni branitelji, uz velike žrtve ostvarili pobedu.

Na Ovčari i opet u mislima da se to zlo više nikada i nigdje ne ponovi, u tišini odlazak na mjesto masovne grobnice, odavanje počasti žrtvama, a lotorov vjenac dubrovačkih antifašista u sjećanje na žrtve Ovčare i Vukovara i sve žrtve fašizma, položili su **Stojan Jančić, Stane Spremo i Ljerka Majstorović**. U Vukovaru, na memorijalnom groblju, obilazak, sjećanje i počast poginulim braniteljima u obrani tog grada i poginulim braniteljima u obrani Republike Hrvatske i vjenac od

dubrovačkog lovora, kojeg su na središnje spomen obilježje položili **dr. Antun Gavranović, Branko Grošeta i Marinko Vlašić**.

Uz taj memorijalno-komemorativni dio, kojeg dubrovački antifašisti imaju u svakom svom izletu, ovaj njihov višednevni jesenski izlet pružio im je i mogućnost da posjeti i najistočniji hrvatski grad Ilok, njegove stare podrume i čuveno vinogorje, Đakovo, njegovu velebnu katedralu što ju je dao graditi biskup Štrosmajer, i nadaleko čuvenu dakovačku ergelu lipicanaca, neponovljiv park nedirnute prirode Kopački Rit i konačno srednjobosanski gradić Travnik podno planine Vlašić, gdje je bio i posjet rođnoj kući književnika – nobelovca Iva Andrića.

Na kraju, uz povratak kući, jedinstven je zaključak da je to bio još jedan nezaboravni izlet dubrovačkih antifašista.

M.V.

Društvo »Tito« Zagreb

U susret 120. godišnjici rođenja

godine sve aktivnosti odvijati će se u znaku 120. godišnjice rođenja Josipa Broza. Planirane su javne tribine s temama: Josip Broz Tito antifašist, svjetski priznati vojni strateg u II. svjetskom ratu, zatim Respektirani državnik u doba hladnog rata i dosljedni borac za radnička prava. Posebna pažnja biti će posvećena očuvanju imena Trga Maršala Tita, o čemu se na Skupštini vrlo glasno govorilo. Usvojeno je i pismo-apel za javnost.

Obzirom na postojeće opasnosti od fašistoidnih pojavnosti u svijetu i kod nas, rukovodstvo Društva preuzealo je zadatku

edukacijskog djelovanja kroz projekt »Mala akademija antifašizma«. Nadamo se da će gradske službe prepoznati svršishodnost i opravdanost tog projekta i odobriti za tražena sredstva iz gradskog proračuna za 2012. godinu. Tijekom podnošenja izvješća o radu Društva između dvije izborne skupštine, naglašeno je negodovanje što se o Titu govori malo. Društvo »Tito« Zagreb je ponosno na svoje ime i dalje će samostalno pod tim imenom djelovati, svih 365 dana u godini.

Nada Boban

Društvo »Josip Broz Tito« Zagreb 14. listopada održalo je svoju Redovnu izbornu skupštinu i izabralo novo rukovodstvo. Za predsjednicu Društva izabrana je **Nada Boban**, za potpredsjednika **Željko Hodnik** i za tajnicu **Zvjezdana Lazar**. Skupštini je prisustvovalo preko 80 članova Društva od čega svih 50 opunomoćenih delegata ogranka s pravom glasa.

Usvojene su Programske smjernice za razdoblje 2011.- 2013. Tijekom cijele 2012.

Ne može postojati ulica zločinca Mile Budaka

•Zločinac Mile Budak nikako ne može i ne smije imati ulicu u Slavonskom Brodu. Ako već političari ne žele spriječiti ovu sramotu, sigurni smo da će to napraviti antifašisti Slavonskog Broda

U srijedu, 21. rujna, je na sjednici Gradskog vijeća Slavonskog Broda odbijen zahtjev Udruge PLUS za promjenom naziva ulice Mile Budaka. Nakon komično-imbecilne rasprave u kojoj su vijećnici iznijeli stavove svojih stranaka, sa četiri glasa »za«, četrnaest »protiv« i četiri »suzdržana«, ljaga sa Slavonskog Broda nije isprana. Klub vijećnika HDZ-HSS je ostao suzdržan, SDP je podržao prijedlog, a simpatizeri ustaškog pokreta su energično bili protiv preimenovanja. Među njima su i koalični partneri SDP-a na državnoj razini HNS i HSU. Kako lokalni HNS-ovci inicijativu ne doživljavaju pretjerano ozbiljno, Jasenka Rem iz HSU-a je podržala revizionistički stav svog pokojnog muža. Ista stvar je i s vijećnicima HNS-a koji također inicijativu ne shvaćaju ozbiljno pa je nisu podržali. Gorljivi ostatak simpatizera ustaštva, HSP i HSP »dr. Ante Starčević« energično su se usprotivili inicijativi što je na kraju glasovanjem potvrđeno.

Prozirna taktika povijesnog revisionizma u kojem se na prvo mjesto stavlja tamo nekakav »književni značaj« Mile Budaka ispred njegovog političkog djelovanja ima jasan cilj. Naravno da tu nema riječi o bilo kakvoj književnoj baštini ili sličnim tvrdnjama »intelektualne elite« okupljene oko Matice Hrvatske, Leksikografskog zavoda ili ostalih ideologa i branitelja trenutačnog poretka, već je to očigledna i promišljena rehabilitacija jedne od najznačajnijih osoba u fašističkoj tvorevini, a samim tim se radi i posredna rehabilitacija te давanje legitimite cijelom ustaškom režimu.

Za one koji su o Mili Budaku čitali samo iz udžbenika koje je odobrilo Ministarstvo obrazovanja, ukratko o Budaku:

Mile Budak politički počinje djelovati već 1920. godine kada se zapošljava kao odvjetnički pripravnik kod Ante Pavelića, s kojim od tada blisko surađuje, a ustaškom pokretu pristupa 1933. godine. Početkom

1934. godine postaje šef ustaškog ureda u Berlinu, a poslije marsejskog atentata postao je komandant ustaškog logora na Liparima u Italiji. Iste godine izlazi mu brošura u SAD-u, u kojoj daje sugestije kako se Hrvatska treba riješiti Srba, onako kako su se Srbi riješili Turaka. Bio je propagator ideje da hrvatskom narodu opasnost dolazi iz Beograda pa su ga zato cijenili i klerikalci i ustaše. Nakon toga je imenovan poglavnikom doglavnika. Tri godine kasnije vratio se iz emigracije i pokrenuo ustaški list u Zagrebu – Hrvatski narod, te postao vođa domovinskog ustaškog pokreta. Okupacijom zemlje i uspostavom kvislinske NDH postao je predsjednik Hrvatskog državnog vijeća i član ustaške vlade. Bio je suautor i potpisnik »Rasnih zakona« na temelju kojih su stradale stotine tisuća ljudi. Također, bio je u delegaciji koja je prisustvovala potpisivanju izdajničkih »Rimskih ugovora«.

Od svibnja do kolovoza iste godine diljem NDH držao je protusrpske i kvislinske govore u kojima je: iskazivao neizmjernu zahvalnost Paveliću, Nijemcima i Talijanima (Karlovac, 13. lipnja 1941.); jasno isticao da »jedan dio Srba će pobiti, drugi raseliti, a ostale prevesti na katoličku vjeru i tako pretopiti u Hrvate« (Gospić, 22. lipnja 1941.); upotrijebio poznatu krilaticu »Srbe na vrbe« (Varaždin, 25.-26. lipnja 1941.); da Srbi trebaju znati ustašku loziniku: »ili se pokloni ili se ukloni« (Vukovar 8. srpnja 1941.); pozivao na antisrpsku aktivnost (Pakrac, 20. srpnja 1941.) i tako u nedogled. Također, savjetovao je rušenje srpskih crkava pa je ubrzo osnovan »Ured za rušenje grko-istočnih crkava«.

Od 2. studenog 1941. – 23. travnja 1943. bio je poslanik NDH u Berlinu – na politički najvažnijem mjestu u hijerarhiji diplomatskih predstavnika ustaške države, a od 23. travnja 1943. – 5. studenog 1943.

ministar vanjskih poslova. I sam Pavelić je rekao da Budaka treba smijeniti jer ga pri svakom govoru prije treba cenzurirati. Do kraja rata bio je aktivan u doglavnicičkom vijeću. Mile Budak, klerofašist, izdajnik i zločinac je uhvaćen prilikom kukavičkog bijega, suđen i osuđen na smrt strijeljanjem.

Ipak, govoriti o Mili Budaku, zločincu koji ima ulicu u Slavonskom Brodu, ne bi bilo potpuno bez da se osvrnemo na njegov utjecaj na lokalne klerikalce. Spomenut ćemo samo dva primjera.

U Slavonskom Brodu kapelan Dragutin Marjanović je ohrabren rasnim zakonima i Budakovim govorima vršio policijska ispitivanja Srba u kancelariji šefa policije. Kada je za vrijeme jednog ispitivanja došla obavijest da je u Stupničkom Slatiniku ubijeno 20 Srba, Marijanović se zaudio »Zar samo dvadeset!«. Ukrzo nakon toga je počelo rušenje pravoslavnih crkava. U Slavonskom Brodu je pravoslavna crkva srušena do temelja da se kasnije nije moglo vidjeti gdje je uopće ranije bila. Isti je slučaj bio sa crkvama u okolici, a nisu bila poštedena ni pravoslavna groblja s kojih su bili uklonjeni svi znaci pravoslavlja i cirilice, dok su neka groblja čak i preorana. Župnik Becker iz Trnjana, u blizini Slavonskog Broda, već je u ljeto 1941. počeo s masovnim prekrštavanjima Srba iz okolnih sela, u čemu mu je uvelike pomagala ustaška vlast.

Zločinac Mile Budak nikako ne može i ne smije imati ulicu u Slavonskom Brodu. Ako već političari ne žele spriječiti ovu sramotu, sigurni smo da će to napraviti antifašisti Slavonskog Broda. Svaku akciju koja će biti usmjerena na uklanjanje i preimenovanje ulice itekako podržavamo, a simpatizerima ustaškog pokreta u Slavonskom Brodu poručujemo – fašizam neće proći!

Antifa Zagreb

ANTIFAŠISTI UZVRATILI

Mile Budak »nestao« iz Slavonskog Broda

Nakon što je Gradsko vijeće odbacilo prijedlog o promjeni naziva Ulice Mile Budaka, antifašisti Slavonskog Broda su preuzeли stvari u svoje ruke.

Sljedećeg ponedjeljka ujutro »smrk-

nulo je simpatizerima ustaškog pokreta kada su vidjeli da više nema njihove omiljene ulice«, pišu Mladi antifašisti. Naime, tijekom noći antifašisti Slavonskog Broda prebojali su ploče s imenom Mile Budaka, a jedna je i skinuta.

Pazinske odluke - događaj 20. stol.

•Na svečanoj sjednici Skupštine Istarske županije u Pazinu je 26. rujna 2011., u sklopu obilježavanja Dana Istarske županije, usvojena Deklaracija kojom se općenarodni i plebiscitarni ustanak naroda Istre i Pazinske odluke o sjedinjenju proglašavaju najznačajnijim događajima u istarskoj povijesti 20. stoljeća

Svečanoj sjednici Skupštine Istarske županije koja je održana u Spomen domu sjedinjenja i slobode u Pazinu, među sedam stotina sudionika bili su nazočni predstavnici političkog, gospodarskog, kulturnog i javnog života Istre, župan **Ivan Jakovčić**, predsjednik županijske skupštine **Dino Kozlevac**, izaslanik predsjednika Republike Hrvatske **Predrag Matić**, primorsko-goranski župan **Zlatko Komadina** i brojni sudionici NOB-a i antifašisti Istarske te Primorsko-goranske županije i cijele Hrvatske. Usvajanju Deklaracije bili su nazočni i predsjednik, potpredsjednik i tajnik Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH **Ratko Maričić**, **Jovan Vejnović** i **Miroslav Kirinčić**, predsjednik Saveza udruga antifašističkih boraca i antifašista Istre i potpredsjednik SABA RH **Tomislav Ravnić**, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Pazina **Miljenko Benčić**, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije **Dinko Tamarut** i brojni predsjednici i izaslanici zajednica i udruga antifašističkih boraca i antifašista iz cijele Hrvatske.

Tekst Deklaracije na hrvatskom i talijanskom jeziku pročitao je predsjednik Skupštine Istarske županije **Dino Kozlevac**. Deklar-

cijom se odaje poštovanje hrabrosti istarskog naroda koji je, predvođen antifašističkim pokretom, u jeku Drugog svjetskog rata odlučio sam odrediti svoju sudbinu. Istarski antifašisti i borci, te istarski narod imali su, već tada u ratnim okolnostima, hrabrosti i snage istaknuti visoku razinu zaštite ljudskih i manjinskih prava te suživot i toleranciju kao najviše vrednote. U Deklaraciji se ukazuje na značaj odluka od 13. i 25. rujna 1943., ali i naglašava da se Deklaracijom izražava opće stajalište Skupštine Istarske županije da se proklamirani principi pri donošenju odluka poštuju na svim razinama županijskih tijela. Potiču se uvjeti za slobodno izražavanje pojedinaca o svemu, od političkog uvjerenja do etničke pripadnosti. Županijska skupština se obavezala da će svojim odlukama inicirati i podržavati dodatno izučavanje tih povijesnih dana i promoviranje kroz informativne i izdavačke djelatnosti. S općinama i gradovima će se inicirati primjereno obilježavanje i održavanje spomenika značajnih povijesnih događaja i ličnosti, kao i prenošenje znanja novim generacijama kroz zavičajnu nastavu. Kozlevac je rekao i da borcima NOR-a trebaju biti vraćena oduzeta stečena prava.

Podržavajući Deklaraciju istarski župan

Svečana sjednica Istarske županije u Spome

Ivan Jakovčić u obraćanju nazočnima na Skupštini založio se za učvršćivanje i jačanje istarskog regionalnog identiteta kroz decentralizaciju, regionalizam i implementaciju ustavnog principa supsidijarnosti. Istarski župan tom je prilikom istaknuo da je danas, kad svijet svakodnevno potresaju nove krize, od presudne važnosti stabilnost i sigurnost koja je izgrađena u Istri. To se, dodao je, ponajprije odnosi na dostignut visok stupanj multietničke i višejezične kulture življjenja u Istri, po čemu je ona, kako je rekao, »postala primjer svima u Hrvatskoj te poseban primjer za cijelu Europu«. Čestitao je građanima Istre Dan Istarske županije »sa željom da se podsjetite na našu slavnu prošlost, ali da istovremeno zajednički sudjelujemo u kreiranju naše budućnosti«.

Prenošeci pozdrave i čestitke predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića na svečanoj sjednici Skupštine Istarske županije, izaslanik predsjednika RH Predrag Matić istaknuo je da se Istra često uzima za primjer drugim županijama jer prednjači u gospodarskom razvoju, međunarodnoj suradnji, vrednovanju antifašizma i na drugim područjima.

Prije svečanog donošenja Deklaracije na Centralni spomenik palim borcima i žrtvama

Dino Kozlevac i Tomislav Ravnić polazu vijenac na spomenik palim borcima i žrtvama fašističkog terora

IST

Duh
poslušno
U c
ku nacio
Istra hrv
Sv

drugi d
sarne u
brane s
glasnih
kad pok
se našo
RODOL

Tal
Prv put u par
Istra se
za OSLA

ISTRA

nimo na
glavu! Mor
Bu
naših NAR

ŽIVJELA

ŽIVJELA

VOJSKA

ŽIVIO Z

ŽIVJELA

Smrt faši

Proglas Is

Pazinskih odluka o sjedinjenju s maticom domovinom

Stoljeća u Istri

n domu sjedinjenja i slobode u Pazinu

fašističkog terora u pazinskom parku vijenac su položili predsjednik Skupštine Istarske županije Dino Kozlevac, predsjednik SABA RH Ratko Maričić i predsjednik SUABA Istarske županije Tomislav Ravnić.

T.S.

CARSKI NARODE!

Istre ostao je nep-koren. Mi nismo htjeli postati robije.
U ovim odlučnim casovima nas narod pokazao je visoku svijest. Dokazao je svima i svakome da je hrvatska zemlja i da će hrvatska ostati.
Svojim vlastitim snagama, ne čekajući da im ponesu slobodu, Istrani su ustali, jurnuli na krovove, hvatali čvrsto uružje u svoje ruke, da njime voje pravo i slobodu. Otvorena su vrata zloglasne, i pušteni na slobodu dični sinovi nizorene Istre. Ne čemo više nikad dozvoliti, da m sudbinom drugi polgravaju.
JUBI ISTRE!

Prilikom garnitura u mjestu na rezku. Talijanski vojnici bježe za naše rodne grude.
Na historijsku narod korende u svoje roke.
priključuje matici zemlji i proglašuje ujedinjenje
om našom hrvatskom braćom.

AN
žimo čvrsto oružje u našim rukama! Stab
branik naše slobode. Ne dajmo je vše nikome za živu
amo da ostaremos svoji na svome.
imo disciplinirani i slušajmo upole raže narodne vlasti:
ODNO-OSLOBODILAČKIH ODBORA.

A HRVATSKA ISTRA!
A JUNAČKA NARODNO-OSLOBODILAČKA
A
AVNOHI
A CRVENA ARMIJAI
E SAVEZNIČKE ARMIJE!
zmu-sloboda narodu!
Narodno oslobodilački odbor za Istru

starskom narodu 1943. godine

Na temelju čl. 43. st. 1. točka 2. Statuta Istarske županije (»Službene novine Istarske županije«, broj 10/09), čl. 70. Poslovnika Skupštine Istarske županije (»Službene novine Istarske županije«, br. 14/09), Skupština Istarske županije na sjednici održanoj dana 26. rujna 2011. godine, donosi

DEKLARACIJU

o proglašenju sveopćenarodnog i plebiscitarnog ustanka stanovnika Istre i Pazinskih odluka o sjedinjenju najznačajnijim događajima u istarskoj povijesti dvadesetog stoljeća

1. Deklaracijom o proglašenju sveopćenarodnog i plebiscitarnog ustanka stanovnika Istre i Pazinskih odluka o sjedinjenju iz rujna mjeseca 1943. godine najznačajnijim događajima u istarskoj povijesti dvadesetog stoljeća odaje se poštovanje hrabrosti istarskog naroda predvođenog antifašističkim pokretom, koji je u jeku drugog svjetskog rata odlučio sam odrediti svoju sudbinu, a imao je hrabrost i snage istaknuti visoku razinu zaštite ljudskih i manjinskih prava, suživot i toleranciju kao najviše vrednote protiv sila koje su prijetile pogaziti principe slobode, jednakosti i ravnopravnosti naroda i građana.

2. Skupština Istarske županije izražava politički značaj Pazinskih odluka od 13. I 25. rujna 1943. godine kada je Pokrajinski narodnooslobodilački odbor za Istru raskinuo državno-pravne veze s fašističkom Italijom i donio Odluku o sjedinjenju Istre, a kasnije odlukom ZAVNOH-a i Rijeke, Zadra, Lošinja, Cresa i ostalih kvarnerskih otoka i Lastova s maticom zemljom Hrvatskom, kao značajnom nacionalnom pitanju, te zauzimanje za suživot (convivenzu) i bratstvo (fratelanzu) među etničkim zajednicama na ovom prostoru, kao značajnom pitanju za definiranje vlastitog identiteta. Odlukom su ukinuti svi talijanski fašistički zakoni koji su imali politički i socijalno za cilj odnarodivanje hrvatskog naroda što je omogućilo osnivanje hrvatskih škola, vraćanje potalijančenih prezimena, imena mjesta, ulica i sela, te hrvatskog jezika u crkvama, jamčeći istodobno talijanskoj nacionalnoj manjini slobodu jezika i škole, štampe i slobodu kulturnog razvija, odnosno uporabu talijanskog jezika u crkvenim obredima.

Snaga kojom je obespravljeni stanovništvo Istre ustalo protiv fašizma i oslobodilo se tlačitelja odredila je daljnji tijek istarske povijesti i omogućila stanovništvu Istre da kao ravnopravni partner aktivno sudjeluje u međunarodnim odnosima.

3. Ova Deklaracija izražava opće stajalište Skupštine Istarske županije da se proklamirani principi poštuju prilikom donošenja odluka u svim razinama tijela Istarske županije, te potiču uvjeti za slobodno izražavanje svakog pojedinca o svojoj rasnoj ili etničkoj pripadnosti, boji kože, spola, jezika, vjere, političkog i drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnom stanju, radnom statusu i članstvu u sindikalnim organizacijama, bračnom statusu, obrazovanju, društvenom položaju, dobi, zdravstvenom stanju ili invaliditetu, izražavanju spolne orientacije, rodnom i drugom identitetu.

4. Skupština Istarske županije će odlukama svojih tijela inicirati i podržavati da se ovi povijesni dani dodatno izučavaju, obrađuju na znanstvenim skupovima, te promoviraju putem informativnih i izdavačkih djelatnosti. Suradnjom s jedinicama lokalne samouprave inicirati će da se primjerno obilježavaju i održavaju spomenici značajnih povijesnih događaja i osoba kao dio kulturne baštine, a posebno da se prenose znanja novim generacijama putem izdavačkih i informatičkih medija, kroz zavičajnu nastavu i na druge pogodne načine.

5. U postupku približavanja Republike Hrvatske europskim integracijama, Istarska županija će i u međunarodnoj suradnji isticati proklamirane vrednote kao dio vlastitog identiteta, te se zauzimati za suživot (convivenzu) i međusobno uvažavanje i bratstvo (fratelanzu) među etničkim zajednicama u Istri.

Pazin, 26. rujna 2011.

Predsjednik skupštine Istarske županije:
Dino Kozlevac

Spomendan odluke ZAVNOH-a o pripajanju matici zemlji

♦Polaganjem vijenaca na spomenik borcima palim u NOB-u i braniteljima poginulim u Domovinskom ratu, dvadesetak članova i članica Udruge antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije obilježilo je 25. rujna - Dan donošenja Odluke o sjedinjenju Istre, Rijeke, Zadra i otoka s maticom zemljom Hrvatskom

U Hrvatskoj se 25. rujna obilježava kao spomendan odluke koju je donijelo Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH), a kasnije potvrdilo Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ).

- Današnji datum, koji je proglašen spomendanom, jako je važan za cijelu Hrvatsku, a pogotovo za krajeve koji su bili otuđeni, dugo godina pod fašističkom okupacijom. Mi u Zadru dobro znamo, kao što to znaju u Rijeci, Puli, Istri i na otocima, kolika je važnost ZAVNOH-a i AVNOJ-a koji su donijeli odluke o pripojenju matici domovini svih krajeva koji su bili otuđeni sramnom odlukom koja je bila donesena 1920. U vrijeme okupacije bila je zabranjena upotreba hrvatskog jezika, počevši od davanja imena, preko nazivanja ulica, do školovanja. Čak se ni na ulici nije smjelo govoriti hrvatskim jezikom, a da i ne govorimo o tadašnjim državnim ustanovama - rekao je Jakov Jukić, član Predsjedništva Udruge antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije.

Na pitanje novinara Jukić je odgovorio kako ovog puta Udruga antifašističkih boraca i antifašista nije uputila pozive gradskim i županijskim vlastima koje su, ionako, uvijek do sada odbijale pridružiti im se u obilježavanju antifašističkih obljetnica.

Zadarski antifašisti polažu vijenac na spomenik palim borcima NOR-a za slobodu

- Nismo ih zvali, nismo mi naredili bodavci. Da su oni nas zvali, to bi bilo normalno, a ne da mi njih zovemo. Mi smo udruga, oni su vlast, pa neka malo promisle o svojoj obvezi i svojoj dužnosti, pogotovo u današnjim vremenima. Na žalost, i danas u Italiji postoji takozvana vlada Zadra koju iredenta podržava, a jedan je njezin predstavnik

čak bio odlikovan od strane talijanskih vlasti, što ne ide u prilog dobrim odnosima. S druge strane, talijanski su antifašisti svjesni borbe partizana, svjesni da su oslobođenju svoje zemlje osobito doprinijeli hrvatski partizani, a pogotovo dalmatinski i lički, rekao je Jukić.

N. R.

Zabranjena neonacistička organizacija

Njemačka je zabranila najveću neonacističku organizaciju, HNG, koja pruža potporu zatvorenicima s ultradesnim stajalištim te članovima njihovih obitelji, objavilo je njemačko Ministarstvo unutarnjih poslova.

To je zadnji korak vlasti u naporima da se ograniči djelovanje radikalnih skupina.

Njemačko ministarstvo u priopćenju navodi da ta skupina predstavlja prijetnju društvu i djeluje suprotno njemačkom Ustavu.

Sloganom »Front iznutra i izvana« HNG nastoji ojačati ultradesna stajališta zatvo-

renika i motivirati ih da nastave borbu protiv sustava, navodi ministarstvo.

»Više nije prihvatljivo da zatočene ultradesničarske ekstremiste podržava HNG svojim agresivnim stajalištem prema slobodnom demokratskom poretku«, kaže se u izjavi ministra unutarnjih poslova Hansa-Petera Friedricha.

»Odbacivanjem demokratske ustavne države i veličanjem nacionalsocijalizma HNG nastoji zadržati ultradesne radikalne kriminalce u svom miljeu«, kaže ministarstvo.

Skupina je utemeljena 1979. i ima oko

600 članova. Zabrana je izdana nakon policijskih pretraga u kojima su zaplijenjeni materijali vodećih članova skupine širom Njemačke.

Njemačka obavještajna služba ocjenjuje da su radikalne skupine proteklih godina pokušale iskoristiti finansijsku krizu za privlačenje većeg broja pristaša iz najpogodenijih i najnezadovoljnijih slojeva društva.

Njemački Ured za zaštitu Ustava opisuje HNG kao rasističku, antisemitsku i revizionističku skupinu koja »inspiraciju« crpi iz nacizma.

JASNE OCJENE O ANTIFAŠIZMU

•Predsjedništvo Zajednice UABA Osječko-baranjske županije o antifašizmu i zadacima udruga

Ontifašizmu se u posljednje vrijeme vode javne rasprave i daju različite ocjene i uzroci nastanka tog pokreta. Nema sumnje da je pokret nastao kao posljedica pojave fašizma Teror i zločini fašista i u našim su uvjetima bili glavni razlog uspješno organizirang otpora i partizanskog pokteta. Ne bi nas inače nitko uspio potjerati u šumu da ratujemo za neke ideološke motive, uz svaku dobrodošlicu komunistima koji su uspješno obavili ulogu organizatora ugroženog i pobunjenog naroda.

Na sjednici Predsjedništva Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Osječko-baranjske županije upozorenje je da te činjenice do sada nisu dovoljno jasno i decidirano utvrđene, jer je ta pitanja rješavala politika i ideološki uvjeti, pri čemu je osebnu ulogu u organiziranju ustanka imalo međunarodno pitanje, odnosi Hrvata i Srba.

Danas se javno dajui izjave u tom smislu, klad se kaže - da nije bilo NOB-e ne biblo ni današnje samostalne Hrvatske, kaže se u zaključcima Predsjedništva koje je upozorilo da su pojačane aktivnosti desničarskih organizacija i pojedinaca, uz bogatu podršku sredstava javnog informiranja. Pritom se antifašizmom manipulira u različite svrhe, a naročito lukavo i zlonamjerno tumači uloga Srba u ovom prostoru u Hrvatskoj.

Smotra boraca Dvadeset osme slavonske divizije godine 1943.

Kad danas slavimo 70-tu godišnjicu ustanka polazimo od činjenice da je ustanak u Hrvatskoj buknuo tamo gdje je teror nad Srbima bio najžešći. Nije naše da danas utvrđujemo nacionalni sastav ustanika u Hrvatskoj, ali je opće poznato da su Srbi u Hrvatskoj dali nemjerljiv doprinos u prve divije godine u Drugom svjetskom ratu, o čemu svjedoče i brojni partizanski spomenici porušeni u Domovinskog rata, ističe se u zaključcima Predsjedništva.

Naša aktivnost otežana je odnosom

lokalnih struktura naročito desničarske orientacije i kampanjom javnih medija sa zlom namjerm da se antifašizam izjednači s ulogom fašista i njihovih slugu u Drugom svjetskom ratu, dodaje se u zaključcima Predsjedništva. Za svoje aktivnosti od lokalnih vlasti dobijamo više nego simbolična sredstava, što otežava realizaciju programa rada. Predsjedništvo se zalaže, uz ostalo, za primjerenu regionalnu i kadrovsku koordinaciju antifašističkih udruga.

P M.

Metlika

Sjećanje na oslobođenje britanskih zarobljenika

•Četveročlana delegacija Udruge antifašista Ozlja sudjelovala je 8. listopada na spomen - priredbi u Otoku, nedaleko Metlike (Republika Slovenija), upriličenoj povodom 67. godišnjice oslobođenja većeg broja britanskih zarobljenika

Spomen - priredba pod nazivom »Vranov let u slobodu« organizirana je u sjećanje na oslobođenje 87 britanskih zarobljenika koje je iz mriborskog logora 31. kolovoza 1944. godine oslobođila Šcercerjeva brigada. Oslobođeni Britanci, kojima se na Pohorju pridružilo devet Britanaca i deset Francuza koji su radili na seljačkim domaćinstvima, prebačeni su Partizanskim koridorom na oslobođeno područje Bele krajine. Oni su 13.

rujna stigli u Semič, a 18. rujna su s aerodroma Otok savezničkim avionima »Dakota« prebačeni u Bari.

Spomen - priredba održana je u Otoku pored izloženog zrakoplova koji kao spomenik podsjeća da je tu bila partizanska zračna luka, koja je bila od izuzetnog značaja za borce NOR-a.

Priredbu, na kojoj je sudjelovalo preko stotinu boraca i mještana Metlike i susjednih sela, otvorila je **Albina Tošeski**, predsjednica Općinskog odbora

Zveze borcev za vrednote NOB-a Metlika, a na skupu je potom govorila **Renata Brunscole**, načelnica općine Metlika i poslanica Državnog zbora Republike Slovenije. O akciji koja je izvedena pod nazivom »Vranov let u slobodu« govorio je **Eduard Vedernjak**, vođa projekta. Kulturno umjetnički program izveli su učenici Osnovne škole Podzemelj, te Pjevački zbor Zveze borcev za vrednote NOB-a iz Ruša.

Ivan Tusić

Kampor – Polje sjećanja

•Na inicijativu Udruge antifašista Raba i Grada Raba nositelja projekta, u kongresnoj dvorani hotela »Padova« na Rabu, održan je 30. rujna, 1. i 2. listopada trodnevni skup pod nazivom »Kampor – Polje sjećanja«

Tih su se dana na Rabu okupila 53 sudionika iz Hrvatske, Slovenije, Italije i Bosne i Hercegovine. Oni su na pet okruglih stolova, konferenciji i radionicama osmišljavali vizualni identitet budućeg Memorijalnog i edukacijskog centra u Kamporu koji bi se trebao sagraditi na mjestu gdje je 1942./43. bio zloglasni fašistički logor. Projekt se financira sredstvima Evropske unije u sklopu Programa »Europa za građane – Aktivno europsko sjećanje«. U budućem Memorijalnom centru promovirat će se europske vrijednosti i dostignuća na polju demokracije metodologijom interdisciplinarnog pristupa, koristeći znanja različitih disciplina.

Partneri projekta su: Udruga antifašista Rab, Matica Hrvatska – ogrank RAB, Primorsko-goranska županija, gradovi Čabar, Delnice, Čavle, Kastav, Občina Kočevje iz Slovenije, Zveza združenj borcev za vrednote NOB-a Slovenije, Udruga za mir i ljudska prava iz Italije, Židovska zajednica u Republici Hrvatskoj i Talijanska unija Rijeka.

Skup je inicirao sljedeće rezultate projekta: 1. Stvaranje baze podataka i stručne dokumentacije o povijesnim činjenicama totalitarnih režima i posljedica koncentracionih logora tijekom drugog svjetskog rata na području Jadrana. 2. Izradu idejnog elaborata i arhitektonskog rješenja budućeg memorijalnog centra u Kamporu. 3. Osmišljavanje edukativnog paketa za izučavanje demokracije u budućoj Školi demokracije u sastavu Memorijalnog centra. 4. Stvaranje mjera i koncepta za buduće aktivnosti, te metodologije i parametara za osnivanje edukativnog centra temeljenog na učenju o demokraciji, ljudskim pravima i vladavini prava.

Prije otvaranja skupa pročitana je zajednička izjava dvaju predsjednika Italije i Hrvatske Giorgia Napolitana i Ive Josipovića koju su objavili u Puli 3. rujna 2011. godine, u kojoj je »zapravo opisan cilj našega projekta«, rekao je gradonačelnik Grada Raba Zdenko Antešić. Podržao je zajedničku izjavu dvaju predsjednika i dodao da je projekt Memorijalnog centra Kampor jedan od važnih kulturnih i gospodarskih programa Grada Raba, a i jedan od najznačajnijih u Hrvatskoj. Sudionicima je zaželio uspešan rad i ugordan boravak na Rabu.

Na pet okruglih stolova, razgovaralo se i o sadržajima budućeg Memorijalnog i edukacijskog centra u Kamporu

Nakon pozdravne riječi voditeljica **Karmen Španjol** predstavila je projekt »Kampor – Polje sjećanja« i naglasila da je podijeljen u tri etape: osmišljavanje vizualnog identiteta budućeg Memorijalnog centra na okruglim stolovima, projektiranje i izgradnja Centra.

O Koncentracionom logoru Kampor i Spomen-groblju umrlih logoraša, na otvaranju skupa, uvodno je govorio **Ivo Barić**, prof. predsjednik Udruge antifašista Raba koji je, nakon otvaranja skupa, sudionike vodio područjem nekadašnjeg logora Kampor i Spomen-groblja.

Filozofsko-sociološki aspekt totalitarnih režima

Prvi okrugli stol »Filozofsko-sociološki aspekt totalitarnih režima« vodio je moderator dr. sc. don Leonardo Beg i pomoćnica Tonka Kavran, prof. Sudjelovali su: mr. sc. Drago Pilsel, Mario Šimunković, student, Slavko Malnar koji je kao dijete bio u logoru Kampor i prof. dr. sc. Emilio Cocco (Italija).

Zajednički su zaključili: Diktature nisu nešto što je bilo i prošlo, one trajno ostaju kao živa opasnost u politici, vjeri i društvu.

Na kraju prvog dana prikazan je film

autora **Rasima Karalića**, »Sjećanje na Kampor«.

Okrugli stol »Totalitarni režimi i koncentracioni logori« vodio je moderator Ivo Barić, prof. i pomoćnica Božidar Pahljina, bacc.jav.upr. Sudjelovali su: Herman Janež, predsjednik Logorskog odbora Kampor-Gonars (Ljubljana) koji je kao dijete bio u logoru Kampor, dr. sc. Boris Gombac (Ljubljana), mr. sc. Metka Gombac (Ljubljana), akademik Petar Strčić, doc. dr. sc. Hrvoje Klasić i prof. dr. sc. Damir Grubiša.

Zaključak se može sažeti u dvije rečenice: Fašizam danas nije povijesna praksa ali je u porastu kao model razmišljanja. Prijetnja novim totalitarizmom pod okriljem demokracije novi je oblik upravljanja ljudima.

Okrugli stol »Međugeneracijski prijenos traume« vodila je moderatorica Rosanda Krstinić-Guščić, prof. i pomoćnica Doris Deželjin, mag. oec. Sudjelovali su: prof. dr. sc. Peter Praper, Oleg Mandić koji je kao dijete bio u logoru Auschwitz, prof. dr. sc. Vesna Vidović, prof. dr. sc. Jasmina Avdibegović (BiH), prof. dr. sc. Ljiljana Moro i prof. dr. sc. Eduard Klain.

Zaključili su da se međugeneracijske traume prenose samo tamo gdje se o njima ne govori javno.

Okrugli stol »Akademija demokracije« vodio je moderator mr. sc. Vanja Seršić i pomoćnica Iva Deželjin, mag. oec. Na

skupu su govorili: **prof. dr. sc. Damir Grubiša, dr.sc. don Ivan Grubišić, doc. dr. sc. Mate Kapović, Milan Kučan**, bivši predsjednik Republike Slovenije i **Stjepan Mesić**, bivši predsjednik Republike Hrvatske.

Milan Kučan je govorio o značaju sudjelovanja mladih u politici jer je odgovornost zajednička i ne može se podijeliti. Centar je potreban da se otrgne zaboravu zlo koje predstavljaju koncentracijski logori i da se na taj način spriječi ili barem smanji mogućnost revizije povijesti kojoj je osnovni cilj rehabilitacija zla i onih društvenih, političkih, vrijednosnih, ideoloških i moralnih elemenata, što su do tog zla doveli. Kroz fenomen pokušaja zaborava otvaraju se vrata da se to zlo pojavi kao spasilac u kriznoj situaciji jer se uvode rješenja koja su na prvi pogled privlačna, simpatična i zavodljiva. Centar bi trebao raditi stalno kroz razne oblike, ali bi i političari trebali slušati izlaganja koja su govorila o tome kako se suočavaju s posljedicama onoga što rade političari.

Nukleus rađanja totalitarnih društava u društvenim kretanjima je državna ideologija iz koje se vrlo brzo veže mesjanstvo i u ime toga isticanje da cilj opravdava sredstva. U Sloveniji se raspravlja o tome kaja su sredstva dopuštena u demokratskom društvu, bez obzira što je cilj deklariran kao plemenit. Ne može se totalitarnim metodama boriti protiv totalitarizma.

Antifašizam je ispisao najsvjetlijе stranice povijesti

Stjepan Mesić je podržao stvaranje akademije na mjestu gdje je nekad bio koncentracijski logor. «Danas ima ljudi na odgovornim mjestima koji kažu da ih vrijeda ako im netko kaže da je antifašist. Antifašizam je ispisao najsvjetlijе stranice naše povijesti i otpor je najvećem zlu koje je čovječanstvo od njegovog postanka zadesilo i trebamo biti ponosni na te svijetle stranice svoje povijesti.

Zato je važno je da se osnivaju ovakvi centri. Zato je važno da se djeca educiraju o logorima da se podsjetimo i podsjetimo mlade što je bilo da se nikad više ne ponovi, da ljudi nestaju, da skupine nestaju, zato što su drukčije, jer je to netko odlučio. Što se tiče demokracije, nema idealne demokracije. Ona se ostvaruje kroz izbore, a pitanje je regulative kako kontrolirati te koji su preuzeeli vlast».

Damir Grubiša je govorio, između ostalog, o upravljanju stanovnika njihovim društvenim zajednicama, deliberativnoj demokraciji i direktnoj demokraciji tj., koliko građani direktno svojom inicija-

tivom imaju pravo pokrenuti promjene zakona, što je i Europska Unija prihvatala. Treba omogućiti i da građani vlastite zemlje u određenom broju u određenoj organizacijskoj strukturi mogu pokretati promjenu zakona za koje su živo zainteresirani.

Don Ivan Grubišić je govorio o ljudskoj slobodi. Neki ljudi su u sebi zatvoreni. Mi smo uz dosta žrtava oslobođili teritorij, ali nam se dogodila zagubljenost čovjeka. Osjeća se gdje je u Hrvatskoj građanska svijest građanske, demokratske, pravne Hrvatske oslobođena nekih stega, a gdje je ta unutarnja zatvorenost na djelu. U narodu koji je izgubio osjećaj za slobodu, građani su zarobljeni u samima sebi i boje se javno iznijeti svoj stav i mišljenje. Taj strah je iracionalan. Centar koji će se graditi treba biti spomenik čovjeku, a ne božanstvu ili ideologiji. Čovjek je vrednota. Treba razvijati kulturu, ne govora, nego slobodnog i ravнопravnog dijaloga, razvijati pravo na različitost i zajedništvo.

Mate Kapović je istaknuo da su radikalne promjene nužne, obzirom na ekonomsku krizu. U izborima ne bi trebalo ovisiti o donatorima i kampanjama, nego treba glasovati putem interneta. Zašto se to ne želi napraviti? Jer to ne bi odgovaralo onima koji sad imaju financijsku, a to znači i političku moć.

Mišljenje mladih se vidi u prosvjedima u Hrvatskoj i širom svijeta, a to je težnja mladih za direktnom demokracijom putem referendumu.

Zaključili su: Akademija demokracije, u sastavu Memorijalnog centra, okupljat će profesore i studente na najnovijim programima antifašističke misli kojih nema u školskim kurikulumima.

Temeljne europske vrijednosti

Okrugli stol »Temeljne europske vrijednosti« vodile su moderatorica **Karmen Španjol** i pomoćnica **Tea Ivić Lošić, prof.** Sudjelovali su: **Igor Pribac** (Ljubljana), **Maša Marrochini, prof. doc. dr. sc. Dušan Mlacović** (Ljubljana), **prof. dr. sc. Marta Virginela, prof. dr. sc. Damir Agićić, Sanja Dorić Tabaković, dipl. iur., prof. dr. sc. Neven Budak i Vinko Zidarić, prof.**

Zaključili su da poruka Memorijalnog centra mora biti daljnji razvoj temeljnih europskih vrijednosti.

Konferenciju pod nazivom »Kultura sjećanja« vodio je moderator **Josip Andrić, dipl. ing.** U raspravi su sudjelovali: **mr. sc. Drago Pilsel, Vinko Zidarić, prof. Igor Šaponja, prof. i Igor Jovanović, prof.**

Stradanja u zloglasnom logoru Kampor

U Drugom svjetskom ratu Talijani su Rab okupirali 17. travnja 1941. godine i već sljedeće godine u lipnju 1942. na njemu otvorili najzloglasniji fašistički logor Kampor.

U logoru je tijekom 1942/1943. godine zatočeno oko 12.000 Hrvata i Slovenaca i oko 3.300 Židova. Židove su dovodili iz ustaških logora od svibnja 1943.

U njemu je zbog teških uvjeta umrlo preko 4.500 interniraca u 14 mjeseci. Među njima umrlo je i 163 djece mlađe od 15 godina. Umirali su od gladi i bolesti.

Logor i otok Rab 11. rujna 1943. oslobođidle su partizanske teritorijalne jedinice i sami logoraši koji su imali dobro organiziranu vojnu jedinicu Udarnu grupu Osvobodilne fronte. Razoružane talijanske stražare i vojниke »ispratili« su bivši logoraši i Rabljani na put za Italiju. Nakon odlaska Talijana Rab je bio slobodni teritorij sve do 19. ožujka 1944. kad ga je okupirala njemačka vojska koja je na Rabu ostala do 12. travnja 1945. Toga dana Rab su oslobođidle jedinice Narodno-oslobodilačke vojske.

predstavili su svoj program istraživanja života ljudi u koncentracijskim logorima. Prikazali su i kratki film u kojem živi ljudi svjedoče o svojoj kalvariji u fašističkim logorima. Na kraju sudionici su zaključili da se u Memorijalnom centru trebaju stvoriti uvjeti za stvaranje međusobnog razumijevanja u podijeljenim društvima, istovremeno odajući počast svim žrtvama koncentracijskih logora.

Na završnoj radionici (brainstorming) koju je vodio **Andrija Vranić**, zabilježeni su ad hoc zaključci svih okruglih stolova koji će se dorađivati nakon detaljne obrade zaključaka okruglih stolova.

Na kraju, trodnevni skup »Kampor – Polje sjećanja«, zatvorio je gradonačelnik Grada Raba **Zdenko Antešić, dipl. ing. riječima:** »U projekt ćemo nadalje više involvirati državu Izrael, Sloveniju i Italiju. Svojim vrijednim suradnicima, koji zdušno rade na ovom projektu, iskreno zahvaljujem. Posebno hvala svim sudionicima koji su sudjelovali na ovom značajnom trodnevnom skupu.«

Ivo Barić i Zlata Martinović

OBNOVLJENA SPOMEN GROBNICA NIKOLE DEMONJE

•Članovi UABA Požega sakupili više od polovine potrebnih sredstava za obnovu spomenika narodnom heroju i sami izveli zahtjevne građevinske radove

UKamenskoj na brdu Blažuj Udruga antifašističkih boraca i antifašista Požega polaganjem vijenca obilježila je obnavljanje spomen grobnice narodnom heroju **Nikoli Demonji**, komandantu 12. slavonske divizije NOR-a. Ova je grobnica u potpunosti devastirana za vrijeme Domovinskog rata, a isključivo zaslugom članova udruge antifašista, njihovim dobrovoljnim prilozima i radom iznova obnovljena. U obnovi je pomogao i grad Požega, antifašisti Petrinje, sekcija 6. korpusa iz Zagreba te Srpski demokratski forum. Samoj svećanosti prisustvovali su saborski zastupnik i požeški gradonačelnik **Zdravko Ronko**, zamjenik župana **Miroslav Grozdanić**, predsjednik SDF **Veljko Džakula** te član predsjedništva SABA **Borivoj Zarić** koji je i pozdravio skup u ime Saveza i njegovog predsjednika **Ratka Maričića**.

Kod spomenika u Kamenskoj, podno Papuka, okupili su se i slavonski antifašisti iz Osijeka, Vukovara, Slavonskog Broda, Daruvara, Belog Manastira, Slatine, Pakracia i Lipika te Sekcije 6. slavonskog korpusa. Bili su tu i antifašisti Banije iz Petrinje, među kojima su bili i članovi obitelji Nikole Demonje pa su ih okupljeni posebno srdačno pozdravili. Predsjednica UABA Požega **Kata Holjevac** iskoristila je prigodu da zahvali svima koji su pomogli obnovu istakavši da bez njih obnova uopće ne bi bila moguća. Tom prigodom uručila je darovateljima i zahvalnice, rekavši kako je trenutno moguće obnavljati antifašističku spomeničku baštinu jedino ovakvim inicijativama i ne čekajući institucije države koje se na to gotovo i ne osvrću.

Brojni antifašisti na skupu pred obnovljenim spomenikom Nikoli Demonji

- Vrijeme oslobođilačkog partizanskog rata bilo je doista veličanstveno doba borbe za slobodu, pravdu, zajedništvo i ljudskost koje su takvim učinili upravo ljudi poput Demonje. Tako je bilo, i tako je upisano u stranice povijesti, i tako će uvijek biti. Neki to danas grozničavo želete promijeniti bacajući se blatom na istinu o Narodno-oslobođilačkoj borbi i njenom vrhovnom komandantu Josipu Brozu. Štoviše takvi poistovjećuju antifašizam preko komunizma s fašizmom, što je zapravo izravni udar na ustavne osnove Republike Hrvatske i temelj Povelje ujedinjenih naroda – istakao je na svećanosti član predsjedništva SABA Hrvatske **Borivoj Zarić**.

Primivši zahvalnicu kao darovatelj, sa-

borski zastupnik **Zdravko Ronko** je naglasio da je antifašizam utkan u temelje hrvatske državnosti i kao takvu civilizacijsku tekvinu ga trebamo cijeniti jer je upravo na toj osnovi hrvatski narod ostvario svoju državnost i suverenost. Predsjednica udruge Petrinje **Zrinka Čorić** izrazila je zahvalnost Slavoncima što su obnovili spomen grobnučiju junaku s Banije i što njeguju sjećanje na zajedničkog nam narodnog heroja. Na kraju treba reći da je Nikola Demonja sahranjen upravo na Blažuju, po vlastitoj želji.

Nakon svećanosti antifašisti su na upriličenom domjeniku nastavili višesatno druženje, prožeto duhom i željom da tekovine NOR-a budu trajno sačuvane i obranjene.

ABZ

HHO daje potporu poraženim ustaškim snagama

•Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske (SABA RH) uputio je 4. listopada otvoreno pismo zagrebačkoj Gradskoj skupštini u povodu prijedloga Hrvatskog helsinskih odbora (HHO) o preimenovanju Trga maršala Tita u Sveučilišni trg

Time je »HHO dao potporu poraženim ustaškim snagama, koje nakon 65 godina od završetka Drugog svjetskog rata nastoje mijenjati rezultate tog rata«.

Svrha postojanja Helsinskih odbora u svijetu je zaštita ljudskih prava. »U Hrvatskoj, pak, od kada su na njegovu čelu gospoda **Ivan Zvonimir Čičak i Ivo Banac**, taj je odbor pretvoren u odvjetnika

za zaštitu poraženih, a na štetu žrtava tih poraženih snaga« kaže se u priopćenju.

SABA RH neprihvatljivim smatra jednostrano ocjenjivanje djela Josipa Broza Tita i njegovo svrstavanje među ratne zločince kada je, kako navode, razvidno da bez Tita ne bi bilo ni uspješne narodno-oslobođilačke borbe, ni vraćanja u sastav Hrvatske poklonjenih hrvatskih teritorija

kao ni pokreta nesvrstanih koji je odigrao ključnu ulogu u očuvanju svjetskog mira šezdesetih godina.

Tito je u svijetu svrstan među najveće osobe 20. stoljeća, te čak u 57 zemalja u svijetu trgovi i ulice nose Titovo ime te bi se »preimenovanjem Trga maršala Tita zasigurno učinila šteta ugledu Hrvatske u svijetu«.

SVEČANOSTI ZA SPOMENDAN GRADA

•Građani Pule svečano su obilježili Spomendan na žrtve nacifašističkog zločina u kojem je 2. listopada 1944. godine na »Velom Vrhu« u Puli ubijen 21 pulski rodoljub i antifašist. To je bila odmazda nacista za pružanje organiziranog antifašističkog otpora, kao i za uspješno djelovanje narodno-oslobodilačkih odbora u organiziranju odlaska mladih u partizanske formacije i za pružanje pomoći oružanom otporu i borbi za slobodu

Ovogodišnje obilježavanje Spomendana grada Pule započelo je u subotu 1. listopada kada je u osnovnoj školi »Veli Vrh« održan Sat povijesti na kojem je grupa od 15 učenika starijih razreda, uz mentorstvo prof. povijesti **Igora Jovanovića**, veoma uspješno prezentirala svoj zajednički filmski i prozni uradak na temu: »Stradanja Puljana i drugih Istrijana u antifašističkom otporu, u antifašističkoj NOB-i u koncentracijskim logorima fašističke Italije i nacističke Njemačke prije i tijekom II. svjetskog rata«. Sat povijesti, kojem je prisustvovao velik broj učenika ove i nekoliko drugih pulskih osnovnih škola, njihovih profesora, roditelja, te članova UABA Grada Pule i drugih građana, otvorila je direktorica škole **Karmen Kranjec** pohvaljujući učeničke istraživačke aktivnosti koje su na taj način dale i najbolji doprinos obilježavanju ovogodišnjeg Spomendana grada.

Predsjednik UABA Grada Pule **Livio Blašković**, vrlo zadovoljan viđenim, čestitao je autorima na trudu, i na njihovim spoznajama istine o stradanjima naših ljudi u antifašističkom otporu i NOB-u. Zaželio im je još puno dobrih rezultata u novim projektima istraživanja zavičajne prošlosti.

Neposredno pred početak Sata povijesti, srdačno ispraćena grupa od 70-tak članova pulskog »Kluba 50+« i građana, predvođenih sudionikom i borcem NOB-a **Mihom Rognićem** krenula je na četverosatni marš vijugavim partizanskim stazama »Velog Vrha«. Uspješno su prošli rutu od oko dvadesetak kilometara i vratili se zadovoljni pjevajući.

Obilježavanje Spomendana 2. listopada nastavljeno je u jutarnjim satima u Šljanskoj šumi, uz masovno prisustvo učenika pulskih osnovnih škola, njihovih nastavnika i roditelja. U organizaciji Saveza sportova Grada Pule održan je kros u kojem je sudjelovalo 450 članova sportskih društava osnovnih škola.

Pred spomenik na »Velom Vrhu«, uz povorku građana i glazbenu pratnju Puhačkog orkestra grada Pule, delegacija koju su činili gradonačelnik i zastupnik u Saboru RH **Boris Miletić**, predsjednik UABA grada Pule **Livio Blašković** te predsjednik SABA Županije Istarske i potpredsjednik SABA RH **Tomislav Ravnić**, položila je vijenac i minutom šutnje odala počast svim žrtvama fašističkog terora i poginulim borcima antifašističke NOB-e.

Gradonačelnik grada Pule istakao je važnost održavanja Spomendana koji je, u doista bogatoj antifašističkoj povijesti Pule, na inicijativu UABA, utvrđen i definiran kao važna manifestacija grada za odavanje počasti svim žrtvama fašističkog terora i poginulim antifašističkim borcima NOB-a. Zahvalivši članovima UABA grada Pule za doprinos uspješnom obilježavanju ovogodišnjeg Spomendana, naglasio je potrebu da se i dalje nastavi njegovanja antifašističke povijesne baštine, u čemu će u svakom pogledu imati njegovu i podršku Gradskog vijeća.

Obraćajući se prisutnima, predsjednik UABA Grada Pule **Livio Blašković** istakao je da je u NOB-u Pula dala 3000 boraca, a u oružanim borbama za slobodu preko 800 ih je dalo svoje živote. Svima njima posvećen ovaj Spomendan antifašističkog grada Pule, naglasio je Blašković.

Adriano Ruiba, potpredsjednik UABA grada skupu se obratio na talijanskom jeziku govoreći o doprinosu građana Pule i Istre antifašističkom otporu i NOB-u te o trajno iskovanoj fratelanci između hrvatskih i talijanskih antifašista, koja i danas snažno traje.

Skupu se obratio i **Tomislav Ravnić**, potpredsjednik SABA RH i predsjednik SABA Istarske županije osvrćući se i na aktualne probleme i stanje u našoj zemlji i društvu, s posebnim naglaskom na krajnje nedopustiv odnos sadašnje vladajuće strukture prema antifašističkim borcima NOB-a.

Podcenjuju njihov doprinos u oslobodenju zemlje, u borbi za sjedinjenje Istre, Rijeke i drugih krajeva s maticom zemljom i poslijeratnoj izgradnji. Aktualna vlast se ponaša kao da toga nije bilo i prema tom dijelu naše slavne antifašističke prošlosti ima nihilistički odnos. To se ne smije dalje podnosititi, kazao je Ravnić.

Netrpeljivim odnosom prema antifašističkim borcima i antifašističkim stečenim vrijednostima, vlast prešutno omogućuje i podržava one koji nastoje revidirati antifašističku povijest i umanjivati njene tekovine, a na javnu scenu sve više izvlačiti »velika djela« poraženih fašističkih snaga i njihovih slugu. Izlaganje je nastavio i isticanjem značaja nedavno donešene odluke Skupštine Istarske županije kojom su rujanska događanja 1943. godine u Istri proglašena događajem 20. stoljeća. To su antifašisti i građani Istre plebiscitarno prihvatali i time dali najbolji odgovor aktualnoj vlasti i njenom ponašanju prema antifašističkim borcima NOB-a.

Svečanost je nastavljena kulturno-umjetničkim programom u kojem su, uz ostale, sudjelovali puhački orkestar grada Pule, pod vodstvom maestra **Ante Dobronića**, pjevački zbor »Gimnasyum« pulske Gimnazije, pod vodstvom profesarice **Elde Duras**, dvije folklorne skupine pulskog KUD »Uljanik«, i voditeljice **Lucije Modrušan**.

Zdravko MACURA

Gradonačelnik Pule Boris Miletić govori okupljenim građanima na »Velom Vrhu«

Jubilarne 70. godишњице прве партизанске заклетве

◆ Povodom jubilarne, 70. obljetnice Prve partizanske zakletve sisačkih i banijskih partizana, na Šamarici se 24. rujna ove godine, pod zastavama antifašizma i uz zvuke Lijepe naše, okupilo više od 250 antifašističkih boraca i antifašista Petrinje, Zagreba i Siska

Na mjestu prve partizanske zakletve položeni su vijenci i zapaljene svijeće

Sudionici ovog skupa ponovo su na Čavić brdu svećano, dostoјanstveno i gromoglasno izgovarali riječi zakletve, koju su partizani na ovom mjestu prvi put položili 28. rujna 1941. godine.

Razlog svečanog okupljanja biranim riječima i s ponosom je obrazložila predsjednica Udruge antifašističkih boraca i antifašista Petrinja Zrinka Čorić, a živući sudionik polaganja prve partizanske zakletve i prvoborac ovog kraja, general Hrvatske vojske Živko Juzbašić, evocirao je uspomene i impresije na slavne dane antifašističke Narodnooslobodilačke borbe i prve partizanske zakletve. Opširnije je o odjecima prve partizanske zakletve sisačkih i banijskih partizana – antifašista na području Hrvatske govorio i istaknuti antifašistički borac Adam Dupalo, naglašavajući pritom da su se borci Narodnooslobodilačkog rata dosljedno pridržavali obaveza preuzetih polaganjem zakletve, sve do konačne pobjede nad fašizmom.

Skup je pozdravila i predsjednica Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Sisačko-moslavačke županije Gordana Lacković.

Na mjestu prve partizanske zakletve položeni su vijenci i odana je pošta po-

ginulim i umrlim učesnicima antifašističke borbe, žrtvama fašističkog terora i poginulim časnim braniteljima Domovinskog rata.

Skupu na Čavić brdu prisustvovaо je i potpredsjednik Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske Jovan Vejnović.

Svečani dio završen je čitanjem pjesama Jule Čučković-Sužnjević posvećenih Šamarici. Jednu od svojih pjesama odreditirala je sama autorica, a njenu pjesmu »Mi volimo partizane« pročitala je Zrinka Čorić. Jula je kao mlada skojevka došla u partizane sa šivaćom mašinom što je bilo malo neobično, jer su drugi u rat odlazili s puškom. No, i ta mašina je bila i te kako potrebna i našla je svoje mjesto u Gačešinom logoru na Šamarici. Jula je svoje pjesme zapisivala i na padobranskom platnu koje je i danas na životu.

Učesnici skupa nastavili su druženje uz partizanske pjesme i kola, sa stavom da će se okupiti i iduće godine, na istom mjestu, ispred obnovljenog spomenika Prvoj partizanskoj zakletvi sisačkih i banijskih partizana.

Joso Fakčević

ZAKLETVA PARTIZANA NA ČAVIĆ BRDU 1941. GODINE

**ZAKLINJEM SE SVOME NARODU DA IZ RUKU NEĆU PUSTITI ORUŽJE
SVE DOK I POSLJEDNJI FAŠISTIČKI OKUPATOR NE NAPUSTI MOJU ZEMLJU,
SVE DOK POSLJEDNJI USTAŠKI GAD NE BUDE ISKORIJENJEN.**

**ZAKLINJEM SE DA ĆU SE NEPRIJATELJU, KOJI JE POMOĆU DOMAČIH
IZDAJNIKA I PLAĆENIKA POROBIO MOJU ZEMLJU, KLAO I UBJIAO MOJ
NAROD, ŽENE I DJECU, OTIMAO MOJE ŽITO, MOJ KRUH I MUKU I IZGO-
NIO ME SA DJEDOVSKOG OGNJIŠTA, OSVETITI NEMILOSRDNO, DA ĆU
MU ZADATI UDARAC ZA UDARAC, KRV ZA KRV I SMRT ZA SMRT.**

**ZAKLINJEM SE DA ĆU SE U NEMILOSRDNOJ BORBI PROTIV USTAŠKIH
RAZBOJNIKA ČUVATI I KANITI SE SVAKOG SAMOVOLJNOG NASILJA I
OSVEĆIVANJA NAD MIRNIM STANOVNIŠTVOM, ŽENAMA I DJECOM,
MA KAKVE VJERE I NARODNOSTI BILI.**

**ZAKLINJEM SE DA ĆU SVAGDJE I UVIEK ZASTUPATI MISAO BRAT-
STVA – JEDINSTVA I ZAJEDNIČKE BORBE SRBA, HRVATA I MUSLIMANA
ZA ČIŠĆENJE ZEMLJE OD ZAJEDNIČKOG NEPRIJATELJA, BILI ONI IZ
SRPSKIH, HRVATSKIH ILI MUSLIMANSKIH REDOVA.**

**ZAKLINJEM SE, DA ĆU PRIJE UMRIJETI NEGOTATI SEBE, SVOJE
DRUGOVE ILI CILJEVE NAŠE SVETE BORBE, PRIJE ĆU UMRIJETI NEGOT
PLJAČKOM ILI SAMOVOLJNIM ČINOM OKALJATI ZASTAVU POD KOJOM
SE BORIM.**

**ZAKLINJEM SE! AKO PREKRŠIM OVU ZAKLETVU, POKAŽEM SLA-
BOST, KUKAVIČLUK, NEDISCIPLINU ILI SAMOVOLJU I IZDAM CILJEVE
OVE BORBE – INTERESE SVOGA NARODA, NEKA SRAMNO PADNEM OD
RUKU SVOJIH DRUGOVA.**

»SMRT FAŠIZMU – SLOBODA NARODU!«

Grubišno Polje i Veliki Grđevac

Dan sjećanja na žrtve logora Jadovno

•Stotinjak članova udruga antifašističkih boraca i antifašista posjetilo je 11. rujna ove godine Jadovno

Povodom obilježavanja jubilarne 70. obljetnice antifašističke borbe u Hrvatskoj, Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Grbušnog Polja i općine Veliki Grđevac organizirala je Dan sjećanja na žrtve logora Jadovno. Tim povodom stotinjak članova ove udruge i udruga antifašističkih boraca i antifašista Garešnice i Daruvara posjetilo je 11. rujna Jadovno, a zajedno s njima bili su i brojni članovi obitelji stradalih u logoru.

Na satu povijesti održanom na mjestu bivšeg logorskog kompleksa je rečeno da je genocid nad Srbima, Židovima i Romima bio planiran, a da je sastavni dio toga bila i likvidacija svih koji su bili antifašisti i koji se nisu slagali s ustaškim režimom, bez obzira na naciju i vjeru. Po tom planu prvi sabirni logor na području NDH formiran je u Dinju kod Koprivnice, u zgradici tvornice Danica. Prvi zatočenici u njemu su bili Srbi s područja Grubišnog Polja, Križevaca i Pakraca. Kroz logor »Danica« prošlo je oko 5.000 zatočenika, a zbog gladi, zlostavljanja i ubojstava život je izgubilo oko 200 ljudi. Logor je rasformiran sredinom srpnja 1941. godine. Posljednjih 1600 zatočenika transportirano je za Gospic i Staru Gradišku.

U Gospic su zatočenici doveženi u stočnim vagonima. Po 50-60 ljudi u svakom, i bez obzira koliko dana su putovali po srpskoj žegi, vagoni se do Gospica

Članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista položili vijence i zapalili svijeće

nisu otvarali. Nesnošljiva žeđ, žega i smrad oduzimali su snagu i mnogi nisu izdržali. Prostor logora Gospic postao je premašen pa je NDH osnovala kompleks logora »Jadovno« – jame i bezdani Velebita kao masovno gubilište. Kako tranzitni logor, Gospic ne bi postao »usko grlo« u planiranom genocidu, 24. lipnja 1941. godine osniva se, nekoliko kilometara od tzv. Šaranove jame, u Čaćić-dragi na Velebitu, logor pod vedrim nebom.

Koncem lipnja iste godine dovedena je veća grupa Srba (oko 400) s područja Bjelovara, Grubišnog Polja i Pakraca. Kasnije, nakon ukidanja logora »Danica«, dovedeni su i drugi Srbi s ovog područja. Likvidacije su vršene i na otoku Pagu. Od 24. lipnja

1941. godine nije više bila nikakva tajna da se na Jadovnu vrše masovne likvidacije.

Nakon sata povijesti članovi udruga antifašističkih boraca i antifašista su položili vijence i zapalili svijeće, uz poruke da se ovakvo zlo više nikada i nigdje ne ponovi.

Prije dolaska na Jadovno članovi udruga posjetili su i memorijalni centar »Nikola Tesla« u Smiljanu.

Svi su, nakon posjete Jadovnom izrazili i željenje i ocijenili da je nedopustivo u kakvom je stanju kompleks Jadovno što najzornije pokazuje odnos države spram devastiranih spomenika NOB-u i žrtvama fašizma.

Rade Jovičić

Rijeka

UMANJENE TEKOVINE ANTIFAŠIZMA

•Održana tribina u povodu spomen-dana na pazinske odluke iz rujna 1943. godine

U suradnji s riječkim Povijesnim društvom, antifašističke udruge Primorsko-goranske županije i Grada Rijeke održale su javnu tribinu posvećenu rujanskim odlukama iz 1943. godine o sjedinjenju Istre, Rijeke, Zadra i drugih krajeva s maticom domovinom. Na te su događaje podsjetili zamjenik gradonačelnika Željko Jovanović, povjesničari dr. sc. Maja Polić i akademik Petar Strčić te predsjednik UABA Grada Rijeke Dinko Tamarut.

Riječ se zapravo čula na tribini, o

poništemju dotadašnjih ugovora koje su velikosrpske i NDH vlade sklopile s talijanskim vlastima o anektiranim dijelovima Hrvatske, dok se talijanskoj manjini zajamčila autonomija. Pazinske odluke označile su budućnost Rijeke, Istre i drugih krajeva bile putokaz prema slobod i potvrda naše antifašističke opredijeljenosti na putu prema Europi.

U ime pet tisuća članova antifašističkih udruga Primorsko-goranske županije Dinko Tamarut se na tribini osvrnuo

i na istup ministra Karamarka na Ustav Republike Hrvatske i na sustavno uspostavljanje antifašizma i komunizma.

- Time se u ovo predizborni vrijeme osobito pokušava revidirati ne samo povijest nego i još više marginalizirati doprinos naših boraca u stvaranju Hrvatske. Njih 99 posto ne prima nikakve povlaštene mirovine zbog sudjelovanja u NOB-i, jer su odradili cijeli radni vijek, rekao je Tamarut.

D.T.

PROVOKACIJE ULTRADESNIČARSKIH GRUPA

•Bijedan frankovački pamflet iz družbe tzv. »Hrvatski domobran«

Kako je to bijedno! - prvi je zalljučak kad čovjek pročita u listu »Međimurje« od 27. rujna ružan paskfil neke nepotpisane skupine nostalgičara za davno propalom kvislinškolum tvorevinom. Oni se potpisuju kao tobožnji »Hrvatski domobran«. U Zadru su bar otvoreni: na godišnjicu 10. travnja, osnutka NDH, skupi ih se desetak i u crnim ustaškim odorama prođu ulicama, na zgražanje građana.

U Čakovcu ih smeta što je Međimurska županija poslala u neke škole knjigu »Kalnički pertizanski odred«. Ona je to učinila očito s namjerom da mladom naraštaju posluži kao vrelo podataka o toma kako su se u vrijeme II. svjetskog rata, mnogi njihovi očevi i djedovi okupljeni i u Kalničkom pertizanskom odredu borili protiv mađarske okupacije hrvatskog Međimurja.

Na Kalnik su se sklanjali mnogi ilegalni borci, odande su, uz golemu opasnost pri prijelazu Drave, dolazili organizatori otpora i borci za nacionalnu slobodu Međimuraca, na isti način kao što su se istarski Hrvati borili protiv fašizma i za priključenje Istre matici zemlji Hrvatskoj, u čemu su sudjelovali svi slojevi, i istarski svećenici. Potkraj rujna proslavljena jea 68. obljetnica povijesne pazinske sjednice Narodnooslobodilačkog odbora Istre, na kojoj je govorio i istarski župan. Svi mediji su to objavili.

Podla priča

Je li se tzv. »Hrvatski domobran« usudio prosvjedovati protiv istarske proslave? Koliko znamo, nije. Ali se njihovi prirepici u Varaždinu i Čakovcu usuđuju drsko napasti normalan akt Međimurske županije što je školamo darovala jednu knjigu koja, uz ostalo, dokumentarno opisuje i borbu Međimuraca za oslobođenje svoga hrvatskog zavičaja. To je, kako ističu, »veličanje partizanskih zločna po školama u Međimurju«.

Znamo tu podlu priču koja cijeli hrvatski antifašistički pokret proglašava zločinom. Traže i promjenu hrvatskog Ustava - da se iz njega izbriše spominjanje odлуčka Zemaljskog antifašističkog vićeća narodnog oslobođenja Hrvatske iz 1943. godine, kao, uz Starčevićev i Radićev nauk, izvořišnih osnova stvaranja demokratske Republike Hrvatske. Za njih bi Republika Hrvatska trebala biti nastavak Pavelićeve NDH. Tako se i ponašaju te svojim

djelovanjem traju demokratsku klimu u Hrvatskoj.

O tome svjedoči i nedavni javni skandal - odlazak skupine ultradesnih frankovaca iz Čakovca na Kordun, u Veljun, i vandaljsko oskrnuće kosturnice s 525 pokopanih žrtava ustaškog pokolja - u svibnju 1941. Je li tzv. »Hrvatski domobran, ogronak Varaždin-Čakovec«, tada prosvjedovao protiv tog vandalstva? Je li pitao policiju što je poduzela da se počinitelji kazne?

Žrtve Pavelićeva režima

Kad već spominju žrtve od prije gotovo 70 godina, zašto se ti nostalgičari ne sjete prisilno regрутiranih 5.000 domobrana iz varaždinskog i drugih vojnih okruga koji su 1941. kao tzv. »Hrvatska legija« poslana na istočni frontu da pomognu Hitlerovoj nacističkoj armiji u osvajanju Rusije sve do Stalingrada? Palo ih je 4.000. Pavelić ih je žrtvovao za tuđe interese. Gdje su tijela tih hrvatskih mladića? Po stepama oko Dona.

Zašto o tom šutite? Kao što šutite o svim doista nevinim ljudima što ih je pobjio Pavelićev kvislinški režim. Među prvim žrtvam bili su varaždinski Židovi - svi do jednoga su pobijeni u logorima širom NDH. I koprivnički - njih 600. Prvi ustaški logor bio je u Danici kraj Koprivnice. Već prvih mjeseci NDH u njega je dovedeno 5.000 ljudi. Da ne Spominjem gorku sudbinu 600 međimurskih Židova. Srušili su im i sinagogu.

Primorani smo toga se prisjećati zbog

provokativnog istupa zaluđenih pojedinaca i ultradesničarskih skupina, koje politički ne znače ništa, ali su, baš zbog toga, bučni pa mogu otrovati neupućene. Pridružujem se prosvjedu međimurskih antifašista.

Najvredniji dokument

Monografija »Kalnički partizanski odred« ide u red najvrijednijih dokumenata o sudjelovanju naših ljudi, i Međimuraca, u velikom oslobodilačkom ratu na područu takoreći na puškomet od granice s Trećim Reichom /u okupiranoj Štajerskoj/. Koliki je bio razmjer toga rata svjedoči činjenica da su partizanske snage, među njima i one s Kalnika, u ljeto 1943. stvorile slobodni teritorij od Ludbrega do Pitomače, što je bio drugi oslobođeni teritorij, uz onaj na Kordunu i Lici, u tada porobljenoj Europi. Pale su brojne žrtve, naročito u borbama za Ludbreg. O njima se posebno govori u toj monografiji. Objavljen je i govor legendarnog komesare Ivana Šibla na pogrebu pогinulih boraca. To je najdirljiviji izraz ljudske tuge u povodu smrti palih drugova. U njemu se čuti dramatski naboј povijesnog trenutka. Mladi bi ljudi trebali to pročitati.

Žalosno je što smo primorani uopće govoriti o temama od prije 70 godina, umjesto o egzistencijalnim pitanjima suvremenog hrvatskog čovjeka, o njegovom društvenom položaju kao radnika i kao građanina, o izgledima neposredne demokracije u nas, o našoj sudsbi u EU.

Ivo Horvat

Grupa boraca Prvoga kalničkog NOP odreda na Kalniku, godine 1942.

OBNOVLJENO SPOMEN-OBILJEŽJE

♦Svečano otkriven obnovljeni spomenik češkoj brigadi »Jan Žiška z Trocnova«

Početkom listopada na Psunj je svečano otkriveno spomen-obilježje iz vremena antifaističke borbe u Hrvatskoj, čemu je prethodilo polaganje vijenaca i paljenje svijeća pokraj spomen-ploče zloglasnog četničkog logora Bučje iz Domovinskog rata.

U selu Bučje, na mjestu gdje je u listopadu 1943. godine osnovana češka brigada »Jan Žiška z Trocnova« obnovljen je spomenik, koji je bio devastiran početkom ratnih devedesetih. Spomenik podsjeća na

brojne žrtve Čeha i Slovaka, koji su tijekom Narodnooslobodilačke borbe poginuli za slobodu. Čehoslovačka brigada bila je jedina vojna jedinica u Europi, koju su sačinjavali pripadnici nacionalnih manjina. Zbog toga je njena uloga, osobito u moralnom pogledu bila veoma velika.

Obnovu spomenika organiziralo je Vijeće češke nacionalne manjine Bjelovarsko-bilogorske županije, a svečanosti su prisustvovali Lenora Janota, predsjednica Saveza

Čeha, Zdenka Čuhnil i Zdravko Ronko, saborski zastupnici, mr. Ivan Fumić, član Predsjedništva SABA RH i Edo Vostrel, ratni pripadnik čehoslovačke bregade »Jan Žiška z Trocnova«, te dvadesetak boraca te jedinice. Česi su prvi u Europi doživjeli nacističku okupaciju. Kao što su se 1941. godine u Hrvatskoj uključili u Narodnooslobodilačku vojsku, Česi i Slovaci su isto tako sudjelovali i u Domovinskom ratu.

I.F.

Globočec

SJEĆANJE NA HEROJA

♦Povodom godišnjice smrti narodnog heroja Antuna Blažića Šimuna, otkrivena je spomen-ploča

Više od dvije godine je proteklo od sramotnog događaja kada je s postolja otuđena Šimunova bista. Do danas nisu pronađeni počinitelji tog vandalizma, a nije se uspjelo doći ni do kopije biste po kojoj bi izradili novu.

Rukljačev spomenik iz 1961. tako je doživio istu sudbinu kao i preko 3000 uništenih spomenika NOB-a u Hrvatskoj. Na prigodnoj svečanosti okupili su se članovi Šimunove obitelji, antifašisti te predstavnici Grada i VMO-a. Šimun je bio pravi narodni heroj, radio se u seoskoj obitelji, radio kao poljoprivrednik, no to ga nije sprječavalo da sudjeluje u političkom životu te u radu ZAVNOH-a, čiji je bio vijećnik. S cijelom obitelji od prvih je dana aktivno sudjelovao u NOB-u, pružao je otpor okupatorima i sluganskim vlastima, sakupljaо oružje i organizirao diverzantske akcije, napade na žandarmerijske postaje, mostove, bunkere. U jednoj borbi kod sela Bikovec 13. rujna 1943. smrtno je ranjen i tada je počinio samoubojstvo, da živ ne padne u ruke ustašama.

Poslije rata njegovi su posmrtni ostaci prenešeni u zajedničku kosturnicu na lud-

Sudionici na svečanom otkrivanju spomen-ploče narodnom heroju Antunu Blažiću Šimunu u Globočecu

breškom groblju. Šimunovo ime su do 1990-ih nosile ciglana u Ludbreškim Vinogradima, osnovna škola u Maruševcu te jedna od ludbreških ulica. Ludbreški antifašisti već godinama uzalud traže da jedna od ulica u Ludbregu ili Globočecu opet nosi ime Antuna Blažića Šimuna.

Ploču su svečano otkrili gradonačelnik Marijan Krobot, Zdravko Pahor te Šimunove sestre Marija, Jelka i Kata. Potonja je u ime obitelji zahvalila Gradu Ludbregu i Udrizi antifašista na ovoj hvalevrijednoj inicijativi.

Milivoj Dretar

Solin

Osnovana Udruga antifašista

U Solinu je 12. rujna 2011. osnovana Udruga antifašista grada Solina, čiji je cilj promicanje ideje antifašizma. Za predsjednika udruge izabran je Ante Vetma-Tonči, dopredsjednik je Duško Čizmić-Marović, a tajnik Roko Mikelić.

Uz njih su u Predsjedništvo udruge izabrani i Jasna Leleković, Josip Burazin, Živko Bandić i Boris Semerad, koji su ujedno i predsjednici formiranih Odobra udruge koji će imati za cilj obilježavati povijesne datume NOB-a i Domovinskog

rata, obnovu spomeničke baštine NOB-a, obilaske povijesnih mjesta NOB-a i Domovinskog rata, kao i organiziranje javnih tribina i predavanja. U Nadzorni odbor izabran su Ante Mužić, kao predsjednik te članovi Vanja Jankov i Toni Radić.

Najavljeni Dani antifašizma

Predsjedništvo Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Opatije i Liburnije usvojilo je izvješće o radu u razdoblju od godišnje skupštine do danas, kao i Plan aktivnosti u budućem periodu. Jednodušna je ocjena da je aktivnosti bilo napretek i da je izvedba bila primjerna.

Posebno je bilo naglašeno da je Grad Opatija dodijelio nagradu predsjedniku Udruge Olegu Mandiću za životno djelo. To je prihvaćeno i kao priznanje Udrudi, budući da je u medijskoj prezentaciji nagrade za životno djelo Mandića, uloga opatijskog UABA bila vidno istaknuta.

Opatijska je UABA bila prisutna ili za stupana u čitavom nizu događanja, kao što su proslava jubileja na Krku, domaćinstvo na Učki, Brembo-Rovinj, Pavlovac Kantrida, komemoracije: Buzet, Jama Ičići, »Lipa pamti«, 90. godišnjica seljačke bune u Marčani, Pasjak, Tuhobić i Rab. Organizirani su izleti na Brijune i u Kumrovec, dok su u Selcu učestvovali u Županijskim sportskim igrama antifašista.

Za buduće akcije nit vodilja će biti kao i obično Plan, koji su pred početak školske godine usuglasili sa svim opatijskim

školama. Posebno je istaknuta dugogodišnja bliska suradnja s gimnazijom »Eugen Kumičić«.

Planirano je da će 7. listopada 2011. godine biti održana komemoracija na spomen kosturnici Hreljin i sat povijesti za učenike osnovnih škola. Isto tako se 21. listopada organizira posjet srednjoškolaca mjestima gdje su bili logori Gonars i San Saba u Italiji.

U vili Antonio uz Međunarodni dan Holokausta bit će 27. siječnja - *Memento* - event skup - na tragu prošlogodišnjeg, rijetko uspješnog izdanja.

Opatijska Udruga najavila je od 7. do 9. ožujka iduće godine - DANE ANTIFAŠIZMA U OPATIJI 3. Nakon dviju prethodnih uspješnih manifestacija u pripremi je i treća, tako da će 7. ožujka biti Filmska večer, dan kasnije bit će posvećen radu mlađih, a 9. ožujka Okrugli stol s temom, za sada samo radnog karaktera: »Jačanje političke desnice u EU i odraz toga na našu svakodnevnicu«.

U programu je i održavanje komemoracije 24. travnja 2012. kod Jame Ičići, najvećeg opatijskog stratišta u II. Svjetskom ratu.

Šest dana kasnije - 30. travnja bit će »Lipa pamti«, komemoracija žrtvama najvećeg zločina u Drugom Svjetskom ratu na širem našem području ovog dijela naše zemlje. Predviđen je i posjet Muzeju i sat povijesti (Lipa - UNESCO-vo »mjesto mučenik«).

Antifašisti Opatije sudjelovat će 10. srpnja 2012. na 6. susretu mlađih i antifašističkih boraca na Matić poljani - Mrkopalj prigodom Memorijala 26 smrznutih partizana, zajedno s učenicima osnovnih škola i učenicima prvih i drugih razreda srednjih škola.

Ove akcije, kako je istaknuto, neće omesti Udrugu od uobičajene brige za stare i bolesne članove, za prigodan obilazak spomenika i učešće u lokalnim komemoracijama, kao i organizaciju izleta i druženja. Već u listopadu 50-tak članova kreće u trodnevni posjet Dubrovniku i Crnoj Gori, a u proljeće, zajedno sa matuljskim UABA-om, bit će domaćini Županijskih sportskih igara antifašista. Namjeravaju također organizirati i šestoto izdanie izložbe »Crna noć je šapićala« - sjećanje na žrtve fašizma i nacizma u Istri i Liburniji.

Svečanost u povodu obljetnice oslobođenja grada

Svečanom sjednicom Udruge antifašističkih boraca i antifašista Slatine 29. rujna ove godine obilježeno je šezdeset sedam godina od oslobođenja Slatine. Na svečanom skupu podsjetili su se na 28. rujna 1944. godine kada je Slatina bila oslobođena.

Obilježavanju godišnjice oslobođenja prisustvovali su predstavnici susjednih udruga SABA iz Orahovice, Virovitice i Grubišnog polja, delegacija Srpskog nacionalnog vijeća Slatine i preko pedeset građana. Obilježavanje je proteklo u svečanoj i radnoj atmosferi. Prisutne je pozdravio i podsjetio na teške, ali slavne dane NORA, predsjednik udruge **Vladimir Jurić**. U svom govoru Jurić je naglasio važnu ulogu i veliki doprinos Slatinčana u NOB-u. Slatina je dala čak tri narodna heroja: **Persu Bosanac**, **Nikolu Miljanovića Karaulu** i **Pavlu Vukomanoviću Stipu** te trideset šest nosilaca Spomenice 1941. godine.

Naglašeno je da želimo vjerovati da je pozitivne ideale i vodilje revolucionara, boraca toga vremena moguće ostvariti i

Obilježavanju godišnjice oslobođenja Grada

realizirati danas u slobodnoj demokratskoj Hrvatskoj.

Na kraju Jurić se kritički osvrnuo na ponašanje ministra policije Karamarka.

Svi sudionici su poslije sjednice bili na zajedničkoj večeri i druženju uz već poznatu glazbu Slatinskih boema.

V.J.

Pismo Sindikata umirovljenika Hrvatske - Podružnice kluba vojnih umirovljenika predsjednici Vlade Jadranki Kosor

Mi smo neravnopravni građani i žrtve revanšizma

♦Uskoro navršava dvadeset godina kako su vojni umirovljenici, borci i ratni vojni invalidi NOR-a revanšističkim uredbama, zakonima i drugim propisima pretvoreni u drugorazredne građane, a time postali i neravnopravni pred Ustavom RH

Iz Sindikata umirovljenika Hrvatske - Podružnice kluba vojnih umirovljenika Zagreb upućeno je 11. rujna ove godine još jedno, posljednje pismo predsjednici Vlade RH **Jadranki Kosor**, kojeg je potpisao predsjednik Podružnice **Milivoj Boroš**:

»Uskoro navršava dvadeset godina kako su vojni umirovljenici, borci i ratni vojni invalidi NOR-a revanšističkim uredbama, zakonima i drugim propisima pretvoreni u drugorazredne građane, a time smo i neravnopravni pred Ustavom RH. Na kraju, dužni smo Vam navesti činjenice koje potvrđuju naprijed navedenu formulaciju.

Kao predsjednica Vlade RH izbjegavali ste razgovor s nama, jer savjesno provodite revanšističku politiku koju je zacrtao prvi predsjednik RH. Sve nepravde su ozakonjene tako je to nažalost uređeno na sramotu Hrvatske s ciljem, da nas se obezvrijedi, ponizi i materijalno osiromaši.

Mi ipak pored svega stojimo uspravno, ne savijamo glave pred revanšizmom, a Vaša je sramota i sramota svih Vaših prethodnika što ste tako postupali i danas postupate s nama. Kada ste u nekoliko navrata govorili o antifašizmu, onda ste to radili radi dobivanja političkih poena, a u stvari Vama antifašizam, vojni umirovljenici, borci i RVI Narodnooslobodilačkog rata ne leže na srcu i ne znaće Vam ništa.

Umrlo je do sada oko 10.000 vojnih umirovljenika, velikom većinom to su borci i RVI NOR-a. Umrli su poniženi i uvrijeđeni, a sahranjeni su bez vojni počasti, zar su to zasluzili?

Deklaraciju o antifašizmu Hrvatskog sabora niste prihvatali,

a tu se radi i o skribi i ugledu boraca i ratnih vojnih invalida Narodnooslobodilačkog rata.

Vi ste nas ignorirali do krajnosti kao i svi Vaši prethodnici, a to govori i o stupnju političke kulture i odgovornosti.

Vojnim umirovljenicima ne prznajete mirovinu po međunarodnom Zakonu o provođenju sukcesije. Učestvovanje u NOR-u nije nama priznato kao ni stupanj invalidnosti za otkup stana. Činovi nisu nam priznati, ali zato je oko 1000 domobrana i ustaša primljeno u pričuvni sastav Hrvatske vojske, dobili su do tri čina više, odlikovani su i pohvaljeni. Njima je priznato učestvovanje u ratu 1941. – 1945. u duplom iznosu jer su se borili za »Hrvatsku«.

Mirovine su nam od 1.1.1992. godine prepolovljene i nekoliko puta smanjivane, a zadnje umanjanje bilo je jula 2010. godine za 10 posto i dalje tvrdite da su naše mirovine 73 posto. Ukupno nam je uskraćeno oko 5 milijardi kuna.

Vodite nas kao povlaštene, a prebačeni smo na teret radničkog osiguranja, mirovine ste prepolovili, pri tome mirovine lažno prikazujete, pa je tako to dostavljano Ustavnom судu RH, Europskom судu za ljudska prava, Međunarodnoj organizaciji rada i drugima. Mi smo Vas nekoliko puta upozoravali na to, ali uzalud.

Sve u cijelini kada se sagleda i ocijeni, može se zaključiti, da se ne radi samo o revanšističkim i političkim odlukama pretvorenih u uredbe, zakone i druge propise na našu štetu i dosljednom provođenju, nego da je to i kriminal, a možda i nešto teže.«

Ogulin

Obnovljen spomenik žrtvama fašizma

U druga antifašističkih boraca i antifašista grada Ogulina, organizirala je 7. kolovoza 2011. godine svečano otkrivanje obnovljenog spomenika žrtvama fašističkog terora u selu Trojvrh kod Josipdola. Prigodna komemorativna svečanost održana je povodom 70. godišnjice stradavanja nedužnog stanovništva toga kraja.

Spomenik je otkrio predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Ogulina **Milan Jančić**, evocirajući uspomene na žrtve bezumlja i na zločine koji su se dogodili u kolovozu 1941. godine.

Svečanosti otkrivanja spomenika prisustvovao je i veliki broj antifašista iz Plaškog, Trojvrha, Ogulina, Josipdola i Rijeke.

Antifašisti na svečanom skupu kod obnovljenog spomenika žrtvama fašističkog terora

Na izbornim listama i policajci i zatvorenici

Izbori su pred vratima, a predizborne predstave su uvelike na sceni. Međutim, neke naše domaće stalne glumce na izborima ne primjećujemo. Recimo, ovaj put se nije nigdje kandidirao Slaven Letica, a nema najave da bi se itko drugi mogao pojaviti s konjem kao što je to učinio Letica na Trgu bana Jelačića, kada se kandidirao čak i za predsjednika Republike. Iako mu ni konj nije pomogao, a pitanje je i koliko je i od ono malo glasova što je dobio Slaven, bilo zbog konja, a koliko zbog njega. Ali bila je to predstava.

Sad Letica nema puno ni vremena jer je upravo postao jedan od »pri-druženih javnih djelatnika« koji su se potpisali za uklanjanje Trga maršala Tita. Obzirom da ih je veći broj, ne treba puno pitati tko su, dovoljno je zaključiti kakvi su, čim se pokazalo da su se potpisali uz Leticu, Čička, Banca, Živku Kustića, Josipa Jurčevića i njima sličnih. Oni se vrte u Krugu za trg. Ali im okruženje u krugu nije naklonjeno.

No, da demokratske mase ne bi bile u neizvjesnosti, Letica je poručio naciji, u izjavi za Globus, što planira glede nailazećih izbora: »Kad bih se odlučio ponovno politički aktivirati, a to neću učiniti, pokrenuo bih ne-stranački pokret...HRAM (Hrvatska razvojna matica)«.

Možda bi, umjesto HRAM bio primjereni naziv SRAM (Slavenova razvojna matica). Onda bi se i glasači lakše odlučili, jer bi prepoznali da Letica svoju razvojnu maticu hoće podmetnuti kao hrvatsku.

Valja primijetiti da se među imenima za predstojeće izbore ne spominje, zamislite, ni Zdravko Tomac. Barem ne do sada, jer se nikad ne zna šulja li se negdje iza čoška. No, evo ga pojavio se, ne u svezi s izborima, nego daje vrlo značajne izjave o svojem doprinosu u ratu. Među 140 činova koje je predsjednik Tuđman svojevremeno dodijelio pričuvnim časnicima našao se baš i Tomac. I tada je dobio čin pričuvnog pukovnika kao i Ivo Sanader. Tomac zna slikovito objasniti svoje zasluge pa je tako podsjetio da »nikad nije služio vojsku, zbog bolesti«, ali da je bio i član ratne Vlade. U izjavi za

»Večernji list« je kazao: »Ustvari smo se brinuli, osim o diplomaciji, i o pozadini i ratu«. Dobro da je Tomac dao do znanja javnosti kako je dobio tako visoki časnički čin čuvajući pozadinu. Nije rekao čiju. Vjerljivo svoju, ali možda i još nečiju.

Ipak, smatramo da Tomac prvi put doista zасlužuje i pohvalu, bez obzira što tvrdi da je bolestan. On je priznao da je čuvao pozadinu. Čak je i Zvonimir Šeparović dobio čin pričuvnog pukovnika, a nije nikad naglašavao da je čuvao pozadinu. No, Antun Vrdoljak je jako o sebi vodio brigu. I dobio čin brigadira.

Ali puno su veće zasluge Vrdoljaka u »športu«. To se potvrdilo na nedavnoj fešti koju je izravno prenosila i Hrvatska dalekovidnica. Naime, u HNK-u je 10. rujna obilježena 20. obljetnica HOO na svečanosti na kojoj su bili predsjednik Republike, predsjednica Vlade i drugi visoki uzvanici. Glavnu ulogu u HNK-a predstavlja ipak imao Antun Vrdoljak Tonči. Nije bilo ni Kostelića ni Blanke Vlašić, ali se zato govorilo o Vrdoljaku. Prvo su o njemu govorili drugi, pa je on govorio sam o sebi, a onda su mu svečano uručili i neko priznanje, pa je on uručivao priznanje. Na svečanosti, kako i dolikuje, bio je još netko iz Vrdoljakove obitelji. Pjevala je, kao i na filmu, i zarađivala Vanna - Vrdoljaka-va snaha. Sve je pomalo podsjetilo na Dugu mračnu noć. Naime, svečanost je počela kasno navečer. Jedina svijetla točka bio je Tonči. Očekujemo, nakon serije Tito, da će biti serija Tonči.

Ipak je sve kod nas u ovom vremenu upereno prema izborima. Tako na izbore, kako čujemo, izlazi i Branimir Glavaš. Ali, ne izlazi iz zatvora. Bit će nosilac lista svoje stranke HDSSB-a. Eto mogućeg posla i za Ivana Zvonimira Čička, predsjednika Ha Ha Oa, da upozori kako Glavaš neće imati ista prava kao i drugi nositelji lista na izborima. Drugim riječima, Čičak bi se, zajedno sa svojom drugom polovicom, Ivom Bancem, trebao zalagati za potpuno jednak demokratske izborne uvjete. Pa bi trebali, u skladu sa svojim uobičajenim stavovima, predložiti da se Glavaša pusti iz zatvora ili da se sve druge kandidate strpa u

zatvor. To bi omogućilo jednakе uvjete za sve, inače izborna utakmica nije ravнопravna.

Kako je zatvorenik kandidat red je da bude i prvi policajac. Pa se kandidirao i ministar unutarnjih poslova Karamarko, a poznato je da je blizak Čičku i Bancu. Karamarko će vjerojatno biti nezavisni kandidat HDZ-a. Jer on neće zavisiti od nikoga osim od HDZ-a. Pitanje je jedino ako se slučajno suoče prvi policajac i prvi zatvorenik na izborima tko će dobiti više glasova. Zanimljivi su naši izbori, svijet se takvima divi.

Bilo je stvarno sjajnih izbornih fešta i bez njih dvojice. Recimo predsjednica Vlade je bila na festivalu rakije i likera u Tovarniku, prije toga na Danima piva u Karlovcu, ali i u Ilok u berbi grožđa među proizvođačima vina.

Pitanje je, nakon ovakve kampanje hoće li birači izaći na izbore trijezni. Ili će festival rakije imati jačeg odjeka i prilikom izlaska na biralista.

Na jednoj predizbornoj svečanosti Jadranku Kosor, predsjednicu HDZ-a, pozdravili su sa: »Dobro došli u Remetinec«. Predsjednica je to radošno primila i otvorila osnovnu školu u selu Remetinec kod Novog Marofa u Hrvatskom Zagorju. Nije to onaj Remetinec u kojem je bivši predsjednik Vlade. Riječ je samo o koincidenciji. Nezgodnoj.

Nije lako ni otvarati i zatvarati radove. Stoga je Jadranka Kosor objasnila, nakon prigovora. I evo što je kazala: »Nitko mi to pravo neće oduzeti, da obilježavam početak i kraj investicija«. No, nakon toga neki tvrde da se u predizborne svrhe polažu kameni temeljci, ali da se time obilježava i završetak radova u istom trenutku. No, to nije ni loše u ovoj besparici.

Ima stvarno interesantnih situacija glede stranačkih opredjeljivanja. Nekim je jako teško odlučiti na koju će stranu. Evo, na primjer, kako prenose mediji u Dalmaciji, profesor Ivan Pavić, rektor Sveučilišta u Splitu, član HDZ-a postao je istovremeno i član Savjeta za znanost SDP-a. Svakako je to zgodno pred izbore. Nešto će upaliti od ovoga. Kad završe izbori on će lakše odabrat.

DELNICE

Obilježavanju sedamdesete obljetnice ustanka protiv fašizma u Hrvatskoj priključili su se i članovi UABA Delnice. Na svečanoj sjednici podijeljeno je 40 priznanja i 22 zahvalnice pojedincima i institucijama koje su pomagale rad antifašista. O danima ustanka i svemu nakon toga govorio je predsjednik UABA Delnice **Marijan Duklić**, a nazočne su pozdravili i dogradonačelnica Delnica **Maja Kezele**, predstavnik »Goranskih riosova« **Željko Sokol**, predsjednik MUABA Delnice **Miljenko Fak** koji se založio za znatno veću količinu antifašističkih sadržaja i tema u nastavi, a predsjednik SAB-a PGŽ **Dinko Tamarut** zahvalio je veteranima antifašističkog pokreta te posebno pozdravio mlade koji uključivanjem u rad ovakvih udružuga daju svoj doprinos ideji antifašizma.

M.K.

BUZET

Udruga antifašista prvih dana listopada preselila je iz buzetskog Narodnog doma u novi prostor u zgradu bivšeg Štaba teritorijalne obrane iza Policijskog postaja. Uredovno vrijeme ostalo je isto, srijedom i petkom od 9 do 12 sati, a isti je i broj telefona 662-834.

G.Č.Š.

RAVNICE

U sklopu akcije uređenja bočališta u Ravnicama, mladi su uredili i obližnje spomen-obilježe iz NOB-a. Uz malo uloženog truda i dobru organizaciju, uklonjeno je suvišno rasljije oko spomenika, popravljen dio ograde i sve to potom obojeno zelenom i bijelom bojom. Danas ovo spomen-obilježe, smješteno uz cestu Makov Hrib-Crni lazi, odaje primjer uređenosti i dokaz je da su mladi svjesni tekovina NOB-a i žrtava koje su njihovi mještani dali da bi oni mogli živjeti u slobodi.

Ž.M.

JADREŠKI

Polaganjem vijenaca na spomenik palim borcima NOB-a i na rodnu kuću **Ivana Jadreška** ližnjanska Udruga, boraca i antifašista obilježila 68. obljetnicu formiranja prve partizanske čete u južnoj Istri, one iz Jadreški. Na spomeniku ispred stare osnovne škole nalaze se imena 29 mještana Jadreški, među kojima su bili i Slovenci i Talijani, koji su stradali na frontama diljem Hrvatske, u logorima Dachau i Flossenbürg te u napadu nemačkih snaga na samo selo. Među njima je bila i devetogodišnja **Marija Milevoj**, najmlađa žrtva strašnog pokolja Drugog svjetskog rata.

Predsjednik udruge **Anton Vojnić** rekao je da je 17. rujna 1943. godine formirana četa od 45 boraca u Jadreški, Šikići i Valmada, koji su se hrabro borili protiv fašista u okolini Pule, i to oružjem koje su u takvoj neravnopravnoj borbi oteli neprijateljima. Na čelu te grupe bio je upravo **Ivan Jadreško**, kojeg su Nijemci 1944. godine uhvatili i objesili u Muntiću. Minutom šutnje odana je počast ne samo mjesnim borcima i nevinim žrtvama Drugog svjetskog rata, već i braniteljima stradalima u Domovinskom ratu, jer, kako je zaključio Vojnić, treba osuditi svaki režim zla, mržnje i nesnošljivost, a borce za slobodu pamtitи uz dužno poštovanje.

P.S.M.

KANFANAR

Pred spomen-pločom u Ulici 16. rujna u Kanfanaru gdje je na taj dan 1943. strijeljano 27 domoljuba, minutom šutnje i polaganjem vijenaca jučer je odana počast ubljenim mještanima.

Strijeljanje u Kanfanaru bila je odmazda njemačkih vojnika u Rommelovo ofenzivi jer su ovdašnji partizani zaustavili vlak i omogućili bijeg pitomaca pulske vojne škole deportirane u logore. Komemoraciju su obilježile delegacije Općine Kanfanar i Udruge antifašističkih boraca i antifašista Rovinjštine, mještani i svjedoci tih događanja.

Naćelnik Kanfanara **Sandro Jurman** je istaknuo važnost obilježavanja datuma iz povijesti antifašističke borbe jer se da-

našnja Europa temelji na vrijednostima antifašizma, a **Drago Pulić**, predsjednik UABA-e Rovinjštine ovu je općinu izdvojio kao uzornu u nastojanjima da se povijesni događaji ne zaborava. Vijenci su položeni i na groblju u Kanfanaru te spomen-ploči u Dvigradu gdje su streljana tri antifašista.

M.Me.

KORČULA

U Organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista Korčule svečano je obilježen Dan oslobođenja Korčule u Drugom svjetskom ratu. Uz antifašiste i brojne sugrađane na Spomeničkom kompleksu u Korčuli bili su i predstavnici Grada Korčule te antifašisti Splita, Dubrovnikal i Združenja boraca za vrednote NOB-e Žalec iz Slovenije.

Uz svečanu komemoraciju odavnja počasti položili su vijence poginulim borcima u Drugom svjetskom ratu, kao i pogubljenim Korčulanima koje su kao civile ubili talijanski i njemački fašisti. Predsjednik SAB-a Korčule **Ivo Milat** spomenuo je da je u borbi za slobodu na otoku u NOB-u poginulo 987 boraca i civilnih žrtava rata.

N.P.

MAKARSKA

Antifašisti Makarskoga primorja prošle subote su polaganjem vijenaca na spomeniku *Galebova krila* obilježili obljetnicu osnivanja partizanske mornarice. Počast svim poginulima u Drugom svjetskom ratu i Domovinskom ratu, odali su članovi predsjedništva SABA Primorja, podgorski načelnik **Ante Milčić**, 50-ak antifašista te preživjeli sudsionici NOB-a. Evocirajući uspomene na povijesne dane partizanske mornarice, nazočnima se obratio **Ivan Letica** koji je istaknuo protivljenje idejama da se devastirani antifašistički spomenici spremi u muzej jer im je mjesto na otvorenome. Proslavu su nastupom uveličali i članovi KUD-a Podgora.

R.I.

LABIN

U povodu 68. obljetnice pogibije 43 partizana u sukobu s nacističkom vojskom jučer je Udruga antifašističkih boraca u suradnji s Gradom organizirala komemoraciju na njihovom spomen obilježju Pod broom. Vjenac su položili **Lučano Botterstein**, predsjednik UAB-a Raša i učenici srednje škole **Mate Blažine Sani Babić** i **Ester Gergorić**.

Prisjećanju na žrtve antifašističke borbe prisustvovali su gradonačelnik **Tulio Demetlika**, zamjenici načelnika Kršana i Pićna, **Vladimir Perišić** i **Silvano Smoković**, labinski vikar **Andrej Šachović** te učenici ekonomskog smjera SŠ **Mate Blažne** s nastavnicima.

-Za nas bi bilo uvredljivo i nepošteno kada bi dopustili da protivnici antifašističkog opredjeljenja obmanjuju hrvatsku javnost, posebno mlađu generaciju, tvrdnjama da je antifašizam istovjetan komunizmu, boljševizmu i drugim sličnim ideologijama. Antifašizam nije ni partija, ni ideologija. On je demokratsko opredjeljenje koje odbacuje svaki oblik totalitarizma, šovinizma, nacionalizma, vjerske tolerancije, nepravde, bogaćenja bez rada i iskoristavanja, kazao je ovom prilikom predsjednik labinskog UAB-a **Severino Franković**.

Demetlika je pozvao mlade da se opredijele za antifašizmom i očuvaju djedovsku tradiciju. **Lučano Martinčić** predsjednik Društva »Josip Broz Tito« Labin, u komemoraciju je unio dašak poezije pročitavši pjesmu opatijske pjesnikinje **Marije Česen** »Spomen na pale borce«.

R.S.

Lučano Bolterstein, Ester Gergorić i Sani Babić

PULA

Povodom 68. obljetnice pogibije pulskih antifašista **Giuliana Cicognanija**,

Giuseppea Zachtile i **Carla Zuppinija** u organizaciji Udruge antifašističkih boraca, na spomen-ploču na Giardinima položen vjenac. Obljetnici su prisustvovali predstavnici gradske uprave predvođeni gradonačelnikom **Borisom Miletićem**, MUP-a, HV-a, Ureda državne uprave i udruga proizašlih iz Domovinskog rata, te antifašisti predvođeni podpredsjednikom SABA **Tomom Ravnicom**.

- Današnji datum za Istru je povijesni jer označuje ustanak naroda nakon pada Mussolinija i konačan odgovor tlačiteljima. Narod je tada odlučio reći »dosta« postavio je nove temelje slobode i sjedinjenja Istre s maticom Hrvatskom, rekao je Ravnić.

Trojica Puljana mučki su ubijena kao žrtve fašističkog terora dan nakon pada Italije prte 68 godina nakon što je narod odlučio protestnim mitingom osigurati mjesec dana narodne vlasti do dolaska njemačkih vojnika u Istru.

G.R.

VODNJAN

Komemoracijom pored spomenika na lokaciji Špinuci kod Vodnjana obilježena je godišnjica stradanja žrtvama poginulim na tom mjestu nakon kapitulacije Italije 13. rujna 1943. godine. Na tom su mjestu prije 68 godina na današnji dan njemački okupatori strijeljali 16 mladića. Deset ih je bilo iz Rovinja, jedan iz Bala te pet Talijana, vojnika koji su se nakon kapitulacije pridružili partizanima, među njima i jedan oficir.

-Bili su to mladi ljudi, u dobi od 19 do 26 godina. Italija je kapitulirala 9. rujna. Istra se onda dignula pod vodstvom istarskih rodoljuba i istarskog svećenstva, to se mora naglasiti. Istarski rodoljubi bili su na hrvatskoj strani, da nije bilo te borbe odgovorno tvrdim da Istra ne bi bila hrvatska i zato smo ponosni na partizansku borbu, rekao je predsjednik UABA Vodnjana **Anton Ferlin**. Poginuli mladići, dodo je, zarobljeni su na Limskom kanalu i bill su povezani s Tićanom gdje je nedavno održana komemoracija za 84 borca. O NOB-u se mora više govo-

riti u školama, dodo je, kako bi se mladi upoznali s antifašističkom borbom.

Spomenik s imenima žrtava, koji se nalazi na cesti Pula-Vodnjan, preko puta skretanja za ipsilon jug, bio je srušen prije 16 godina te je 1996. godine obnovljen uz pomoć **Šime Vidulina**. Jučerašnjoj komemoraciji prisustvovali su dogradonačelnik Vodnjana **Sergio Delton**, voditelj Ureda gradonačelnika **Filip Macan** te predstavnici udruga antifašističkih boraca i antifašista iz Vodnjana, Pule, Rovinja i Fažane.

R.L.

ZABREŽANI

U masovnoj grobnici u udolini podno crkve Sv. Petra i Pavla nedaleko sela Zabrežani pokopana su tijela 64 žitelja sela Pariži, Drndići, Cerovci, Putići, Žgrablići, Kašćergani, Šajini, Gajmovići i Zabrežani. Njih su u listopadu 1943. ubili nacisti, a predstavnici UABA Pazina, Grada Pazina i MO Zabrežani na dan njihove pogibije na njihovo su zajedničko vječno počivalište položili vjenac.

U ofenzivi koja se od 4. do 7. listopada 1943. sručila i na ovaj kraj Nijemci su iz domova odveli 64 žitelja koja su na ovom i okolnim mjestima bez krivnje, bez suda i pravde, mučki pokošena okupatorskim rafalima, rekao je nad grobnicom predsjednik MO Zabrežani **Valter Žgrablić**.

G.I.

Polaganje vjenaca na masovnu grobnicu u Zabrežanima

RIJEKA

Učenici OŠ »Hreljin« i opatijske OŠ »Rikard Katalinić Jeretov« te antifašisti čitave Primorsko-goranske županije, su ispred kosturnice na hreljinskom groblju upriličili komemoraciju za 108 poginulih partizana i njihovih simpatizera što su braneći Hreljin i okolicu pokušali spriječiti prodor SS trupa na ovo područje. »Prozivkom« palih boraca te pozdravnim govorom **Antuna Grubišića**, predsjednika UAB-a Grada Bakra počelo je sjećanje na sve one što su život dali braneći svoje od osvajača.

Poginuli su pokopani u kosturnici na hreljinskom mjesnom groblju, a u znak sjećanja i štovanja iz godine u gudinu antifašisti obilježavaju taj događaj. Tako je bilo ovaj puta kad su se antifašistima pridružili i školarci te izvodeći djela *Ljube Pavešića Jumba i Marine Česen* kroz riječ poeta prisjetili se uloge gimnazijalaca i općenito antifašista u stvaranju slobode generacijama koje su uslijedile. Istom prigodom skupu se obratili i **Tomislav Klarić**, prvi čovjek Grada Bakra.

Nakon prigodnog programa opatijski i hreljinski osnovci te delegacije antifašističkih udruga PGŽ-a položili su vijence na kosturnicu, pa uz podjelu priznanja, zahvalnica i čakulu u Domu kulture »Hreljin« zaključili, ovo druženje održano pod pokroviteljstvom PGŽ-a.

N.L.

Vijenac su položili hreljinski i opatijski osnovci

ZAGREB

Društvo »Tito« Zagreb objavilo je 14. listopada apel javnosti u kojem između ostalog kaže da Građanska inicijativa »Krug za trg« nekoliko godina ope-tovano peticijama optereće Gradsku skupštinu s neostvarivim zahtjevom o promjeni imena Trga Maršala Tita. Samo su se sada, u listopadu 2011. godine pojačali s »pridruženim takozvanim javnim djelatnicima«.

»A vi, pridruženi javni djelatnici, zapamtite, 8. svibnja 1945. je Dan oslobođenja! Mi Zagrepčani taj dan slavimo

i obilježavamo svake godine«, naglašava se u apelu, a potom zaključuje:

»Grad Zagreb, grad je ponosan na svoju antifašističku prošlost, sadašnjost i budućnost! Simbol našeg antifašizma je Josip Broz Tito, Maršal iz II. svjetkog rata i svjetski priznati strateg antifašističke koalicije. Tita ne treba braniti. Tito je za sve vas veličina nedostižna!«

I zato za Zagrepčane je ovo Trg Maršala Tita i ostat će i dalje, jer o tome ne odlučujete vi, pridruženi javni djelatnici, već o tome odlučuje Skupština Grada Zagreba, a Skupštinu čine Zagrepčani!«

»Ostaje i ostat će i nadalje Trg Maršala Tita« poručuje se u apelu.

LUDBREG

Pedesetak ludbreških antifašista i simpatizera sudjelovalo je u tradicionalnom ljetnom izletu. Ovog puta posjetili su prijatelje u Rovinju. Poslije svečanog dijela i polaganja cvijeća pod centralni spomenik na rovinjskoj rivi, uslijedilo je ukrcavanje na starinski drveni brod i upoznavanje Rovinja s morske strane. Uz prekrasno vrijeme, druženje i zakusku na brodu te kupanje, našlo se vremena za razmjenu iskustava o radu UABA i planovima za sljedeće razdoblje. Ludbrežani su uživali u nezaboravnim ljepotama Rovinja i okolice te obećali ponovni dolazak. Rovinjani su pozvani u uzvratni posjet Ludbregu sljedeće godine, što je s radošću i prihvaćeno.

OPATIJA

Opatijska je UABA organizirala posjet svojih 47 članova Dubrovniku i Crnoj Gori. Bilo je zadovoljstvo proći Stradunom, poći na Srd, pogledati muzej, susresti se s antifašistima Dubrovnika, položiti vijenac na centralno groblje poginulim borcima, a zatim se družiti i razmjenjivati iskustva.

Posjet Crnoj Gori započeo je razgledavanjem Boke Kotorske i Kotora. Prirodne ljepote koje pruža Bokokotorski zaljev ostavljuju bez daha.

Družeći se u Budvi s antifašistima Crne Gore podjelili su zajednička razmišljanja o antifašizmu kao temelju demokracije. Potom su položili vijenac na spomenik narodnom heroju Marku Stanišiću i prisjetili se svih koji su dali život za slobodu naroda. Ostvaren je i planirani posjet Cetinju, dvoru kralja Nikole, Bilijadi te manastiru Ostrog. Bilo je izuzetno lijepo, prožeto bogatom poviješću Crne Gore.

Zadnji dan su posjetili Međugorje.

Cijelim putem vladalo je veselo raspoloženje, zadovoljstvo viđenim. Puni dojmova vratili su se u svoju lijepu Opatiju.

PAZIN

Otvarajući izložbu o 30 godina djelovanja Spomen-domu pazinski gradonačelnik **Renato Krulčić** naglasio je: »Cijeneći povijesnu ulogu Rujanskih odluka, tadašnja Općina Pazin je uz potporu Zajednice općina Rijeka i predsjedništva Republike Hrvatske, na današnji dan 1981. godine dala na uporabu dom simboličnog naziva - Spomen-dom sjedinjenja i slobode svih naroda i narodnosti na ovom prostoru.«

»Odlukama donešenim u Pazinu, u rujnu 1943. ostvaren je vjekovni san istarskog naroda o pripojenju matici zemlji, a zahvaljujući toj činjenici prije tri desetljeća izgrađeni su tunel kroz Učku i Spomen dom u Pazinu«, doda je Krulčić. »Kroz svoju dugu povijest Pazin se isticao kao administrativno, gospodarsko i kulturno središte, a posljednjih dvadeset godina pripala mu je uloga središta Istarske županije.«

U tom kontekstu Spomen-dom zauzima posebno mjesto kao kulturno središte Pazinštine«, rekao je Krulčić te zahvalio autorici izložbe **Mariji Ivetić** te svim bivšim i sadašnjim djelatnicima Spomen-domu.

Na prigodnoj izložbi izložene su fotografije gradnje i otvaranja, ali i plakati mnogih programa koji su se u protekla tri desetljeća održavali na pozornici, u dvoranama i izložbenim prostorima Spomen-domu.

PERJASICA

70. obljetnica oslobođenja Perjasice u 2. svjetskom ratu te formiranje 2. Kor-dunaškog partizanskog odreda je bila prilika da se karlovački antifašisti obrate s posebnom porukom. Po riječima v. d. predsjednika Saveza udruga antifašista Karlovačke županije **Žarka Latkovića**, pred antifašistima je težak zadatak da obrane povijesnu istinu.

- U tome će nam biti potrebna pomoć i podrška svih demokraciji privrženih građana Republike Hrvatske, pa tako i medija, ali uvjereni smo da ćemo u tome uspjeti, jer možemo reći da je upravo antifašizam bio i ostao dio hrvatskog identiteta. U današnjim prilikama to je sveta dužnost svakoga kome je stalno do demokratske hrvatske države, utemeljene na antifašizmu. Zato moramo reći da nas je posebno dirnula izjava predsjednika Republike Hrvatske izrečena ove godine u Brezovici: »Antifašizam je duhovni otac Domovinskog rata«, te nam je to postala i misao vodilja u provedbi naših programa u ovoj 2011. godini, stoji u priopćenju kojeg je potpisao Latković.

IN MEMORIAM

DEJAN REBIĆ 1937.-2011.

Rođen u Dubravama (Gorski kotar). U Osijeku završava gimnaziju te nastavlja studij književnosti. Bio je umjetnik, pisac, kulturni radnik i inicijator brojnih kulturno-umjetničkih događaja u gradu na Dravi. Do početka Domovinskog rata obnašao je dužnost direktora Radio Osijeka.

Aktivno je djelovao i u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Osijek.

MARIJA ĆIRIĆ 1926.-2011.

Rođena u Slavonskom Brodu. Godine 1943. priključila se u Diljski narodnooslobodilački partizanski odred. Bila je na dužnosti delegata u Brodskoj brigadi s kojom je i završila ratni put.

Aktivno je djelovala u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Osijeka.

MILA JANJIĆ 1925.-2011.

Rođena u Bukovici (Kordun). Početak Drugog svjetskog rata prekinuo je njenoj djetinjstvo (roditelji su stradali), priključuje se partizanskim jedinicama na svom području, s kojima na borbenom putu ostaje do oslobođenja zemlje.

Nakon rata s obitelji dolazi u Osijek. Aktivno je djelovala u sekciji žena i Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Osijeka (bila je i članica Predsjedništva).

KAJA PERIĆ 1927.-2011.

Kao omladinka pristupa partizanskim jedinicama u Moslavini, kasnije i u Slavoniji, gdje je dočekala konac Narodnooslobodilačkog rata.

Djelovala je, sve dok je zdravlje do puštao, i u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Osijeka. Bila je vrijedna i marljiva članica.

SLAVKO RADULOVIĆ 1925.-2011.

Rođen u Gornjem Viljevu. Partizanskim jedinicama priključio se 1943. godine. Za doprinos u ratu i mirnodopskom razvoju zemlje odlikovan je s više odličja i nosilac je brojnih priznanja.

Bio je aktivan član Udruge antifašističkih boraca i antifašista u Osijeku.

EtoRE POROPAT 1929.- 2011.

U 82. godini života, nakon teške bolesti, preminuo je istaknuti antifašist, predsjednik Saveza ratnih vojnih invalida Hrvatske **EtoRE POROPAT**. Rođen je 1929. godine u Damašku, pitomom krajoliku, nepokorene Čićarije i njenih naselja koje su nacija-fašisti popalili. Njegovo je rodno selo i najteže stradalno, a pobijeni su mnogi nedužni ljudi, među njima brojne žene, djeca i starci.

Svoju aktivnost i odanost Narodnooslobodilačkom pokretu Etore je pokazao već u ranoj mладости, od prvih dana ustanka. Već je sa 14 godina, 1943. godine, postao partizan. Istakao se u radu omladinske organizacije kao njezin najmladi pripadnik. Učesnik je Prve oblasne konferencije Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Hrvatske za Istru na Učki, 1. travnja 1944. kada mu je bilo svega 15 godina. Na tom skupu je upoznao mnoge omladince i omladinke, koji su, kao i on, odlučili zauvijek zbaciti tudinski jaram i boriti se protiv fašizma za konačnu nacionalnu i socijalnu slobodu Istre i za njeno sjedinjenje s maticom domovinom.

Ozbiljan, sistematičan i radin, kakav je Etore bio, izabran je za omladinskog rukovodioca kotara Buzet. Shvaćajući da bez obrazovanja nema napretka završio je ekonomsku školu u Puli, a kasnije u Zagrebu i Ekonomski fakultet. Izrastao je u vrsnog intelektualca, uspješnog gospodarstvenika i pragmatičnog političara. Bio je čov-

ek velike radne energije i odgovoran. Zato su mu i bile povjerene vrlo odgovorne dužnosti. Bio je direktor trgovackog društva »Izvor«, odbornik u kotarskoj skupštini, član Kotarskog komiteta KP sve do šezdesetih godina, kada postaje predsjednik općinskog sindikata Pula. Već 1966. godine postaje član Upravnog odbora Republičke komore Hrvatske. Redale su se brojne odgovorne dužnosti pa je bio predsjednik komiteta Izvršnog vijeća za koordinaciju poslova u oblasti cijena, član Komisije za ekonomsku politiku, član Komiteta Izvršnog vijeća za ekonomske odnose s inozemstvom.

U Izvršnom vijeću bio je sekretar za tržište i cijene, a od 1976. do 1982. godine bio je generalni konzul RH u Milanu. Na kraju radnog vijeka bio je zastupnik u Hrvatskom saboru i predsjednik Odbora za akte Skupštine SFRJ od 1982. do 1986. godine, nakon čega je otisao u mirovinu.

Nakon umirovljenja Etore Poropat se aktivno uključio u rad Savez antifašističkih boraca i antifašista i u Savez ratnih vojnih invalida. Bio je član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske niz godina, a obavljao je i dužnost predsjednika odbora za odnose s inozemstvom. Bio je član međunarodnog odbora logora Rižarna te na kraju predsjednik Saveza ratnih vojnih invalida Hrvatske. Kao uvjereni antifašist žestoko je osudivao pojave fašizma u Hrvatskoj, kao i falsificiranje povijesti, jer je dobro znao što je fašizam nanio Hrvatskoj, a naročito Istranim.

Etore je za svoj rad dobio niz odlikovanja i priznanja među kojima je i Medalja zasluga za narod, Orden za sluge za narod sa srebrenim zracima, Orden Republike sa srebrnim vijencem, a u lipnju ove godine predsjednik RH dr. Ivo Josipović uručio mu je Orden Stjepana Radića za ukupan doprinos razvoju antifašističkih ideja.

Etore Poropat je zadužio Istru i našu domovinu Hrvatsku, što nećemo i ne možemo zaboraviti. S dužnim plijetetom čuvat ćemo uspomenu na djelo i lik ovog skromnog i visoko moralnog čovjeka.

Muzej II. zasjedanja AVNOJ-a

Postavljen izložbeni dio Hrvatske

• U Domu AVNOJ-a u Jajcu otvoren je odjeljak Republike Hrvatske s dokumentima i eksponatima koji svjedoče o sudjelovanju predstavnika Hrvatske na II. zasjedanju AVNOJ-a, kao i o zasjedanju i odlukama ZAVNOH-a. Dio tih izložbenih eksponata za Muzej je ove godine osigurao i Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske

Muzej Drugog zasjedanja AVNOJ-a osnovan je 1953. godine kao jedinstvena jugoslavenska muzejska memorijalna institucija koja će istraživati, prikupljati, čuvati, izlagati i publicirati povijesnu građu vezanu uz taj, i za sve današnje države vrlo bitan, povijesni događaj. Muzej II. zasjedanja AVNOJ-a se do 1991. godine razvio u značajnu muzejsku instituciju, koja je čuvala kolektivno sjećanje na Drugo zasjedanje AVNOJ-a te na antifašističku borbu svih naroda s područja tadašnje Jugoslavije tijekom Drugog svjetskog rata.

Za vrijeme rata 1992.-1995. godine u Bosni i Hercegovini, zgrada u kojoj je održano zasjedanje bila je devastirana, a muzejska građa, osim nekoliko predmeta, otuđena. Nestale su stotine umjetničkih radova najpoznatijih umjetnika, odnešene su bogata numizmatička zbirka i zbirka trofejnog oružja, a dokumenti, fotografije, video i audio zapisi su bačeni.

U rujnu 2002. godine Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika proglašila je Dom AVNOJ-a nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, kome treba biti vraćena funkcija muzeja AVNOJ-a.

Obnovu zgrade i postavke Muzeja vodio je Odbor za obnovu, koji su sačinjavali predstavnici iz svih republika bivše države. Građevinske radove i pribavljanje donacija vodilo je operativno tijelo Odbora koje su činili predstavnici grada Jajca.

Nakon djelomične obnove zgrade i izložbenog postava, Muzej je ponovo otvoren 29. studenog 2008. godine. Tada je održan i prvi poslijeratni sastanak predsjednika antifašističkih boračkih organizacija država na području bivše Jugoslavije. Oni su tada potpisali rezoluciju antifašista pod nazivom »Poruke AVNOJ-a».

U muzeju su ranije bili izloženi pravni i povijesni dokumenti, fotografije, audio i video zapisi, trofejno oružje i biblioteka u kojoj je bilo više od 10.000 knjiga, zatim jubilarni zlatnici i srebrnjaci izdani poslije 1945. godine, kao i zbirka u kojoj je bilo 870 radova najpoznatijih slikara i kipara Jugoslavije, koji su ta umjetnička djela stvarali u Jajcu. Od tog bogatog muzejskog fundusa, koji je u ratu uništen i pokraden, danas je vraćeno svega deset posto. No, prostorija u kojoj je održano zasjedanje obnovljena je 90 posto. U protekloj godini 20.000 ljudi je posjetilo muzej i svake godine se povećava broj posjetilaca.

Katica Sedmak

OVU SPOMEN PLOČU
POĐE NA DAN A DOGODKE
NARODNOG USTANKA
U HRVATSKOI
NAROD PAŽNA SVOMI HRVATIMA
KOJI SU U BORBI PROTIV
Nacističkog okupatora
DANI SVOLE ŽIVOTU
ZA OSLUHOVATELJE I SRETNU
SLUĐUCHEST SVOGA HRVATA

DUDIĆ - JERŠAV

PAZIN: SPOMENIK PALIM BORCIMA I ŽRTVAMA FAŠIZMA - Dušan Džamonja